

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές σε
Διεθνές και Περιφερειακό επίπεδο – Μελέτη και
ανάλυση δεδομένων – Οικονομικές Συνέπειες*

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ : ΜΙΧΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, ΔΙΩΧΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΔΡ. ΑΡΙΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΡΜΠΗΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2017

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο <<Μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές σε Διεθνές και Περιφερειακό επίπεδο– Μελέτη και ανάλυση δεδομένων – Οικονομική μελέτη>> εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των προϋποθέσεων, για τη λήψη πτυχίου από το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, με έδρα το Μεσολόγγι. Η ανάληψη της ορίστηκε τον Οκτώβρη του 2016 με υπεύθυνο καθηγητή τον Δρ. Αριστογιάννη Γαρμπή.

Σκοπός μας κατά τη διάρκεια της συγγραφής, δεν ήταν μόνο η ορθή και όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση του θέματος. Έγινε προσπάθεια, έτσι ώστε το περιεχόμενο της εργασίας να είναι κατανοητό και σαφές, γι' αυτό η ανάλυση του θέματος έγινε με χρήση υποσημειώσεων (footnotes) και παραπομπών όπου κρινόταν απαραίτητο. Ελπίζω το περιεχόμενο του να καλύπτει, όχι μόνο το εξεταζόμενο θέμα, αλλά να ανταποκρίνεται και στις απαιτήσεις των καθηγητών μας.

Θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στον επιβλέποντα καθηγητή μας, κ. Αριστογιάννη Γαρμπή για πολύτιμη βοήθεια που μας παρείχε καθώς και για τη συμβολή του στην βελτίωση της εργασίας. Επίσης να εκφράσουμε ευχαριστίες στον κ. Νικολόπουλο για την συμβολή του στο νομοθετικό πλαίσιο που περιέχεται στην εργασία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μετανάστευση είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο, το οποίο μπορεί συνοπτικά να περιγραφεί ως η μετακίνηση των ανθρώπων σε μια χώρα της οποίας δεν έχουν την ιθαγένεια, προκειμένου να εγκατασταθούν. Είναι ένα φαινόμενο πολυεπίπεδο και συνυφασμένο με την εξέλιξη του ανθρώπου και γι' αυτό το λόγο οποιαδήποτε μονόπλευρη ερμηνεία του καθίσταται ανεπαρκής. Υπάρχουν διάφοροι τύποι μετανάστευσης σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι εσωτερική, εξωτερική, εκούσια, ακουσία, πρωτογενής και δευτερογενής. Επίσης υπάρχουν η πλήρης, ατελής, η συντηρητική ή ανανεωτική ή ανάλογα τον χρόνο βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη μετανάστευση. Αφορμή για την εργασία αυτή υπήρξε η έντονη κινητικότητα μεταναστών και προσφύγων τα τελευταία χρόνια κυρίως στην Ευρώπη μετά τον εμφύλιο στην Σύρια. Στον αντίποδα βρίσκονται και οι προσφυγές. Όσον αφορά τον όρο πρόσφυγα, κυριότερο κείμενο καθορισμού του είναι η σύμβαση της Γενεύης του 1951 όπου σύμφωνα με αυτά τα κείμενα πρόσφυγας θεωρείται εκείνος που διασχίζει τα σύνορα της χώρας του και μεταβαίνει σε άλλη χώρα υπό τον φόβο του διωγμού. Η εργασία αυτή έχει ως σκοπό να αναλύσει το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα ως προς την ιστορική του εξέλιξη, τα κύρια όργανα για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου τόσο σε διεθνές όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Να αναλύσει στατιστικά και ποσοτικά προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμια κλίμακα αλλά και να ασχοληθεί σε οικονομικό επίπεδο αναλύοντας θετικές και αρνητικές συνέπειες τόσο από θεωρητική όσο και από πρακτική σκοπιά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

❖ 1. Εισαγωγή στο μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα

- 1.1 Διαχωρισμός των εννοιών –Εννοιολογικός προσδιορισμός
- 1.2 Διακρίσεις Μεταναστευτικών κινήσεων
- 1.3 Γενικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης
- 1.4 Διεθνείς Μεταναστευτικές πολιτικές
- 1.5 Ιστορική εξέλιξη των μεταναστευτικών ροών και αξιολόγηση σημερινής κατάστασης

❖ 2. Η αντιμετώπιση του φαινομένου σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο υπό το πρίσμα του Ο.Η.Ε.

- 2.1 Διεθνείς και περιφερειακές Συμβάσεις, Ευρωπαϊκό και Ελληνικό δίκαιο, πολιτική ασύλου
- 2.2 Θεμέλια και λειτουργία του οργανισμού
- 2.3 Η Ύπατη Αρμοστεία
- 2.4 Περιφερειακοί Οργανισμοί
 - I. Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.)
 - II. Συμβούλιο της Ευρώπης (Σ.Τ.Ε.)
- 2.5 Ειδικευμένοι Οργανισμοί
 - I. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)
 - II. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (Δ.Ο.Ε.)

❖ 3. Μελέτη και ανάλυση δεδομένων

- 3.1 Μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμια κλίμακα
- 3.2 Στατιστική ανάλυση μεταναστευτικών ροών από και προς την Ε.Ε.
- 3.3 Στατιστική ανάλυση μεταναστευτικών ροών από και προς την Ελλάδα

❖ 4. Οικονομική μελέτη

- 4.1 Θεωρητική προσέγγιση
 - I. Οικονομικές θεωρίες μετανάστευσης και παράγοντες έλξης-απόθησης
 - II. Οικονομική διερεύνηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης
 - III. Μετανάστες ως αναπτυξιακός μοχλός
 - IV. Αρνητικές οικονομικές συνέπειες μαζικής μετανάστευσης
- 4.2 Πρακτική προσέγγιση
 - I. Οικονομικές επιδράσεις (επί του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, επί των δημόσιων οικονομικών, επί των μισθών, επί των θέσεων εργασίας.)
 - II. Γενική επίδραση στην οικονομία μιας χώρας με 3 σενάρια
 - i. Παύση κατανάλωσης εκ μέρους των μεταναστών
 - ii. Αύξηση του αριθμού των μεταναστών κατά 20%
 - iii. Σταδιακή αποχώρηση από την χώρα
 - III. Οικονομική ανάπτυξη χωρών αποστολής ως εναλλακτική πρόταση για τον περιορισμό μεταναστευτικών ροών

❖ 5. Αντί επιλόγου

- I. Σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις στην μεταναστευτική διαδικασία
- II. Βασικά συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής

❖ 1. Εισαγωγή στο μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα

1.1 Διαχωρισμός των εννοιών – Εννοιολογικός προσδιορισμός

Για την εκπόνηση της εργασίας και την καλύτερη κατανόηση του κειμένου, κρίνεται αναγκαίο να προσδιορισθεί το περιεχόμενο κάποιων βασικών σχετικών όρων και εννοιών¹.

Ορισμοί και περιεχόμενο εννοιών

Ο όρος «**μετανάστευση**²» αντιμετωπίζεται με την ευρεία έννοια, που περιγράφει την μετακίνηση ανθρώπων από μία χώρα σε μια άλλη, με σκοπό την εργασία, τη διαμονή ή την αναζήτηση ασύλου³.

Αντίστοιχα, ο όρος «**μεταναστευτική πολιτική**» αναφέρεται στις πολιτικές που αναπτύσσονται σε σχέση με το περιεχόμενο της μετανάστευσης.

Ο όρος «**μετανάστης**» περιγράφει άτομα που μετακινούνται από τη χώρα γεννήσεώς τους σε άλλη χώρα, με σκοπό την εγκατάσταση (συχνά αναφέρονται και ως "μόνιμα εγκατεστημένοι" (Permanent settlers) οι οποίοι συνήθως επιδιώκουν την εργασιακή /επαγγελματική και οικιστική αποκατάσταση, ενώ συχνά τίθεται το ζήτημα της οικογενειακής τους επανένωσης. Οι μετανάστες διακρίνονται επίσης, σε "**προσωρινούς μετανάστες-εργάτες**" (Temporary migrant workers) και "**προσωρινά μετακινούμενους επαγγελματίες**" (Temporary professional transients), όταν η κινητικότητά τους οφείλεται αποκλειστικά στην πρόσκαιρη αναζήτηση εργασίας και ανάλογα με το αν πρόκειται για εξειδικευμένους ή ανειδίκευτους εργάτες.

"**Παράνομος μετανάστης**⁴" είναι εκείνο το πρόσωπο που δεν λαμβάνει ένα νόμιμο καθεστώς στην χώρα υποδοχής, εξαιτίας της παράνομης εισόδου του στην χώρα αυτή ή της παράτασης της διαμονής του, χωρίς να πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις και να τηρεί τις απαιτούμενες διαδικασίες. Όσον αφορά το φαινόμενο της παράνομης διακίνησης προσώπων, χρησιμοποιούνται οι όροι "**θύμα εμπορίας**" (victim of trafficking), που εμπεριέχει τα στοιχεία του εξαναγκασμού και της εκμετάλλευσης και "**λαθραίος μετανάστης**" (smuggled migrant), που

¹ Οι όροι που αναφέρονται, προέρχονται από ξενόγλωσση βιβλιογραφία η οποία αναφέρεται στην ενότητα Βιβλιογραφία στο τέλος της εργασίας και η μετάφρασή τους αφορά τις ανάγκες του παρόντος κειμένου. Επίσης έχουν χρησιμοποιηθεί βασικοί όροι της μετανάστευσης όπως αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Ο.Η.Ε. , <http://www.iom.int/key-migration-terms>

² International Organization of Migration (IOM), "Overview for International Migration", Chapter One, "Migration Terminology and Patterns in Historical Context", σ. 10. Για περισσότερα βλ. https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2003_1.pdf

³ Ο όρος «μετανάστευση», στο παρόν κείμενο, δεν περιλαμβάνει την «εσωτερική» (μετακίνηση ανθρώπων στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας), αλλά μόνο τη «διεθνή» μετανάστευση, για λόγους εξυπηρέτησης των αναγκών της εργασίας.

⁴ Άλλοι χρησιμοποιούμενοι όροι είναι: "clandestine"(λαθραίος), "irregular" (αντικανονικός) και "undocumented" (χωρίς νόμιμη τεκμηρίωση), βλ. International Organization for Migration (IOM), "Overview of International Migration", Chapter One, "Migration Terminology and Patterns in Historical Context", σ. 10-11. Για περισσότερα βλ. https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2003_1.pdf

αναφέρεται στο άτομο που ζητά βοήθεια για να διασχίσει τα σύνορα προς μια άλλη χώρα, στην οποία δεν έχει δικαίωμα διαμονής. Στην περίπτωση αυτή η συμμετοχή του λαθρεμπόρου σταματά στην υποβοήθηση διάσχισης των συνόρων⁵.

Όσον αφορά τον όρο «**πρόσφυγας**», κυριότερο κείμενο καθορισμού του καθεστώτος του, είναι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 – συγκεκριμένα στο άρθρο 1 – και το Πρωτόκολλο του 1967 (το οποίο διευρύνει, στην ουσία, την γεωγραφική εφαρμογή της προαναφερόμενης Σύμβασης). Σύμφωνα με αυτά τα κείμενα, «πρόσφυγας» θεωρείται το άτομο που διασχίζει τα σύνορα της χώρας του και μεταβαίνει σε άλλη χώρα, υπό τον φόβο της δίωξης – στη χώρα από την οποία προέρχεται – για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων⁶.

"Αναγνωρισμένος Πρόσφυγας" είναι εκείνος στον οποίο έχει αποδοθεί το καθεστώς του πρόσφυγα, με την έννοια που δίδει η σύμβαση της Γενεύης, δηλαδή του έχει αναγνωριστεί, από κάποιο κράτος, το στοιχείο του δικαιολογημένου φόβου δίωξης. Μια εσωτερική διάκριση της έννοιας του πρόσφυγα αναφέρεται στους "επιστρέφοντες", η οποία περιγράφει τους πρόσφυγες εκείνους που επιθυμούν τον επαναπατρισμό τους, εφόσον και όταν οι συνθήκες της δίωξης στην χώρα προέλευσης εκλείψουν. Επίσης, χρησιμοποιείται ο όρος "αιτών ασύλου", που αναφέρεται στην συγκεκριμένη κατάσταση, σύμφωνα με την οποία το διωκόμενο άτομο αναζητά καταφύγιο σε δεύτερο κράτος (κάνει δηλαδή αίτηση χορήγησης ασύλου) ή επιδιώκει να αναγνωριστεί ως γνήσιος πρόσφυγας, ώστε να του παρασχεθεί η νόμιμη προστασία και υλική ενίσχυση που προβλέπεται. Ακόμη πραγματοποιείται διαχωρισμός μεταξύ της «**μεταναστευτικής πολιτικής**» και της «**πολιτικής ασύλου**», υπό την έννοια ότι η πρώτη – σύμφωνα με τις διακρίσεις που θέτουν τα κοινοτικά συμβατικά κείμενα - αφορά επιμέρους πολιτικές σχετικές με την εγκατάσταση, διαμονή και ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται σε κράτος-μέλος της ΕΕ, με σκοπό την μόνιμη ή προσωρινή παραμονή σε αυτή. Η "πολιτική για την παράνομη μετανάστευση", στην ευρύτερη έννοιά της, αφορά τα μέτρα εκείνα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης προσώπων, αλλά και της - χωρίς την τήρηση των νόμιμων διαδικασιών - εισόδου και παραμονής ατόμων σε ένα κράτος. Από την άλλη μεριά, η "πολιτική ασύλου" αναφέρεται σε δράσεις σχετικές με την απόδοση του καθεστώτος του πρόσφυγα (όπως ορίστηκε παραπάνω), την παροχή προσωρινής προστασίας σε άτομα που χρίζουν διεθνούς προστασίας και τις διαδικασίες παροχής ασύλου. Επιπλέον, ενώ ο όρος «**υπήκοος κράτους-μέλους**» αναφέρεται σε άτομα που έχουν την υπηκοότητα μιας

⁵Χρησιμοποιούμενοι όροι που περιγράφουν τις αντίστοιχες καταστάσεις είναι "Smuggling" (λαθρεμπόριο) και "Trafficking" (εμπορία). Η διάκριση αυτή αναφέρεται στα σχέδια πρωτοκόλλων της "Διαδικασίας της Βιέννης", η οποία πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Ειδικής Επιτροπής για την Επεξεργασία μιας Σύμβασης ενάντια στο Διεθνές Οργανωμένο Έγκλημα, του ΟΗΕ. Βλ. "Concepts of Trafficking, Smuggling and Organized Crime - Concepts and Disagreement", IOM, <http://www.iom.int/midwa> "The Other Migrant Crisis", Melissa Borlaza,σελ. 6

⁶Στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο, το νομικό καθεστώς που εφαρμόζεται στους πρόσφυγες και, ειδικότερα, στην προσφυγική ιδιότητα, πηγάζει, σε οικουμενικό επίπεδο από την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31ης Ιανουαρίου 1967...». Έως το 1993 116 κράτη έχουν προσχωρήσει στο ένα ή και στα δύο από τα παραπάνω διεθνή κείμενα. Βασικό διεθνές όργανο ελέγχου της εφαρμογής των παραπάνω κειμένων είναι το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Βλ. «Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων, σύμφωνα με την Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς των Προσφύγων», Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Γ' έκδοση, Αθήνα, 2000.

χώρας μέλους της ΕΕ, ο «**υπήκοος τρίτης χώρας**» περιγράφει άτομα που προέρχονται από χώρα εκτός της ΕΕ.

“**Αιτών Άσυλο**”⁷ ονομάζουμε το άτομο που αναζητά την ασφάλεια από δίωξη σε χώρα άλλη από τη δική του και αναμένει την απόφαση σχετικά με την αίτηση για το καθεστώς του πρόσφυγα δυνάμει σχετικών διεθνών και εθνικών μέσων. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης, το άτομο πρέπει να εγκαταλείψει τη χώρα αλλιώς μπορούν να απελαθούν.

1.2 Διακρίσεις Μεταναστευτικών κινήσεων⁸

Η μετανάστευση, ανάλογα με το κριτήριο της διάκρισής της, διακρίνεται σε διάφορα είδη μεταναστευτικής κίνησης.

Με κριτήριο το εάν η μετανάστευση πραγματοποιείται στα γεωγραφικά όρια της εθνικής επικράτειας ή όχι, διακρίνουμε τη **διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση**. Η διεθνής μετανάστευση είναι η κίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο, ενώ η εσωτερική μετανάστευση είναι η κίνηση εντός των ορίων του ίδιου κράτους. Το ρεύμα των εκροών στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζεται **αποδημία**, ενώ στην εσωτερική μετανάστευση καλείται **εκδημία**.

Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής, η μετανάστευση διακρίνεται σε **μόνιμη και προσωρινή**. Ιδιαίτερη μορφή προσωρινής μετανάστευσης είναι η παρεπιδημία, δηλαδή η προσωρινή παραμονή σε έναν τόπο για βιοτικούς ή επαγγελματικούς λόγους. Με κριτήριο τη μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής σε σχέση με πριν τη μετανάστευση, διακρίνεται σε καινοτόμο, όταν μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (π.χ. αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και συντηρητική, όταν αυτός δε μεταβάλλεται (π.χ. μετανάστευση νομάδων).

Με κριτήριο το βαθμό εξάρτησης από τη φύση, ως προσδιοριστικό παράγοντα της απόφασης φυγής, η μετανάστευση διακρίνεται σε **αρχαϊκή**, λόγω εξάντλησης (εποχιακής ή μόνιμης) των φυσικών πόρων και **σύγχρονη**, που προκαλείται από οικονομικούς λόγους. Ακόμη, με κριτήριο το βαθμό και το είδος εξάρτησης από τη χώρα προέλευσης, η μετανάστευση διακρίνεται σε **παροικία και αποικία**. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του μετακινούμενου πληθυσμού, η μετανάστευση διακρίνεται σε **ανεξάρτητη**, όταν είναι αποτέλεσμα απόφασης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων, και σε **μαζική**, όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (π.χ. ανταλλαγής πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών).

⁷Όροι της μετανάστευσης όπως αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Ο.Η.Ε. , <http://www.iom.int/key-migration-terms>

⁸Αστυν. Α΄ Αδάμ Παραδεισιάνου, “Το Φαινόμενο της Μετανάστευσης” http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852&Itemid=

Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης, προκύπτουν τρεις επιμέρους μορφές αυτής. Αυτές είναι η **εκούσια** μετανάστευση, ως προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου, η **αναγκαστική**, η οποία προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού, και η **βίαση**, η οποία αποτελεί μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται συνήθως από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους, π.χ. μετατοπίσεις πληθυσμών, αναγκαστικοί εποικισμοί, απελάσεις και αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών.

Ακόμη, η μετανάστευση διακρίνεται σε **προπολεμική και μεταπολεμική**, ανάλογα με τη χρονική περίοδο πραγματοποίησης της μετανάστευσης σε σχέση το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και σε **ευρωπαϊκή** (ή ινδοευρωπαϊκή) και **υπερπόντια** (ή διηπειρωτική), ανάλογα με τον τόπο προορισμού των μεταναστών. Τέλος, η μετανάστευση διακρίνεται σε **νόμιμη και παράνομη** (ή λαθρομετανάστευση), ανάλογα με τον αν η μετανάστευση είναι καταγεγραμμένη από τις επίσημες αρχές ή όχι.

1.3 Γενικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης

Θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στις ΗΠΑ

Πρόκειται για μια χώρα της οποίας η νεότερη ιστορία συνδέεται άρρηκτα με την εισροή πληθυσμών και το φαινόμενο της μετανάστευσης. Η μετανάστευση αποτελεί έναν από τους κύριους τρόπους αύξησης του πληθυσμού και ένα από τα βασικά συστατικά της χώρας αυτής, σύμφωνα με τον οποίο ο πολίτης των ΗΠΑ αποτελεί προϊόν της συγχώνευσης των διαδοχικών μεταναστευτικών κυμάτων.

Σταδιακά, οι οικονομικές κρίσεις στις αρχές του 20ου αιώνα, η αύξηση των ξένων εργατών και γενικότερα η ανεργία που προκάλεσε η μαζική εισαγωγή της μηχανής στην βιομηχανία, οδήγησαν στην αμφισβήτηση της αφομοιωτικής ικανότητας της αμερικανικής κοινωνίας και στην απαίτηση περιορισμού των μεταναστών.

Παρόλη την κοινωνική πίεση, η επιστημονική κοινότητα ανέπτυξε τα απαραίτητα εννοιολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία για τη συστηματική μελέτη του φαινομένου, μόνο μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι κοινωνιολογικές αναλύσεις και έρευνες προσέγγιζαν το ζήτημα στη βάση των θεωριών της εξέλιξης, αναδεικνύοντας το στοιχείο του περάσματος από μια παραδοσιακή σε μια σύγχρονη κοινωνία.

Η σχολή του Chicago κινήθηκε στο ίδιο πλαίσιο ανάλυσης, εμφανίζοντας την αφομοίωση ή όχι του μετανάστη ως αποτέλεσμα των ατομικών χαρακτηριστικών ή ενεργειών του, θεωρώντας δεδομένο ότι, παρόλο που αρχικά τοποθετείται στις κατώτερες κοινωνικά βαθμίδες, σταδιακά καλυτερεύει την θέση του, ανάλογα με τα προσόντα και την εργατικότητα του.

Η αμφισβήτηση του πλαισίου αυτού έρχεται κατά τη δεκαετία του '60, εξαιτίας κυρίως, της αφύπνισης της εθνοτικής συνείδησης των μειονοτήτων, των φαινομένων ρατσισμού - ειδικά στο πλαίσιο αύξησης του ναζιστικού φαινομένου - την αποκάλυψη των κοινωνικών ανισοτήτων και της φτώχειας.

Η δεκαετία του '70 χαρακτηρίζεται από την επικράτηση των πλουραλιστικών σχημάτων ανάλυσης, τα οποία και αυτά δίδουν έμφαση στη πολιτισμική διάσταση των εθνοτικών ομάδων, με τη διαφορά ότι υπογραμμίζουν την ανάγκη διατήρησης των ιδιαίτερων στοιχείων της πολιτισμικής ταυτότητας στις σύγχρονες κοινωνίες.

Η αμφισβήτηση αυτών των σχημάτων ανάλυσης έρχεται την επόμενη δεκαετία, με την εισαγωγή στη συζήτηση μαρξιστικών στοιχείων ανάλυσης, που επανατοποθετούν το ζήτημα σε μια ιστορική διάσταση, θεωρώντας ότι η διατήρηση ή η απώλεια των πολιτισμικών ιδιομορφιών εξαρτάται από κοινωνικούς παράγοντες και ότι τα πρόσφατα φαινόμενα εθνοτικής οργάνωσης οφείλονται στις δομικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν με τις οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές των σύγχρονων κοινωνιών.

Συνοπτικά, οι θεωρητικές αντιλήψεις που προσπαθούν να ορίσουν το περιεχόμενο της έννοιας της αφομοίωσης και που αποτέλεσαν στόχους της αμερικανικής μεταναστευτικής πολιτικής, μπορούν να συνοψιστούν καταρχήν, στην αντίληψη της Αμερικής ως "χωνευτηρίου" (melting pot), υπό την έννοια ότι οι μετανάστες, μέσω της επαφής τους με τον γηγενή πληθυσμό, γρήγορα γίνονται ένα κράμα μαζί του, από το οποίο συνίσταται ο Αμερικανός. Κατά δεύτερον, στην αντίληψη ότι οι μετανάστες "αμερικανοποιούνται" ή οφείλουν να το κάνουν, αποβάλλοντας κάθε εθνικό στοιχείο, ξένο προς την αγγλοσαξονική παράδοση. Τρίτον, στην αντίληψη της Αμερικής ως "έθνος εξ εθνών", δηλαδή ως μιας ομοσπονδίας εθνών που βασίζεται στον πολιτισμικό πλουραλισμό.

Θεωρητικές προσεγγίσεις περί μετανάστευσης στην Ευρώπη

Η διαφοροποίηση των θεωρητικών προσεγγίσεων στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ είναι αποτέλεσμα της διαφορετικής εμφάνισης και εξέλιξης του μεταναστευτικού φαινομένου στις δύο ηπείρους.

Στις ΗΠΑ, όπως ήδη περιεγράφηκε, το φαινόμενο συνδέθηκε ιστορικά με την διαδικασία συγκρότησης του σύγχρονου αμερικανικού έθνους. Αντίθετα, στην Ευρώπη, η πρώτη αντίληψη του φαινομένου βασίστηκε στην εξαγωγή μεταναστών σε άλλες ηπείρους κυρίως την Αμερική και την Αυστραλία ενώ η σύγχρονη έκφασή του, με την εισροή μεταναστών στα ευρωπαϊκά κράτη, άρχισε μετά την δημιουργία των εθνικών κρατών στην δυτική κυρίως Ευρώπη, με ιδιαίτερη ένταση κατά την περίοδο της οικονομικής της ανόρθωσης, που ακολούθησε τους δύο Παγκοσμίους Πολέμους.

Το σύγχρονο μεταναστευτικό φαινόμενο απέκτησε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αφού κατά την πρώτη περίοδο εμφάνισής του, συνήθως είχε τη μορφή διακρατικών συμφωνιών και εξελισσόταν μέσα σε σχεδόν απόλυτα ελεγχόμενο και νομιμοποιημένο περιβάλλον. Το σκηνικό αλλάζει μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973- 1974, η οποία οδήγησε σε οικονομική κρίση τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη, με παράλληλη ραγδαία αύξηση της ανεργίας, πράγμα που είχε ως συνέπεια την στροφή των σχετικών πολιτικών προς τον περιορισμό της εισροής μεταναστών. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η αντίστοιχη κατακόρυφη αύξηση της παράνομης μετανάστευσης, αλλά και των αιτημάτων οικογενειακής επανένωσης των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών στις χώρες υποδοχής, γεγονότα που ενέτειναν τον προβληματισμό γύρω από το ζήτημα. Χαρακτηριστικά επίσης, της ευρωπαϊκής μετανάστευσης ,μετά το 1985, είναι η μετατροπή των χωρών της Νοτίου Ευρώπης από χώρες προέλευσης μεταναστών προς τον Βορρά, που ήταν παραδοσιακά, σε χώρες υποδοχής, καθώς και η ένταση των προσφυγικών ροών σε όλη την Ευρωπαϊκή ήπειρο.

Η θεωρητική προσέγγιση και ανάλυση του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ευρώπη, αρχικά περιοριζόταν στη μελέτη του στις χώρες υποδοχής, αγνοώντας τις επιπτώσεις που προκύπταν για τις χώρες προέλευσης, ενώ η όλη επιστημονική ενασχόληση αφορούσε το, με οικονομικούς όρους, κόστος και όφελος που πρόκυπτε από την μετανάστευση στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες.

1.4 Διεθνείς Μεταναστευτικές πολιτικές⁹

Οι εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές εκφράζουν τους αντίστοιχους πολιτικούς στόχους αναφορικά με τους μετανάστες, **διαχωρίζοντας αν αυτοί είναι οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, παλιννοστούντες ή εσωτερικοί μετανάστες.**

Πλήθος παραγόντων προσδιορίζουν τις εθνικές πολιτικές, όπως ανθρωπιστικοί παράγοντες, η οικονομική πραγματικότητα και συγκεκριμένοι οικονομικοί στόχοι, τα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα και πολιτικές πληθυσμιακής αύξησης, ζητήματα ασφάλειας, άλλες εθνικές ή διεθνείς πολιτικές ή κατευθύνσεις. Μάλιστα, χαρακτηριστικό είναι ότι η συνεκτική και συνολική κατανόηση και αντιμετώπιση του φαινομένου είναι σχετικά νέα πρακτική στις εθνικές πολιτικές, δεδομένου ότι, ακόμη και σήμερα, πολλές χώρες αντιδρούν αρνητικά στα ζητήματα μετανάστευσης.

Γενικότερα, η θεσμική αντίδραση καθορίζεται καταρχήν από το αν πρόκειται για χώρα προέλευσης ή υποδοχής. Στην πρώτη περίπτωση οι χώρες που 'εξάγουν' μέρος του πληθυσμού τους είναι συνήθως αναπτυσσόμενες χώρες, με υψηλά επίπεδα φτώχειας, ανεργία και υπερπληθυσμό. Έτσι, βασική παράμετρος των πολιτικών που αναπτύσσουν συνδέεται με την

⁹ United Nations Publications, "International Migration Policies : Government Views and Priorities", http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/InternationalMigrationPolicies2013/Report%20PDFs/z_International%20Migration%20Policies%20Full%20Report.pdf

ανακούφιση αυτών των προβλημάτων και άρα έχουν, σε μεγάλο βαθμό, οικονομικό προσανατολισμό.

Αναφορικά με τις πολιτικές που αναπτύσσουν οι χώρες υποδοχής, γενικά διακρίνονται **τρεις τύποι**. Καταρχήν, οι παραδοσιακές χώρες υποδοχής μεταναστών (ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία), στήριξαν την ανάπτυξή τους στην εισροή μεταναστών και ακόμη μέχρι σήμερα, ενθαρρύνουν, σε σημαντικό βαθμό, την μόνιμη εγκατάστασή τους. Στον δεύτερο τύπο συγκαταλέγονται οι χώρες της Ευρώπης, που είτε βίωσαν την μετα-αποικιοκρατική μετανάστευση (κυρίως Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία και Ολλανδία) είτε προώθησαν πολιτικές στρατολόγησης εργατικού δυναμικού (π.χ. Αυστρία, Γερμανία ή Σουηδία), μιας μετανάστευσης δηλαδή, με προσωρινό χαρακτήρα, σε χώρες ήδη ανεπτυγμένες οικονομικά, οι οποίες αντιμετώπισαν μαζική εισροή μεταναστών, παρόλο που στο παρελθόν αποτελούσαν κατά βάση, χώρες προέλευσης. Τέλος, η πρόσφατη μεταναστευτική ιστορία αναδεικνύει τις "νέες χώρες υποδοχής" (Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα), στις οποίες εμφανίστηκε αφενός μεγάλο ποσοστό παλιννοστούντων γηγενών μεταναστών των προηγούμενων δεκαετιών και αφετέρου σημαντική εισροή αλλοδαπών εργατών. Δεδομένου ότι οι χώρες αυτές δεν είχαν στο παρελθόν εμπειρία εισροής ξένου πληθυσμού, βρίσκονται σήμερα, σε εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης πολιτικών μετανάστευσης.

Παροχή ασύλου και επιρροές στην πολιτική

Η πολιτική σχετικά με την παροχή ασύλου και τους πρόσφυγες αποτελεί μια ευρέως ασκούμενη πολιτική μετανάστευσης, η οποία βασίζεται σε ανθρωπιστικά κριτήρια και σε μεγάλο βαθμό εμφανίζει ομοιομορφία, δεδομένου ότι ο ορισμός που καθορίζει τα κριτήρια απόδοσης του συγκεκριμένου καθεστώτος δίδεται από τη **Σύμβαση της Γενεύης** του 1951, στη βάση της ύπαρξης του στοιχείου της δίωξης ή του δικαιολογημένου φόβου δίωξης στη χώρα προέλευσης. Καθοριστικής σημασίας παράμετρο, στην άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής, που συχνά εμφανίζει αντιφάσεις, αποτελεί η κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση των μεταναστών στη χώρα υποδοχής. Ο βαθμός μονιμότητας της εγκατάστασης που επιδιώκει κάθε χώρα είναι αυτός που θα αποφασίσει την άσκηση πολιτικών ενσωμάτωσης ή την αποθάρρυνσή τους. Είναι άρα εύλογο ότι κάθε αλλαγή του τύπου μετανάστευσης από προσωρινή σε μόνιμη ή αντίστροφα θα οδηγήσει σε περισσότερο ή λιγότερο περιοριστικές πολιτικές ενσωμάτωσης, γεγονός που σαφώς επηρεάζει - συχνά καθοριστικά - το καθεστώς διαβίωσης των μεταναστών στη συγκεκριμένη χώρα. Παράγοντας που παίζει ρόλο στην επιλογή ή όχι τέτοιων πολιτικών είναι βεβαίως και το κατά πόσο η κοινωνία υποδοχής είναι αρκούτως πλουραλιστική και άρα δεκτική της ύπαρξης διαφορετικότητας στα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις, έτσι ώστε αυτά να λαμβάνονται ως στοιχεία εμπλουτισμού και κοινωνικής εξέλιξης.

Σύγχρονη αντίληψη στην άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής είναι και η παροχή της δυνατότητας ακριβούς και πολύπλευρης πληροφόρησης, που ασκείται κυρίως από κάποιες

χώρες υποδοχής, ώστε να υποβοηθείται ο υποψήφιος μετανάστης στο να λάβει τη σωστή απόφαση. Συνήθως πρόκειται για την εφαρμογή ενημερωτικών και συμβουλευτικών προγραμμάτων, που εφαρμόζονται μέσω των πρεσβειών των χωρών αυτών και τα οποία περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το νομικό και θεσμικό καθεστώς των μεταναστών, τις ευκαιρίες απασχόλησης κ.α. Επίσης, οι μεταναστευτικές πολιτικές συχνά περιλαμβάνουν στοιχεία που σχετίζονται με τους κανονισμούς συνοριακού ελέγχου και έκδοσης θεωρήσεων (visa), το νομικό καθεστώς, τα δικαιώματα ή τον κοινωνικό αποκλεισμό των αλλοδαπών, τις κοινωνικές υπηρεσίες, ή την διοικητική και δικαστική πρακτική σε σχέση με την μεταχείριση των αλλοδαπών. Μια μεταναστευτική πολιτική ενσωματώνει μέτρα για την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, πράγμα που συνήθως κρίνεται από το αν η χώρα εμφανίζει μεγάλη εισροή παράνομων μεταναστών, σε κάποια δεδομένη χρονική περίοδο, τέτοια που να αναδεικνύεται σε πρόβλημα. Τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι ποινές ή πρόστιμα για τους εργοδότες που απασχολούν παράνομους μετανάστες, διαδικασίες απέλασης, συστήματα εντοπισμού των ληξιπρόθεσμων θεωρήσεων διαμονής, βελτίωση των συνοριακών ελέγχων κ.α.. Κάποιες χώρες μάλιστα, προχώρησαν στην παραχώρηση αμνηστίας σε παράνομους μετανάστες, ως ένα είδος ευεργετικού μέτρου. Η παρατήρηση του μεταναστευτικού φαινομένου κάνει εμφανή την απαραίτητη διασύνδεσή του με άλλες εφαρμοζόμενες κρατικές πολιτικές, έτσι ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική παρακολούθηση και ο απαραίτητος έλεγχός του, αλλά και να μπορέσει να λειτουργήσει ως εργαλείο άσκησης των συναφών ή συνδεδεμένων με αυτή πολιτικών. Τέτοιες είναι η πληθυσμιακή, η οικονομική, η αναπτυξιακή, η εξωτερική ή η πολιτική ασφάλειας μιας χώρας, κάθε μία από αυτές για διαφορετικούς λόγους. Η πληθυσμιακή πολιτική άπτεται της μεταναστευτικής στο βαθμό που η μετανάστευση χρησιμοποιείται ως βαρόμετρο για τον έλεγχο της πληθυσμιακής αύξησης ή μείωσης ενός έθνους.

Όσον αφορά στην οικονομική πολιτική, ήδη έχει γίνει αναφορά για τις οικονομικές επιπτώσεις ή και επιδιώξεις που συνεπάγεται η ρύθμιση της εισροής ή εκροής μεταναστών στην οικονομία μιας χώρας. Αντίστοιχα η αναπτυξιακή πολιτική - που εκ των πραγμάτων συνδέεται και με την οικονομία - σχετίζεται με τη μεταναστευτική στο βαθμό που αφορά, για παράδειγμα την ρύθμιση των όρων και την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας για τον επαναπατρισμό προσφύγων ή μεταναστών, που αποσκοπεί αφενός στην αποφόρτιση των μεταναστευτικών πιέσεων στις χώρες υποδοχής και αφετέρου στην επιστροφή πολύτιμου εργατικού δυναμικού στις χώρες προέλευσης. Επίσης, η μετανάστευση, πολύ συχνά, εμπλέκεται στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής, αφού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο εξυπηρέτησης συγκεκριμένων συμφερόντων και σύναψης απαραίτητων για τις εθνικές, πολιτικές ή οικονομικές επιδιώξεις, συμμαχιών. Ο έλεγχος των μεταναστευτικών ροών, ιδιαίτερα σε περιόδους αυξημένης ή κατακόρυφης ανόδου της εισροής αλλοδαπών - για παράδειγμα εξαιτίας καθεστωτικών αλλαγών, πολέμων ή οικονομικής κρίσης σε γείτονες χώρες - έχει άμεση σύνδεση με πολιτικές ασφάλειας, που καλούνται να προστατέψουν μια χώρα από τις επιπτώσεις τέτοιων έκρυθμων περιστάσεων, δεδομένου ότι οι επιπτώσεις τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική σταθερότητα μπορεί να είναι σοβαρές.

1.5 Ιστορική εξέλιξη των μεταναστευτικών ροών και αξιολόγηση σημερινής κατάστασης

Μια ανασκόπηση στην ιστορική εξέλιξη ¹⁰του μεταναστευτικού φαινομένου και των αντίστοιχων ροών διεθνώς, καταδεικνύει ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο που αλληλοεπιδρά με όλες τις όψεις της πορείας της ανθρωπότητας, ενώ παράλληλα εμφανίζει διαχρονικότητα και μια δυναμική ανάλογη με εκείνη των συγκεκριμένων ιστορικών και κοινωνικών συνθηκών, μέσα στις οποίες εμφανίζεται.

Σημειώνεται ότι παρόλο που η σύσταση του Ο.Η.Ε. δημιουργήθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η εργασία περιορίζεται στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. ,αξίζει να γίνει αναφορά από τον 18^ο αιώνα όπου λόγω της βιομηχανικής επανάστασης σημειώνεται και δημογραφική επανάσταση με ευρείες μετακινήσεις πληθυσμών.

I. 1750-1914¹¹

Η δημογραφική επανάσταση του 18ου και 19ου αιώνα, σε συνδυασμό με την Γαλλική επανάσταση το 1789 - η οποία άρχισε να αναπτύσσει την ιδέα του εθνικού κράτους - και την βιομηχανική επανάσταση, που έλαβε χώρα κατά το τέλος του 19ου αιώνα, οδήγησαν σε ευρείες μετακινήσεις πληθυσμών¹², ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης της φτώχειας, αλλά και του κοινωνικού αναβρασμού. Μάλιστα, η μετανάστευση εκτός του ευρωπαϊκού χώρου (για παράδειγμα στην Αμερική ή σε άλλες υπερπόντιες περιοχές) φάνταζε ως η τελευταία λύση στον αυξανόμενο υπερπληθυσμό και τις επαπειλούμενες κοινωνικές κρίσεις. Έτσι, αναπτύχθηκαν μεταναστευτικές πολιτικές χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, που ευνοούσαν την μετακίνηση κυρίως εργατών - σε συνάφεια και με το γενικότερο πνεύμα του οικονομικού φιλελευθερισμού κατά τον 19ο αιώνα - γεγονός που ενισχύθηκε τόσο από την εξέλιξη των μεταφορικών μέσων

¹⁰Για λεπτομερέστερα στοιχεία σχετικά με την κατεύθυνση των μεταναστευτικών ροών της περιόδου 1500 έως σήμερα <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration> .

¹¹Κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα πραγματοποιήθηκε δημογραφική επανάσταση εξαιτίας κυρίως, της μείωσης των θανάτων και της αύξησης της γεννητικότητας. Χαρακτηριστικό δε, ήταν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των πληθυσμών παρέμεινε στην ύπαιθρο, πράγμα που διαφοροποιήθηκε προς το τέλος του 19ου αιώνα με την βιομηχανική επανάσταση και την έκρηξη της αστυφιλίας (μεταξύ του 1750 και του 1815 μόνο το 7% του ευρωπαϊκού πληθυσμού ζούσε σε πόλεις). Η αύξηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, σε συνδυασμό με την σταθερότητα των διαθέσιμων καλλιεργήσιμων εκτάσεων ευνόησαν ένα είδος περιστασιακής και προσωρινής μετανάστευσης ατόμων προς άλλες αγροτικές ή αστικές περιοχές με σκοπό την αναζήτηση εργασίας (η πόλη αναπτυσσόταν με σταθερούς ρυθμούς, δεδομένης της αντίστοιχης σταθερής ανάπτυξης του εμπορίου και της βιομηχανίας). <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration/>

¹²Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης, ότι στον ευρωπαϊκό χώρο πραγματοποιούνταν συνεχείς πόλεμοι, με αποτέλεσμα - σε συνδυασμό με την διάδοση της ιδεολογίας του εθνικού κράτους - να διαμορφωθεί για πρώτη φορά το φαινόμενο του πολιτικού πρόσφυγα. Βλ. <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration/>

και την βελτίωση των υποδομών όσο και από την εξάπλωση των βιομηχανικών πόλεων. Αν και μεταξύ του 1850 και 1914 η κυκλική μετανάστευση¹³ ήταν ακόμη το κύριο υπόδειγμα μετακίνησης προσώπων, η αλυσιδωτή μετανάστευση¹⁴, καθώς και εκείνη που αποσκοπούσε στην αναζήτηση σταθερής εργασιακής εξέλιξης, άρχισε να γίνεται ολοένα σημαντικότερη.

II. 1914-1945¹⁵

Η έναρξη του 20ου αιώνα σημαδεύεται από σημαντικότερες και ραγδαίες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και γεωγραφικές εξελίξεις. Το εθνικό κράτος γίνεται η επικρατούσα μορφή πολιτικής οργάνωσης σε παγκόσμιο σχεδόν, επίπεδο, παράλληλα με την ηγεμονία της οικονομίας της αγοράς. Στο επίπεδο της μεταναστευτικής πολιτικής διαμορφώθηκαν κανόνες και μέσα ελέγχου, καθοριζόμενα και αυτά από το εθνικό κράτος και ανάλογα με το αν αυτό ανέπτυξε φιλελεύθερες ή περισσότερο ολοκληρωτικές δομές, οροθετούνταν και η δυνατότητα των πληθυσμών να μεταναστεύουν. Οι διεθνείς συγκρούσεις (κυρίως με τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους) και οι οικονομικές κρίσεις (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την κατάρρευση της αμερικανικής οικονομίας το 1929) οδήγησαν σε εσωστρέφεια τα εθνικά κράτη, η οποία εκδηλώθηκε με την αυξανόμενη ανάγκη εθνικής ενότητας και την καταπίεση των μειονοτήτων. Παράλληλα, διευρύνθηκε η ψαλίδα μεταξύ των, αριθμητικά περιορισμένων, πλούσιων και τεχνολογικά ανεπτυγμένων χωρών και του υπόλοιπου κόσμου. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, κυρίως μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, άλλαξε μορφή το μεταναστευτικό τοπίο, φέρνοντας στο προσκήνιο ένα νέο είδος ακούσιων μεταναστών, τους πρόσφυγες, οι οποίοι μετακινούνταν σε κύματα από τόπο σε τόπο, αναζητώντας προστασία. Η μεταναστευτική αυτή πίεση, σε συνδυασμό με τον κίνδυνο μαζικών εισροών προσώπων εκδιωγμένων από τα κομμουνιστικά ή τα εθνικιστικά κράτη, οδήγησαν σε αυστηρές πολιτικές, τόσο στον ευρωπαϊκό χώρο, όσο και στις ΗΠΑ. Η είσοδος μεταναστών στις πλούσιες χώρες απαιτούσε πλέον άδεια εργασίας και μόνο μικρός αριθμός προσφύγων γινόταν δεκτός. Ο ευρωπαϊκός κόσμος καλούνταν να αντιμετωπίσει τις συνέπειες του Α' Παγκοσμίου πολέμου σε όλα τα επίπεδα, ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του '30 ο φασισμός τρομοκρατούσε την Ευρώπη. Μειονότητες εκδιώκονταν ή αφανίζονταν με βίαιο τρόπο, κυρίως από τα φασιστικά καθεστώτα της Γερμανίας και της Ιταλίας, με αποτέλεσμα να διογκωθεί το κύμα των προσφύγων κυρίως, στην Ευρώπη και την Αμερική. Σχεδόν ταυτόχρονα εκδηλώθηκε και η Ρωσική επανάσταση στην Ανατολική Ευρώπη. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ενέτεινε το φαινόμενο των εκτοπισμένων προσώπων που έπρεπε να

¹³'Circular migration' (ή circulation) φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο μακροπρόθεσμες μετακινήσεις μεταξύ των τόπων προέλευσης και των τόπων προορισμού μπορεί να συνεπάγονται έναν ή περισσότερους κύκλους μετακινήσεων προς και από τις περιοχές αυτές. Βλ. Parnwell M. (1993), σ. 13

¹⁴'Chain migration' φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο διαδοχικά κύματα μεταναστών ακολουθούν την ίδια κατεύθυνση με προηγούμενους, πρωτοπόρους μετανάστες, προερχόμενους από την ίδια περιοχή. Βλ. Parnwell M. (1993), σ. 94

¹⁵Για λεπτομερέστερα στοιχεία σχετικά με την κατεύθυνση των μεταναστευτικών ροών της περιόδου 1500 έως σήμερα <http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration> .

βρουν νέα πατρίδα, ενώ παράλληλα οδήγησε στην πολιτική διχοτόμηση της Ευρώπης σε Ανατολή και Δύση, όπου τα κομμουνιστικά καθεστώτα της Ανατολής έκλεισαν τα σύνορά τους προς τη Δύση, με αποτέλεσμα την εμφάνιση πολιτικών προσφύγων που προσπαθούσαν με κάθε πρόσφορο μέσο να αποφύγουν την δίωξη ή ακόμη και τον εγκλεισμό σε φυλακές ή στρατόπεδα συγκέντρωσης.

III. 1945 έως σήμερα

Από την αρχή ακόμη, του 20ου αιώνα, ξεκίνησε η πορεία προς την ανεξαρτητοποίηση των αποικιών της Αγγλίας, Γαλλίας, Ολλανδίας, Πορτογαλίας, Γερμανίας, Ιταλίας και Βελγίου (1922-1975), που κατέληγε, σε πολλές περιπτώσεις και σε πολεμικές συγκρούσεις, με αίτημα την πολιτική αυτοδιάθεση των αποικιών. Ένα αποτέλεσμα ήταν και ο επαναπατρισμός προσώπων που απασχολούνταν στις διοικητικές δομές των αποικιών, συμπαρασύροντας και έναν αριθμό γηγενών που εργάζονταν μαζί τους. Μετανάστευση σημαντικού αριθμού γηγενών των πρώην αποικιών παρατηρήθηκε επίσης, με σκοπό την εκπαίδευση ή την αναζήτηση εργασίας. Ακόμη, παράγοντας που επηρέασε τη μορφή του μεταναστευτικού φαινομένου, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν η έντονη αστικοποίηση, που σήμανε τον δραστικό περιορισμό της, σε περιορισμένη γεωγραφική έκταση, αγροτικής μετανάστευσης. Οι αυξανόμενες ανάγκες για ανειδίκευτο, φθηνό εργατικό δυναμικό στα μεγάλα αστικά και βιομηχανικά κέντρα οδήγησε ακόμη και στην επίσημη στρατολόγηση εργατών προερχόμενων από άλλα κράτη, μέσω της σύναψης διμερών συμβάσεων, στη λογική των φιλοξενούμενων εργατών, με ορισμένου χρόνου άδειες εργασίας. Η προσωρινότητα όμως, αυτής της διαμονής, συν τω χρόνω, άρχισε να δίνει τη θέση της σε πιο μόνιμες μορφές μετανάστευσης, των οποίων οι επιπτώσεις - οικονομικές, κοινωνικές ή άλλες - γίνονταν εμφανείς τόσο στις κοινωνίες υποδοχής όσο και στις κοινωνίες προέλευσης.

Ο **Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών** μετά τη θηριωδία του πολέμου επανάφερε την ιδέα δημιουργίας ενός διεθνούς οργανισμού που θα ρύθμιζε τις διαφορές μεταξύ των κρατών αποτρέποντας νέες συγκρούσεις. Το 1945, λοιπόν, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) με τη συμμετοχή πενήντα κρατών. Η έδρα του αποφασίστηκε να είναι στη Νέα Υόρκη, σύμπτωμα και αυτό της ενίσχυσης του διεθνούς ρόλου των ΗΠΑ. Σκοποί του ΟΗΕ αποφασίστηκε να είναι η διαφύλαξη της ειρήνης, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η εξασφάλιση ίσων δικαιωμάτων για όλους τους λαούς, η φροντίδα για τους πρόσφυγες, η προστασία του περιβάλλοντος.

Ακόμη, η πετρελαϊκή κρίση του 1973 επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη μετανάστευση, υπό την έννοια ότι σημαντικός αριθμός ανειδίκευτων εργατών μετατράπηκε σε άνεργο πληθυσμό, με αποτέλεσμα την υπέρογκη αύξηση του κόστους του κράτους πρόνοιας στις ανεπτυγμένες χώρες και τον επακόλουθο περιορισμό υποδοχής μεταναστών. Επιπτώσεις, άλλωστε είχαν και οι χώρες του Τρίτου Κόσμου - οι οποίες εξαρτώνται οικονομικά από τη Δύση - με αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού της φτώχειας, που, σε συνδυασμό και με μια σειρά τοπικών πολέμων, οδήγησαν σε ένταση των μεταναστευτικών και προσφυγικών πιέσεων προς τη Δύση.

Εξέλιξη και Αξιολόγηση σημερινής κατάστασης

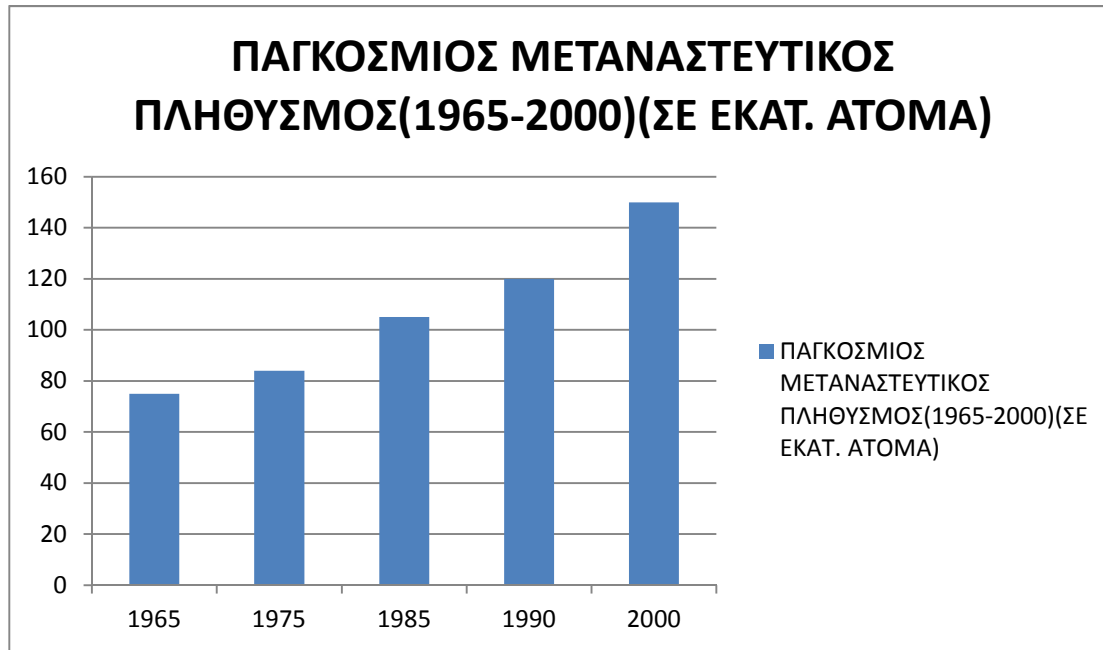
Σήμερα, η αύξηση της διεθνούς μετανάστευσης βρίσκεται στα υψηλότερα, για την ιστορία της επίπεδα¹⁶ (σχήμα 1)(περίοδος 1965-2000). Στην μακράς διάρκειας μετανάστευση - δηλαδή όσον αφορά σε μετανάστες που διαμένουν σε ξένες χώρες για περισσότερο του ενός έτους - διακρίνονται δύο μεγάλες ομάδες, αυτή της οικειοθελούς και αυτή της αναγκαστικής μετανάστευσης.

Ο διαχωρισμός αυτός, στην πράξη συχνά δεν είναι σαφής, δεδομένου ότι τα αίτια που προκαλούν τέτοιου είδους κινητικότητα στα άτομα πηγάζουν από την διαπλοκή σύνθετων παραγόντων, ατομικών, κοινωνικών και οικονομικών, με αποτέλεσμα οικειοθελείς μετανάστες να λαμβάνουν την απόφαση υπό καθεστώς έντονης πίεσης, εξαιτίας προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στη χώρα προέλευσης, ενώ άλλοι υπό πίεση μετανάστες να επιλέγουν ως ένα βαθμό, τον τόπο στον οποίο αναζητούν άσυλο, με κριτήρια κοινωνικά ή οικονομικά. Έτσι, αντιμετωπίζοντας δυσκολία στη σαφή διάκριση των χαρακτηριστικών των μεταναστών και την ομαδοποίησή τους, δυσχεραίνεται αντίστοιχα, και η εφαρμογή των ασκούμενων πολιτικών από τις χώρες υποδοχής ή προέλευσης, οι οποίες προσπαθούν, βάση αυτού του διαχωρισμού να δημιουργήσουν μηχανισμούς συνολικής αντιμετώπισης του φαινομένου.

Τα διαφορετικά καθεστώτα αντιμετώπισης είναι αναγνωρίσιμα, για παράδειγμα στην περίπτωση της διάκρισης μεταξύ προσφύγων και οικονομικών μεταναστών, δύο σημαντικές μεταναστευτικές κατηγορίες, οι οποίες αντιμετωπίζονται με διαφορετικούς μηχανισμούς. Στην πρώτη περίπτωση η παρεχόμενη προστασία έρχεται από το ειδικό καθεστώς ενός διεθνούς νομικού πλαισίου (σύμβαση της Γενεύης του 1951). Στη δεύτερη, κάθε χώρα αντιμετωπίζει τους

¹⁶Υπολογίζεται ότι περίπου 160 εκατομμύρια μετανάστες ζουν μακριά από τον τόπο γεννήσεως ή εθνικότητάς τους. Σύμφωνα με το Population Division του ΟΗΕ, το έτος 1965, περίπου 75 εκατομμύρια άτομα θεωρούνταν μακράς διάρκειας μετανάστες, αριθμός που έφθασε τα 84 εκατομμύρια το 1975 και τα 105 εκατομμύρια το 1985. Η εκτίμηση για το 1990 αυξάνει αυτό το νούμερο στα 120 εκατομμύρια, ενώ οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις για το έτος 2000 αναφέρουν ότι οι μετανάστες μακράς διάρκειας ανά τον κόσμο φθάνουν τα 150 εκατομμύρια. βλ. Martin F. Susan: 'New issues in refugee research: Global Migration trends and asylum', Working Paper No. 41 on the behalf of UNCHR, April 2001, σ. 1-2, <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home> . Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 παρουσιάστηκε σταδιακή ανάκαμψη των προσφυγικών ροών στις χώρες του ΟΟΣΑ - κυρίως σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες - ως αποτέλεσμα κάποιων περιφερειακών συγκρούσεων, αλλά και των περιορισμών που τέθηκαν σε άλλες μεταναστευτικές διόδους. Παράλληλα, οι οικονομικοί μετανάστες - τόσο οι μακράς διάρκειας, αλλά κυρίως οι προσωρινοί - αυξήθηκαν απότομα κατά το 1999-2000, εξαιτίας της έλλειψης εργατικής δύναμης σε συγκεκριμένους τομείς απασχόλησης, η οποία προήλθε από την αλλαγή των οικονομικών όρων και τάσεων σε κάποιες χώρες - μέλη του ΟΟΣΑ. Παρόλα αυτά, η μετανάστευση για οικογενειακούς λόγους συνεχίζει να δεσπόζει, κυρίως όσον αφορά στην μακράς διάρκειας μετανάστευση, παρόλη την σημαντικότητα άνοδο του αριθμού των προσφύγων. Οι πρόσφυγες εμφάνισαν ιδιαίτερη αύξηση από τα μέσα του '80 έως τις αρχές του '90, γεγονός που οδήγησε στην ένταση περιοριστικών μέτρων από τα κράτη εισόδου (π.χ. αύξηση των απαιτήσεων για την έκδοση θεώρησης, περιορισμό της αποδοχής προσφύγων από χώρες που δεν έχουν υπογράψει τις συμβάσεις του ΟΗΕ κ.α.), τα οποία πράγματι οδήγησαν σε κάποια μείωση, στα επόμενα χρόνια. Από το 1997 κ.ε. όμως τα κύματα προσφύγων αυξήθηκαν και πάλι σε σημαντικό βαθμό, εξαιτίας των πολυάριθμων περιφερειακών συγκρούσεων, σε συνδυασμό με τις περιοριστικές πολιτικές εισόδου, κυρίως απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες. Τέλος, η παράνομη μετανάστευση παραμένει σε υψηλά επίπεδα, πράγμα που υποδηλώνει, μεταξύ άλλων, την αδυναμία τόσο των χωρών που φιλοξενούν όσο και των χωρών που αποστέλλουν μετανάστες, να ελέγξουν αποτελεσματικά τις ροές, βλ. 'Trends in International Migration - Annual Report', SOPEMI 2001, OECD Edition, σ. 17-21

οικονομικούς της μετανάστες με ιδιαίτερο τρόπο, ο οποίος εξαρτάται από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές της δομές, τις διεθνείς της σχέσεις, το αν πρόκειται για χώρα 'εισαγωγής' ή 'εξαγωγής' μεταναστών κ.α..

Στην Ευρώπη, σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία της Ε.Ε.¹⁷, το 2015, τα άτομα που ζούσαν στην ΕΕ-28 και είχαν την ιθαγένεια τρίτων χωρών ανέρχονταν σε 19,8 εκατομμύρια, ενώ ο αριθμός των ατόμων που ζούσαν στην ΕΕ-28 και είχαν γεννηθεί εκτός της ΕΕ ανερχόταν σε 34,3 εκατομμύρια. Υπολογίζεται ότι ο αριθμός των ανθρώπων που εγκαταλείπουν μια χώρα **αυξάνεται κατά 1,9%** αναφέρει στην έκθεσή του το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα (WFP) του ΟΗΕ. Ταυτόχρονα, οι παρατεταμένες συγκρούσεις επίσης ωθούν περισσότερους ανθρώπους να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους με την **προσφυγική ροή να αυξάνεται κατά 0,4%** για κάθε επιπλέον χρόνο πολέμου.

¹⁷ Στατιστικές για τη μετανάστευση και τον μεταναστευτικό πληθυσμό
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/el

Οι κυρίαρχες τάσεις, που φαίνεται να επηρεάζουν τις μεταναστευτικές ροές, αλλά και την διεθνή αντίδραση στο όλο φαινόμενο, διαγράφονται μέσα από πολιτικές και διαδικασίες που εφαρμόζονται, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η αναπτυσσόμενη οικονομική ολοκλήρωση και παγκοσμιοποίηση, έχουν ιδιαίτερη σημασία, υπό την έννοια ότι οι μετανάστες αποτελούν μία από τις δομικές παραμέτρους της παγκοσμιοποίησης, αφού προωθείται μέσω αυτής η διαμόρφωση μιας οικουμενικής, πολυεθνικής αγοράς εργασίας. Η μεταβολή του γεωπολιτικού σκηνικού στην μετά-ψυχροπολεμική εποχή, με την παγκόσμια κατάρρευση των κομμουνιστικών κρατών, η αλλαγή των δημογραφικών τάσεων και των ρόλων μεταξύ των φύλων, με την αναμενόμενη πληθυσμιακή γήρανση του ανεπτυγμένου κόσμου και την παράλληλη ταχεία αύξηση του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και η ενίσχυση, σε παγκόσμιο επίπεδο, της εργασιακής, εκπαιδευτικής και γενικότερα κοινωνικής θέσης της γυναίκας, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις μεταναστευτικές ροές. Τέτοιο παράγοντα αποτελεί και ο αυξανόμενος 'πολυεθνισμός', υπό την έννοια ότι οι μετανάστες σήμερα μπορούν να διαβιούν αποτελεσματικά σε δύο ή περισσότερες χώρες ταυτόχρονα, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό της σταδιακής αποδοχής, από πολλά κράτη, της διπλής υπηκοότητας. Ακόμη, σημαντικό ρόλο παίζει η ανάπτυξη της τεχνολογικής καινοτομίας, ιδιαίτερα στο χώρο των μεταφορών, αλλά και η αυξανόμενη εξάρτηση από λαθρεμπόρους, διακινητές και άλλους ενδιάμεσους, που εκμεταλλευόμενοι την ανάγκη ανθρώπων να εγκαταλείψουν τον τόπο τους είτε για λόγους βελτίωσης των όρων διαβίωσης, είτε βρισκόμενοι υπό τον φόβο απειλής, έχουν διαμορφώσει ένα παγκοσμίως εξαπλωμένο και καλά οργανωμένο παράνομο δίκτυο μετανάστευσης, υποκαθιστώντας έτσι ή παραμορφώνοντας τα νόμιμα κανάλια μετακίνησης. Τέλος, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, επιχειρείται σήμερα, η εναρμόνιση των μεταναστευτικών πολιτικών, μέσω περιφερειακών και διεθνών μηχανισμών, με σκοπό τον αποτελεσματικότερο έλεγχο και την ορθολογικότερη αντιμετώπιση των μεταναστευτικών πιέσεων. Η ένταση που εμφανίζει το φαινόμενο σήμερα, οδηγεί σε περισσότερο συλλογικές και συντονισμένες αντιδράσεις των κρατών, αφού η αποσπασματική, κατά κύριο λόγο περιορισμένη στα εθνικά σύνορα, στάση του παρελθόντος φαίνεται ανεπαρκής για τις ανάγκες του παρόντος ή του μέλλοντος. Η επερχόμενη παγκοσμιοποίηση της θεσμικής, τουλάχιστον, αντιμετώπισης της μετανάστευσης είναι σήμερα μάλλον αναπόφευκτη, αφού θα επιχειρήσει να τοποθετήσει το όλο ζήτημα στις πραγματικές του διαστάσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμιο επίπεδο και διαμορφώνοντας περισσότερο διακριτές κατηγοριοποιήσεις μεταξύ των μετακινούμενων προσώπων.

❖ 2. Η αντιμετώπιση του φαινομένου σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

2.1 Διεθνείς και περιφερειακές Συμβάσεις, Ευρωπαϊκό και Ελληνικό δίκαιο, πολιτική ασύλου.

Η βασικότερη, ίσως, σύμβαση η οποία αφορά το μεταναστευτικό ζήτημα, η **Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**¹⁸ υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. το 1948, καθορίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα¹⁹ και τις ελευθερίες, για όλες τις γυναίκες και όλους τους άντρες. Μεταξύ αυτών, είναι το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ιθαγένεια, στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας, στην εργασία, στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στην τροφή και την κατοικία και το δικαίωμα συμμετοχής στη διακυβέρνηση. Η Διακήρυξη έθεσε τις βάσεις για περισσότερες από 80 συνθήκες και διακηρύξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Έχοντας σχεδόν ολοκληρώσει την εργασία του για τον καθορισμό των βασικών αρχών, ο Ο.Η.Ε. εστιάζει πλέον τις προσπάθειές του στην εφαρμογή των νόμων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο **Ύπατος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, που συντονίζει τη δράση του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συνεργάζεται με τις κυβερνήσεις και τους μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, για τη βελτίωση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η **Ύπατη Αρμοστεία** είναι υπηρεσία του Ο.Η.Ε. που παρέχει βοήθεια και προστασία στους πρόσφυγες. Ιδρύθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1950 από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε.²⁰ και άρχισε να λειτουργεί το 1951. Έχει έδρα την Γενεύη της Ελβετίας. Σκοπός της οργάνωσης σύμφωνα με την ιδρυτική της Διακήρυξη²¹ καθώς και την σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων η οποία εγκρίθηκε στις 25 Ιουλίου 1951 απ' την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, είναι να διασφαλίζει ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να ζητήσει άσυλο και να βρει καταφύγιο σε μια άλλη χώρα, με την προοπτική του εθελοντικού επαναπατρισμού, της τοπικής ένταξης στη χώρα ασύλου ή της μετεγκατάστασης σε τρίτη χώρα. Από τις 11 Νοεμβρίου 2015 ύπατος αρμοστής είναι ο Ιταλός Φίλιππο Γκράντι.

Η Νομοθεσία στην οποία στηρίζεται το έργο της Ύπατης Αρμοστείας ορίζεται από τη **Σύμβαση της Γενεύης**²² του 1951 για το **Καθεστώς των Προσφύγων** το οποίο είναι το βασικό νομικό κείμενο που ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, τα δικαιώματά τους και τις νομικές υποχρεώσεις

¹⁸ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών

http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=33

¹⁹ Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

http://www.unric.org/html/greek/pdf/UDHR_simple_greek.pdf

²⁰ Διακυβέρνηση Ύπατης Αρμοστείας, <http://www.unhcr.org/governance.html>

²¹ Καταστατικό της Ύπατης Αρμοστείας, <http://www.unhcr.org/3b66c39e1.html>

²² Η νομοθεσία της Σύμβασης της Γενεύης, όπως ορίζεται από την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε., <https://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/geneva1951.html>

των κρατών. Το Πρωτόκολλο του 1967 αφείρεσε τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς που έθετε η Σύμβαση και έκτοτε δεν έχει διαφοροποιηθεί. Είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι ήταν η πρώτη διεθνής συμφωνία που κάλυπτε τις πιο ουσιαστικές πλευρές της ζωής των προσφύγων. Καθόριζε μια σειρά θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ισότιμα με τις ελευθερίες που απολαμβάνουν οι αλλοδαποί υπήκοοι μιας χώρας ή και σε μερικές περιπτώσεις και οι ίδιοι οι πολίτες της χώρας. Αναγνωρίζει το διεθνές πεδίο δράσης των προσφυγικών κρίσεων και τη σπουδαιότητα της διεθνούς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της από κοινού συμμετοχής των κρατών στη διευθέτηση του προβλήματος των προσφύγων.

Η Εξέλιξη και Διαμόρφωση του Ευρωπαϊκού Δίκαιου

Στο αρχικό στάδιο του Ευρωπαϊκού δικαίου, οι μετακινήσεις ατόμων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάγονται στις αρμοδιότητες του λεγόμενου τρίτου πυλώνα της **συνθήκης του Μάαστριχτ** δηλαδή του τομέα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών υποθέσεων (ΔΕΤ). Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο του βρισκόταν εκτός του κοινοτικού συστήματος λήψεων αποφάσεων και περιοριζόταν σε απλή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών.

Η μεταγενέστερη **Συνθήκη του Άμστερνταμ** μετέτρεψε τις πολιτικές αυτού του τομέα σε θεμελιώδη στόχο της Ένωσης προβλέποντας την ανάπτυξή της ως χώρου 'Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης' (άρθρο 2) και επίσης 'κοινωνικοποίησε' τα θέματα του ασύλου, της μετανάστευσης, των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα και της δικαστικής συνεργασίας σε αστικά θέματα. Μεταξύ αυτών αναφέρονται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σύμφωνα με το **κεκτημένο του Σένγκεν**²³, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κατάργηση των διακρίσεων κάθε μορφής.

Μετά την καταγραφή των προτεραιοτήτων πολιτικής, η Επιτροπή έθεσε ως κατευθυντήριες γραμμές σε σχέση με την ενίσχυση του χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, και για την εφαρμογή τους, το **πρόγραμμα της Χάγης**. Στόχος του προγράμματος είναι η ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών της Ένωσης και η εμβάθυνση της συνεργασίας για την μετανάστευση και τον έλεγχο των συνόρων. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής αποφασίστηκαν κοινές δράσεις για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, την ίδρυση του οργανισμού Frontex²⁴, του Eurosur²⁵.

²³ Η **Συνθήκη Σένγκεν** υπεγράφη αρχικώς από την Γαλλία, την Δυτική Γερμανία και τις χώρες της Μπενελούξ το 1985 και η εφαρμογή της άρχισε το 1995.

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 2007/2004 του Συμβουλίου της 26/10/2004 σχετικά με την σύσταση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο οργανισμός Frontex έχει ως κύριο στόχο, το να 'διευκολύνει και να καθιστά αποτελεσματικότερη την εφαρμογή ενεστώτων και μελλοντικών κοινοτικών μέτρων για την διαχείριση των εξωτερικών συνόρων', ενώ η ευθύνη και ο έλεγχος για την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων βαρύνει τα κράτη μέλη. Ο οργανισμός επικουρεί τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν καταστάσεις που απαιτούν αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά τους σύνορα

²⁵ Το ευρωπαϊκό σύστημα επιτήρησης συνόρων (Eurosur) έχει ως κύριο στόχο την αποτροπή της παράνομης διέλευσης των συνόρων, την μείωση του αριθμού των λαθρομεταναστών που χάνουν την ζωή

Η εξέλιξη και η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου

Η σταδιακή διαμόρφωση του **Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ)**, ξεκίνησε μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Κατά την πρώτη φάση λειτουργίας του (1999) το ΚΕΣΑ αποσκοπούσε στην εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου των κρατών μελών ως προς την θέσπιση κοινών ελαχίστων προδιαγραφών σε τομείς όπως οι συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο, οι διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ασύλου, οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να θεωρηθεί ότι ένα άτομο έχει ανάγκη πολιτικής προστασίας και ο καθορισμός του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης. συγχρόνως προβλέπεται ότι οι νομικές πράξεις πρέπει να συμπληρώνονται από μηχανισμούς έμπρακτης συνεργασίας όπως ανταλλαγή πληροφοριών, κοινή κατάρτιση κ.ά.

Ο καθορισμός του υπεύθυνου κράτους βασίστηκε στην **Σύμβαση του Δουβλίνου**. Η Σύμβαση, είχε υπογραφεί στο Δουβλίνο το 1990 και άρχισε να ισχύει από το 1997 με την συμμετοχή και των 15 τότε κρατών μελών αλλά και της Νορβηγίας και της Ισλανδίας που είχαν συνυπογράψει την **Συνθήκη Σένγκεν**. Η Σύμβαση εδραίωσε ένα σύστημα καθορισμού του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο να εξετάσει την αίτηση ασύλου που μπορεί να υποβληθεί από πολίτες τρίτου κράτους. Σκοπός του συστήματος αυτού είναι το να αποκλείσει την δυνατότητα, πολλαπλών αιτήσεων ασύλου που καθιστά πιθανή η ελεύθερη κυκλοφορία στον χώρο Σένγκεν. Η Σύμβαση του Δουβλίνου ήταν ένα κείμενο διεθνούς δικαίου το οποίο είχαν συνυπογράψει τα κράτη μέλη χωρίς όμως να αποτελεί τμήμα του Κοινοτικού κεκτημένου. Στην συνέχεια η Κοινότητα υιοθέτησε τον Κανονισμό 343/2003 του Συμβουλίου που αντικατέστησε την προσφυγή στην Σύμβαση του Δουβλίνου, και που αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο της **πολιτικής ασύλου** της Ευρώπης. Ο κανονισμός (που έγινε γνωστός και ως Δουβλίνο 2) τηρεί τις διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα με τον καθορισμό του υπεύθυνου κράτους ισχύει ένα σύστημα αντιπαραβολής δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος του Δουβλίνου. Το σύστημα που ονομάστηκε **Eurodac** αποσκοπεί στο να διαπιστώνει την ταυτότητα των αιτούντων άσυλο και των ατόμων που συλλαμβάνονται για παράνομη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης,

Η βασική λογική πίσω από τις διατάξεις του κανονισμού είναι ότι μόνον ένα κράτος μπορεί να εξετάσει την αίτηση ασύλου, και προσδιορίζονται με ακρίβεια τα κριτήρια βάσει των οποίων καθορίζεται το ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να εξετάσει την υποβαλλόμενη αίτηση.

Η δεύτερη φάση του ΚΕΣΑ χαρακτηρίστηκε από την υιοθέτηση του προγράμματος **‘Αλληλεγγύη και διαχείριση μεταναστευτικών ροών’** το οποίο αναφέρεται στην περίοδο 2007- 2013 και καλύπτει τους τομείς ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, επαναπροώθησης των παρανόμως διαμενόντων στην Ένωση πολιτών τρίτων κρατών, την ενσωμάτωση των νόμιμων μεταναστών και την παροχή ασύλου. Η εφαρμογή του προγράμματος επαφίεται στην λειτουργία τεσσάρων νέων Ταμείων που η περίοδος λειτουργίας τους αναφέρεται στην περίοδο ισχύος του προγράμματος δηλαδή ως το 2013. Πρόκειται για το Ταμείο Εξωτερικών συνόρων²⁶, το Ταμείο Προσφύγων²⁷, το Ταμείο Ενσωμάτωσης υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ένωση²⁸, και το Ταμείο επαναπροώθησης²⁹ (ή επιστροφής) των παρανόμως διαμενόντων.

Στόχοι του ΚΕΣΑ:

- Να βεβαιώσει την πρόσβαση των ατόμων που χρήζουν προστασίας. Οι έλεγχοι των συνόρων δεν πρέπει να καταλήγουν σε περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης και προστασίας των ατόμων που την χρειάζονται.
- Να προνοεί για μια ενιαία διαδικασία ασύλου για λόγους αποτελεσματικότητας, ταχύτητας, ποιότητας και δικαιοσύνης.
- Να παρέχει ενιαίο καθεστώς προστασίας για τους αιτούντες άσυλο ή δευτερεύουσα προστασία- αν και επιτρέποντας αιτιολογημένες διαφορές στην αντιμετώπιση
- Να συνυπολογίζει τις διαφορές των φύλων και των ειδικών αναγκών των ευπαθών ομάδων
- Να αυξήσει την συνεργασία σε πρακτικά θέματα.
- Να καθορίσει τις αρμοδιότητες και να στηρίζει την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών
- Να βεβαιώνει την συνοχή μεταξύ του κοινού συστήματος ασύλου και των άλλων πολιτικών που έχουν κάποιες επιπτώσεις στην διεθνή προστασία (όπως οι έλεγχοι στα σύνορα, η μάχη κατά της παράνομης μετανάστευσης και η πολιτική επαναπροώθησης των παράνομων μεταναστών

²⁶ Απόφαση 574/2007/EC του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου για την δημιουργία Ταμείου εξωτερικών συνόρων για την περίοδο 2007-2013

²⁷ Απόφαση 573/2007/EC του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου για την δημιουργία Ταμείου Προσφύγων για την περίοδο 2008-2013

²⁸ Απόφαση 435/2007/EC του συμβουλίου για την δημιουργία Ταμείου ενσωμάτωσης των νομίμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών για την περίοδο 2007-2013

²⁹ Απόφαση 575/2007/ EC του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου για την δημιουργία Ταμείου επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων κρατών, για την περίοδο 2008-2013

Η στρατηγική για την επίτευξη αυτών των στόχων βασίζεται σε τρεις πυλώνες που είναι η νομοθετική εναρμόνιση που θα οδηγήσει σε καλύτερα κοινά πρότυπα, η προώθηση της συνεργασίας των φορέων των κρατών μελών που είναι επιφορτισμένοι με την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, και η ενίσχυση της αλληλεγγύης και της υπευθυνότητας. Στο πλαίσιο της νομοθετικής εναρμόνισης κύρια μέσα είναι οι Οδηγίες που αφορούν τις συνθήκες υποδοχής, τις διαδικασίες ασύλου, και τις **προϋποθέσεις παροχής ασύλου**³⁰ ώστε να υπάρχει ευθυγράμμιση μεταξύ διεθνών και ευρωπαϊκών κριτηρίων. Για την προώθηση της συνεργασίας δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή υπηρεσία στήριξης ασύλου προκειμένου να βοηθήσει στην βελτίωση της εφαρμογής του ΚΕΣΑ- αν και δεν διαθέτει αποφασιστικές αρμοδιότητες οι οποίες παραμένουν στην δικαιοδοσία του αρμόδιου κράτους. Η αλληλεγγύη και η δίκαιη κατανομή των αρμοδιοτήτων είναι αρχή καταγεγραμμένη στην συνθήκη για την Λειτουργία της Ένωσης. Η κατανομή αρμοδιοτήτων σε μια πολιτική στην οποία υπάρχουν πολλά εμπλεκόμενα μέρη, έχει δυο όψεις όπου η μία αφορά την ανάληψη ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών (που διέπεται από το σύστημα του Δουβλίνου) και η άλλη αναφέρεται στις σχέσεις της Ένωσης με τρίτες χώρες. Το ΚΕΣΑ προβλέπει δημιουργία εταιρικής σχέσης και συνεργασία με τρίτες χώρες με σκοπό την διαχείριση των εισερχομένων ροών των αιτούντων άσυλο ή προσωρινή προστασία. Η ανάληψη ευθύνης από την πλευρά της Ένωσης στις σχέσεις με τρίτες χώρες εκδηλώνεται με επέκταση των προγραμμάτων περιφερειακής προστασίας σε άλλες περιφέρειες, με την εγκαθίδρυση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος εθελοντικής επανεγκατάστασης και με την ενίσχυση της προσβασιμότητας της Ένωσης.

³⁰ Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, Οδηγία 2003/9/ΕΚ του συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, Οδηγία 2005/85 του συμβουλίου της 1/ Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

Βασικές Οδηγίες και Κανονισμοί του Ευρωπαϊκού Δικαίου-Ασύλου σήμερα³¹

ΟΔΗΓΙΑ 2011/95/ΕΕ

Λαμβάνοντας υπόψη την Συνθήκη για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την οδηγία 95 το 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

Η οδηγία αποτελεί συμπλήρωση αλλά και αλλαγή της προηγούμενης οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας.

ΟΔΗΓΙΑ 2013/32/ΕΕ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξέδωσε την οδηγία 32 το 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Η συγκεκριμένη οδηγία πρόκειται για αναδιατύπωση της Συνόδου του Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, όπου συμφωνήθηκε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού Ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο, με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της σύμβασης της Γενεύης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951, όπως τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967 («σύμβαση της Γενεύης»), επιβεβαιώνοντας έτσι την αρχή της μη επαναπρώθησης και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν αποστέλλεται πίσω σε μέρος όπου θα υφίστατο διώξεις.

ΟΔΗΓΙΑ 2013/33/ΕΕ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξέδωσε την οδηγία 33 το 2013 σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.

Η οδηγία περιλαμβάνει ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα για το άσυλο, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ανοικτού σε εκείνους οι οποίοι, αναγκασμένοι από τις περιστάσεις, αναζητούν νομίμως προστασία στην Ένωση. Η εν λόγω

³¹Οδηγίες και Κανονισμοί της Ε.Ε. για την πολιτική ασύλου από την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε.
<https://www.unhcr.gr/prostasia/to-asylo-stin-eyropi/nomothesia-tis-ee.html>

πολιτική θα πρέπει να διέπεται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών της επιπτώσεων.

Κανονισμός 604/2013 Δουβλίνο III

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε τον Κανονισμό για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα.

Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα στο έδαφος οποιουδήποτε από αυτά, συμπεριλαμβανομένων των συνόρων ή των ζωνών διέλευσης. Η αίτηση εξετάζεται από ένα μόνο κράτος μέλος, το οποίο είναι το οριζόμενο ως υπεύθυνο σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στον κανονισμό Δουβλίνο III.

Κανονισμός 603/2013

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε τον Κανονισμό σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

Ισχύουσα Νομοθεσία και Υπηρεσία Ασύλου στην Ελλάδα³²

Νόμος 3907/2011

Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις.

³²Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, Νομοθεσία
http://asylo.gov.gr/?page_id=141

Στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη συνιστάται αυτοτελής Υπηρεσία, με τίτλο «Υπηρεσία Ασύλου» που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό και έχει τοπική αρμοδιότητα που εκτείνεται σε όλη την Επικράτεια. Η Υπηρεσία αυτή λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης και έχει ως αποστολή την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου και των λοιπών μορφών διεθνούς προστασίας των αλλοδαπών και ανιθαγενών, καθώς και τη συμβολή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής ασύλου.

Ο κώδικας Μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης μεταναστών ορίζεται από τον Νόμο ΥΠ'ΑΡΙΘ. 4251³³

Νόμος 4375/2016

Σύμφωνα με τον Νόμο ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟ 4375,η οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις.

Με απόφαση του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου είναι δυνατή η ίδρυση Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου, των οποίων η έδρα, η τοπική και η καθ' ύλην αρμοδιότητα, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια θα ορίζεται στην ως άνω απόφαση, προκειμένου να καλυφθούν αυξημένες ανάγκες, που συνδέονται με την αποστολή της Υπηρεσίας. Επιπλέον και προκειμένου να αντιμετωπιστούν κατεπείγουσες ανάγκες με προσωρινό χαρακτήρα είναι δυνατή με όμοια απόφαση, η σύσταση Κινητών Κλιμακίων Ασύλου, των οποίων η διάρθρωση, η αποστολή, η στελέχωση και κάθε άλλη λεπτομέρεια θα ορίζονται με την ως άνω απόφαση. Η έναρξη λειτουργίας των Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου, καθώς και η έδρα τους καθορίζεται με απόφαση του Διευθυντή της Υπηρεσίας Ασύλου.

Μοναδική τροποποίηση του Ν4375/2016 αποτελεί το άρθρο 16 του Ν4399/2016 για την μη αναγνώριση και απώλεια του δικαιώματος διαμονής.

³³ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 80,1 Απριλίου 2014
http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/06/4251_2014.pdf

2.2 Θεμέλια και λειτουργία του οργανισμού

Ο **Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών** (ΟΗΕ) ή Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.) είναι ένας διεθνής οργανισμός παγκόσμιας εμβέλειας μεταξύ των κρατών του κόσμου με σκοπό τη συνεργασία στο Διεθνές Δίκαιο, την ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική ισότητα. Πρόδρομός του θεωρείται η Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ) που αποτέλεσε απαίτηση των Εθνών για τη διεθνή ειρήνη μετά από τις θηριωδίες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ιδρύθηκε το 1945 από τις χώρες που νίκησαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και αρχικά είχε 51 μέλη. Μετά την προσχώρηση του νεότερου κράτους, του Νοτίου Σουδάν το 2011, ο Ο.Η.Ε. αριθμεί 193 κράτη μέλη, δηλαδή σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανεξάρτητα έθνη.

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στο Σαν Φρανσίσκο, στο τέλος της Συνδιασκέψεως των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Οργάνωση, και άρχισε να ισχύει στις 24 Οκτωβρίου 1945. Το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Χάρτη.

Όλες οι ανεξάρτητες χώρες του κόσμου είναι μέλη του ΟΗΕ, εκτός από την Πόλη του Βατικανού, ενώ μέλος του ΟΗΕ δεν είναι η Ταιβάν. Ειδικότερα, 193 συνολικά είναι τα κράτη μέλη του ΟΗΕ.

Όταν τα κράτη γίνονται Μέλη του ΟΗΕ, συμφωνούν να αποδεχθούν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, τη διεθνή δηλαδή σύμβαση που περιγράφει τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν τέσσερις σκοπούς: Τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών.

Ο ΟΗΕ δεν είναι μια παγκόσμια κυβέρνηση και δεν νομοθετεί. Παρέχει ωστόσο τα μέσα για την επίλυση διεθνών συγκρούσεων και διαμορφώνει πολιτικές σε θέματα που μας αφορούν όλους. Στα Ηνωμένα Έθνη, όλα τα κράτη-μέλη, μεγάλα και μικρά, πλούσια και φτωχά, με διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κοινωνικά συστήματα, έχουν μια φωνή και μια ψήφο σε αυτή τη διαδικασία.

Το έργο των Ηνωμένων Εθνών είναι ζωτικής σημασίας στην παγκόσμια προσπάθεια επίλυσης των προσκλήσεων που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Στην προσπάθεια αυτή συμμετέχουν περισσότερες από 30 «θυγατρικές» οργανώσεις, αποτελώντας αυτό που είναι γνωστό ως «σύστημα του ΟΗΕ». Ο ΟΗΕ και το σύστημα των οργανώσεών του εργάζονται καθημερινά για την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την προστασία του περιβάλλοντος, την καταπολέμηση των ασθενειών και τη μείωση της φτώχειας.

Κύρια όργανα του Ο.Η.Ε.

- Γενική Συνέλευση
- Συμβούλιο Ασφαλείας
- Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο
- Συμβούλιο Κηδεμονίας
- Διεθνές Δικαστήριο
- Γραμματεία

Τα Ηνωμένα Έθνη χρηματοδοτούνται από καθορισμένες καθώς και εθελοντικές συνεισφορές από τις χώρες μέλη. Η καθορισμένη συνεισφορά βασίζεται στην γενική ικανότητα της κάθε χώρας στο να πληρώσει, και καθορίζεται από το ΑΕΠ αναπροσαρμοσμένο ως προς το εξωτερικό χρέος και το χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα.

Γενική Συνέλευση

Η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (*United Nations General Assembly - UNGA/GA*), είναι το πρώτο κατά σειρά κύριο όργανο του Ο.Η.Ε., του οποίου η σύσταση, οι επιμέρους αρμοδιότητες και τα καθήκοντα προβλέπονται από τον **Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ**³⁴.

³⁴Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στο Σαν Φρανσίσκο. Αναλυτικά το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου βρίσκεται στο Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών ή στην επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26252&Itemid=10

Η Γενική Συνέλευση συγκροτείται από όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού, τα οποία σήμερα (2010) ανέρχονται σε 195. Κάθε μέλος της Γενικής Συνέλευσης διαθέτει μόνο μία ψήφο και μπορεί να εκπροσωπείται με πέντε αντιπροσώπους το ανώτερο.

Αποτελεί το κύριο διασκεπτικό όργανο του ΟΗΕ έχοντας το δικαίωμα να συζητεί και να προβαίνει σε συστάσεις επί διαφόρων θεμάτων που περιλαμβάνονται στον Καταστατικό Χάρτη. Σημειώνεται ότι δεν έχει την εξουσία της επιβολής συγκεκριμένων ενεργειών σε οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους μέλους, πλην όμως οι συστάσεις της έχουν ηθική βαρύτητα ως έκφραση της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Συνεπώς η Γενική Συνέλευση με τις συζητήσεις και τα πορίσματά της ασκεί έναν ηθικό έλεγχο που εκδηλώνεται ως πίεση για τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η Γ. Σ. συζητεί οποιοδήποτε θέμα ανάγεται στους σκοπούς και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη συνεχεία των οποίων μπορεί να προβαίνει ανάλογα σε προτάσεις ή συστάσεις. Η δε ευχέρεια της διατύπωσης συστάσεων περιορίζεται κατά τους ακόλουθους δύο τρόπους: α) είτε με την παραπομπή του θέματος, που απαιτούνται κάποιες ενέργειες εκ μέρους του Οργανισμού, στο **Συμβούλιο Ασφάλειας του ΟΗΕ**³⁵, β) είτε ν' αδυνατεί να κάνει πρόταση για θέμα που ήδη έχει επιληφθεί το Συμβούλιο Ασφαλείας, ως κύριο εκτελεστικό όργανο του ΟΗΕ. Οι περιορισμοί αυτοί τυγχάνουν προς αποφυγή λανθασμένων διατυπώσεων ή αντιφατικών λύσεων από τα δύο κύρια όργανα για το ίδιο θέμα.

Οι αρμοδιότητες της Γ. Σ. του ΟΗΕ διακρίνονται σε αποκλειστικές (που ασκούνται από την ίδια) και σε "εκ συνεργασίας" με το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ειδικότερα αυτές συνοψίζονται στις ακόλουθες επτά:

1. Εξετάζει και προβαίνει σε συστάσεις που αφορούν τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας.
2. Εισηγείται διεξαγωγή μελετών διά των οποίων στη συνέχεια προβαίνει σε προτάσεις που αφορούν ανάπτυξη και κωδικοποίηση του Διεθνούς Δικαίου, εφαρμογή στη πράξη θεμάτων που ανάγονται στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, καθώς και για θέματα που αφορούν διεθνή συνεργασία σε διάφορους τομείς όπως οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, εκπαιδευτικό και υγείας.
3. Επιλαμβάνεται και εξετάζει μελέτες και εκθέσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας καθώς και των άλλων Οργάνων του ΟΗΕ.

³⁵ Το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (*United Nations Security Council - UNSC*) είναι όργανο του Ο.Η.Ε. με αποστολή τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σε αντίθεση με την Γενική συνέλευση έχει την εξουσία να αποφασίζει για σχετικά ζητήματα εκδίδοντας ψηφίσματα. Βάσει του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ όλα τα μέλη συμφωνούν να εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας. Συνεπώς οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές και εκτελεστές απ' όλα τα μέλη του ΟΗΕ.

4. Προβαίνει σε συστάσεις για ειρηνική διευθέτηση οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών-μελών που θα μπορούσε να βλάψει τις μεταξύ τους σχέσεις.
5. Αποδέχεται νέα μέλη, διατηρώντας και το δικαίωμα αποπομπής μελών.
6. Εποπτεύει το Διεθνές Σύστημα Κηδεμονίας³⁶ στις μη στρατηγικές περιοχές, και τέλος
7. Εκλέγει τα μη μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα μέλη του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, καθώς και τα αιρετά μέλη του Συμβουλίου Κηδεμονιών. Σε συνεργασία δε με το Συμβούλιο Ασφαλείας, εκλέγει τους δικαστές του Διεθνούς Δικαστηρίου, ενώ με σύσταση του Συμβουλίου Ασφαλείας διορίζει τον Γενικό Γραμματέα.

Οι σύνοδοι της Γ. Σ.

Οι σύνοδοι της Γενικής Συνέλευσης διακρίνονται στις τακτικές, τις έκτακτες και τις ειδικές.

1. Τακτική σύνοδος. Η Τακτική Σύνοδος της Γ. Σ. συνέρχεται κάθε χρόνο στις 3 Σεπτεμβρίου και συνεχίζεται μέχρι και τα μέσα Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.
2. Έκτακτη σύνοδος. Η έκτακτη σύνοδος μπορεί να συγκληθεί εφόσον το ζητήσει το Συμβούλιο Ασφαλείας ή η πλειοψηφία των μελών του Οργανισμού, ή ακόμα και ένα μέλος που υποστηρίζεται όμως από την πλειοψηφία.
3. Ειδική σύνοδος. Η ειδική σύνοδος συγκαλείται μέσα σε 24 ώρες για πολύ επείγοντα θέματα και εφόσον το ζητήσουν εννέα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας ή η πλειοψηφία των μελών του ΟΗΕ ή και ένα μέλος του ΟΗΕ που υποστηρίζεται όμως από την πλειοψηφία.

Συμβούλιο Ασφαλείας

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (*United Nations Security Council - UNSC*) είναι όργανο του ΟΗΕ με αποστολή τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Σε αντίθεση με την Γενική Συνέλευση έχει την εξουσία να αποφασίζει για σχετικά ζητήματα εκδίδοντας ψηφίσματα. Βάσει του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ όλα τα μέλη του ΟΗΕ συμφωνούν να εκτελούν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας. Συνεπώς οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές και εκτελεστές απ' όλα τα μέλη του ΟΗΕ.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας αντλεί τις αρμοδιότητές του από τον Καταστατικό Χάρτη με συνέπεια να μην απαιτείται να λογοδοτεί στη Γενική Συνέλευση, ως καθ' αυτό εκτελεστικό όργανο του ΟΗΕ.

³⁶Το Διεθνές Σύστημα Κηδεμονίας, Δ.Σ.Κ., (*International Trusteeship System*), (ITS) είναι ένα σύστημα εποπτείας - ελέγχου που προβλέπεται από το καταστατικό του Ο.Η.Ε.

Κύριο χαρακτηριστικό του η συμμετοχή σε αυτό των χωρών που νίκησαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι οποίες διαθέτουν δικαίωμα αρνησικυρίας (*veto*) κι επομένως έχουν τη δυνατότητα να αποτρέψουν την έκδοση ψηφίσματος αντίθετου με τις θέσεις της καθεμιάς.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ συγκροτείται από 15 μέλη εκ των οποίων τα πέντε είναι μόνιμα μέλη και τα δέκα είναι μη μόνιμα μέλη με θητεία δύο ετών.

Τα μόνιμα μέλη είναι οι Η.Π.Α., η Ρωσία, η Κίνα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γαλλία.

Επίσης υπάρχουν άλλα δέκα μη μόνιμα μέλη, που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση μεταξύ των κρατών μελών και για διετή θητεία, και τα οποία εκλέγονται ανά πέντε.

Τα σημερινά εκλεγμένα μέλη είναι:

Θητεία από 1η Ιανουαρίου 2016 ως 31 Δεκεμβρίου 2017.

- [Αίγυπτος](#) (Αφρική)
- [Ιαπωνία](#) (Ασία)
- [Ουκρανία](#) (Ανατολική Ευρώπη)
- [Ουρουγουάη](#) (Λατινική Αμερική)
- [Σενεγάλη](#) (Αφρική)

Λήψη Αποφάσεων

Κάθε μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας έχει δικαίωμα μίας ψήφου. Οι αποφάσεις για θέματα διαδικασίας λαμβάνονται με την καταφατική ψήφο εννέα τουλάχιστον μελών του. Για αποφάσεις που αφορούν θέματα ουσίας απαιτούνται επίσης εννέα καταφατικές ψήφοι στις οποίες όμως θα πρέπει να περιλαμβάνονται οι ψήφοι των πέντε μονίμων μελών. Αυτός ο κανόνας λέγεται **Ομοφωνία των Μεγάλων Δυνάμεων**. Όταν όμως μία από τις Μεγάλες Δυνάμεις διαφωνήσει, η διαφωνία αυτή χαρακτηρίζεται ως "άσκηση βέτο". Όταν μία Μεγάλη Δύναμη δεν υποστηρίζει μια απόφαση έχει το δικαίωμα να απέχει από την ψηφοφορία αλλά η αποχή αυτή δεν χαρακτηρίζεται βέτο.

Στις συζητήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου, και κράτη που δεν είναι μέλη του ή ακόμα και μη μέλη του ΟΗΕ. Δικαίωμα ψήφου παρέχεται μόνο σ' εκείνο το κράτος μη μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας (υποχρεωτικά όμως μέλος του ΟΗΕ), όταν η συζήτηση αφορά χρησιμοποίηση (παραχώρηση) τμημάτων των ενόπλων δυνάμεων του κράτους αυτού. Στην περίπτωση αυτή, στην αντιπροσωπεία του εν λόγω κράτους συμμετέχουν ανώτατοι στρατιωτικοί (σύμβουλοι).

Αρμοδιότητες

Γενικά το Συμβούλιο του ΟΗΕ διατηρεί το δικαίωμα να ερευνά κάθε διαφορά ή κατάσταση που θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένοπλη σύγκρουση δύο ή περισσότερων μελών του ΟΗΕ. Όταν γνωστοποιηθεί στο Συμβούλιο καταγγελία περί απειλής της ειρήνης, πρώτη του ενέργεια συνήθως είναι η σύσταση στις ενάντιες πλευρές (μέλη) για εξεύρεση επίλυσης με ειρηνικά μέσα, δηλαδή, η προσπάθεια επιτυχούς συμφωνίας. Σε πολλές περιπτώσεις μπορεί και να ορίσει ειδικούς αντιπροσώπους ή ακόμα και να ζητήσει από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ τις καλές του (παρεμβατικές) υπηρεσίες.

Σε πολλές περιπτώσεις συγκροτεί ειδικές στρατιωτικές ειρηνευτικές δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να βοηθήσουν στη χαλάρωση μέχρι την αποκλιμάκωση της παρατηρούμενης έντασης. Αυτές τις στρατιωτικές δυνάμεις θέτουν στη διάθεση του Συμβουλίου τα κράτη μέλη του ΟΗΕ. Τον συντονισμό αυτών των στρατιωτικών δυνάμεων αναλαμβάνει η λεγόμενη "Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου" που συγκροτείται από τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων των πέντε μονίμων μελών του Σ.Α. Έτσι, σε κάθε περίπτωση έκτακτης κατάστασης ο ΟΗΕ "προικίζεται" με μια διεθνή στρατιωτική δύναμη.

Αξιοσημείωτο είναι ότι παλαιότερα είχε προταθεί η ιδέα ενός μόνιμου "διεθνούς στρατού", (Ουίλσον, 1917), που μέχρι σήμερα δεν έχει συσταθεί για διάφορους πολιτικούς αλλά κυρίως οικονομικούς λόγους. Αντ' αυτού όμως υφίσταται σήμερα το παραπάνω αναφερόμενο όργανο συντονισμού (Επιτροπή) για τις επιμέρους εμπλεκόμενες εθνικές στρατιωτικές δυνάμεις που προορίζονται για κοινή εκτελεστική ενέργεια.

Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο

Ο ΟΗΕ εκτός από την επιδίωξη της διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας επιδιώκει και την ευημερία των ατόμων. Για το σκοπό αυτό ο Καταστατικός Χάρτης του Οργανισμού περιέλαβε διατάξεις για διεθνή οικονομική και κοινωνική συνεργασία. Η παρακολούθηση και η εφαρμογή αυτών ασκείται από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (*United Nations Economic and Social Council – ECOSOC*). Το ΟΚΣ συγκροτείται από 54 Χώρες-μέλη του ΟΗΕ που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση για τρία χρόνια. Κάθε χρόνο όμως, γίνεται ανανέωση του 1/3 των μελών του, δηλαδή 18 μελών. Στη σύνθεση του ΟΚΣ συμμετέχουν πάντοτε οι πέντε Μεγάλες Δυνάμεις που συγκροτούν τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Αρμοδιότητες

Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο αυτό, (ΟΚΣ), είναι το «καθ' ύλην» αρμόδιο όργανο του ΟΗΕ που συντονίζει το οικονομικό και κοινωνικό έργο των Ηνωμένων Εθνών. Ειδικότερα στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται συστάσεις και εισηγήσεις δραστηριοτήτων οι οποίες έχουν σχέση κυρίως με θέματα ανάπτυξης, παγκόσμιου εμπορίου, εκβιομηχάνισης, ανάπτυξης και εκμετάλλευσης φυσικών πόρων, δικαιώματα του ανθρώπου, ισότητας των φύλων, κατάστασης των γυναικείων πληθυσμών, κοινωνικής πρόνοιας, ανάπτυξης επιστήμης και τεχνολογίας, πρόληψης του εγκλήματος, καθώς και πλήθος άλλων οικονομικών και κοινωνικών ζητημάτων.

Γενικά το ΟΚΣ φέρεται με τον χαρακτήρα ενός οργάνου προεργασίας, συντονισμού και εκτέλεσης στους παραπάνω τομείς ενδιαφέροντος του, που σε γενικές γραμμές προσδιορίζονται και οι αρμοδιότητές του οι οποίες συνοπτικά είναι:

1. Η ευθύνη για την οικονομική και κοινωνική δράση του ΟΗΕ
2. Η εισήγηση μελετών, εκθέσεων και συστάσεων σε διεθνή ζητήματα που αφορούν οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, εκπαιδευτικά, υγείας, φυσικών πόρων κ.λπ.
3. Η δια συστάσεων προαγωγή του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες.
4. Η σύγκλιση διεθνών διασκέψεων και η προεργασία σύνταξης προσχεδίων διεθνών συμβάσεων σε θέματα αρμοδιότητάς του, προκειμένου στη συνέχεια να υποβληθούν για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.
5. Τέλος η διαπραγμάτευση συμφωνιών με τις εξειδικευμένες οργανώσεις του ΟΗΕ των οποίων επίσης συντονίζει τη δράση τους.

Συμβούλιο Κηδεμονίας-Διεθνές Σύστημα Κηδεμονίας

Το Διεθνές Σύστημα Κηδεμονίας, Δ.Σ.Κ., (International Trusteeship System), (ITS) είναι ένα σύστημα εποπτείας - ελέγχου του Ο.Η.Ε.

Στόχοι της εφαρμογής του συμβουλίου κηδεμονίας σε εάν έδαφος είναι:

1. Η προαγωγή της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας με παράλληλη ανάπτυξη αμυντικών μέτρων (κατασκευή οχυρώσεων, εκπαίδευση κατοίκων κ.λπ.)
2. Η υποβοήθηση των υπό κηδεμονία λαών για πρόοδο και εξέλιξη ώστε να καταστούν ικανοί για αυτοδιοίκηση.

3. Ο σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
4. Για την εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των μελών του ΟΗΕ σε όλα τα πεδία, οικονομικό, εμπορικό, κοινωνικό, και δικαιοσύνης.

Οι όροι επιβολής Δ.Σ.Κ. συντάσσονται από την κηδεμονεύουσα Δύναμη και εγκρίνονται στη συνέχεια από τη Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. Η κηδεμονεύουσα Χώρα οφείλει να εξασφαλίζει στο έδαφος που ασκεί την κηδεμονία τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η δε Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ οφείλει να ελέγχει τη διοίκηση των υπό κηδεμονία εδαφών.

Διεθνές δικαστήριο της Χάγης

Το Διεθνές Δικαστήριο της Δικαιοσύνης³⁷ (*International Court of Justice - ICJ*) αποτελεί Διεθνή Οργανισμό που δημιουργήθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από τον ΟΗΕ. Συγκεκριμένα την ίδρυση του νέου αυτού Διεθνούς Δικαστηρίου προέβλεψε το Κεφάλαιο ΙΔ΄ (άρθρα 92-96) του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών που υπεγράφη στις 26 Ιουνίου 1945 στις ΗΠΑ, συνημμένο στο οποίο ήταν έτοιμο και το Καταστατικό του ΔΔΔ αποτελούμενο από 70 άρθρα. Κατόπιν αυτού σημειώνεται ότι το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης δεν αποτελεί αυτοτελή οργανισμό, επειδή τυγχάνει κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών με το καταστατικό του να αποτελεί τμήμα του Καταστατικού του ΟΗΕ.

Το Διεθνές Δικαστήριο συγκροτείται από 15 δικαστές που εκλέγονται για 9 έτη από το **Συμβούλιο Ασφαλείας** και τη Γενική **Συνέλευση του Ο.Η.Ε.**, που συνεδριάζουν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, (ξεχωριστές ψηφοφορίες). Κάθε 3 έτη ανανεώνεται το 1/3 των δικαστών. Οι δικαστές εκλέγονται για 9 έτη με βάση τα προσόντα τους και όχι την εθνικότητά τους, αποκλεισμένης μόνο της περίπτωσης εκλογής δύο δικαστών της ίδιας εθνικότητας. Επίσης δεν επιτρέπεται σ' αυτούς κατά τη θητεία τους να ασκούν παράλληλα άλλη επαγγελματική δραστηριότητα. Γεγονός πάντως είναι ότι καταβάλλεται προσπάθεια ώστε να αντιπροσωπεύονται στο Δικαστήριο αυτό τα κυριότερα νομικά συστήματα του κόσμου.

Για να εισέλθει ένα θέμα στο Διεθνές Δικαστήριο πρέπει όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη να συμφωνούν για την παραπομπή της διαφοράς τους σ' αυτό. Οι εκδιδόμενες αποφάσεις λαμβάνονται μυστικά και κατά πλειοψηφία και είναι υποχρεωτικές, ενώ αντίθετα οι γνωμοδοτήσεις δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Όλες οι χώρες που φέρονται να έχουν

³⁷Επίσημος ιστότοπος του Διεθνούς Δικαστηρίου Δικαιοσύνης <http://www.icj-cij.org/>

συνυπογράψει το καταστατικό του Δικαστηρίου μπορούν να παραπέμψουν σ' αυτό οποιαδήποτε υπόθεση. Μπορούν επίσης και να προσφύγουν και Χώρες που δεν έχουν προσυπογράψει το καταστατικό σύμφωνα πάντα με τους όρους που καθορίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Γραμματεία

Η Γενική Γραμματεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (United Nations Secretariat) είναι ένα από τα κύρια όργανα του Ο.Η.Ε., με διοικητικό και πολιτικό χαρακτήρα, του οποίου η σύσταση, οι επιμέρους αρμοδιότητες και τα καθήκοντά του προβλέπονται από τον Καταστατικό Χάρτη του Ο.Η.Ε.

Η Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ, υπηρετώντας όλα τα άλλα κύρια όργανα του ΟΗΕ διευθύνει τα προγράμματά του και κατευθύνει την πολιτική που τα διαγράφουν.

Της Γ.Γ. προΐσταται ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, ο οποίος εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση μετά όμως από πρόταση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

Οι αρμοδιότητες του Γενικού Γραμματέα που προΐσταται της Υπηρεσίας αυτής διακρίνονται σε διοικητικές και πολιτικές.

Διοικητικές:

Υπό την άποψη αυτή ο Γενικός Γραμματέας προΐσταται ως ανώτερος διοικητικός υπάλληλος του Οργανισμού και συγχρόνως είναι Γενικός Γραμματέας της Γενικής Συνέλευσης, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου Ασφαλείας, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, καθώς και του Συμβουλίου Κηδεμονιών του Ο.Η.Ε.

Πολιτικές:

Υπό την άποψη αυτή ο Γενικός Γραμματέας διατηρεί το δικαίωμα να εφιστά την προσοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας για οποιοδήποτε θέμα που μπορεί ν' απειλήσει την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, προσφέροντας έργο αντίστοιχο με τα προβλήματα που απασχολούν τον ΟΗΕ, όπως αυτά αναφέρονται, προληπτικά, στον Καταστατικό Χάρτη. Στο πλαίσιο αυτό των αρμοδιοτήτων ο Γενικός Γραμματέας καλείται να προσφέρει κάθε φορά τις καλές του υπηρεσίες, με την επίσημη μεσολάβησή του για την επίλυση οποιονδήποτε διαφορών που μπορεί να ενσκήψουν μεταξύ των κρατών-μελών ή διεθνών διαφορών, διαχειρίζοντας κρίσεις με ειρηνευτικές επιχειρήσεις και συζητώντας με εκπροσώπους των κυβερνήσεων. Επίσης μελετά τις διεθνείς οικονομικές τάσεις, υποβάλλει μελέτες που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, φυσικούς πόρους κ.λπ.

2.3 Η Ύπατη Αρμοστεία

Η Ύπατη Αρμοστεία δημιουργήθηκε μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου για να βοηθήσει τους Ευρωπαίους που είχαν εκτοπιστεί εξαιτίας αυτού του πολέμου. Το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ιδρύθηκε στις 14 Δεκεμβρίου του 1950, από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αρχικά για τρία χρόνια. Στις 28 Ιουλίου της επόμενης χρονιάς, υιοθετήθηκε η Σύμβαση του ΟΗΕ σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, που αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για τη νομική κατοχύρωση της παροχής βοήθειας προς τους πρόσφυγες, καθώς και το βασικό κείμενο που καθοδηγεί το έργο της Ύπατης Αρμοστείας³⁸.

Ήδη από το 1956, η Ύπατη Αρμοστεία αντιμετώπισε την πρώτη της μεγάλη κρίση: τα προσφυγικά ρεύματα που ακολούθησαν τη συντριβή της Ουγγρικής Επανάστασης από τις σοβιετικές δυνάμεις. Οποιαδήποτε πρόβλεψη ότι η Ύπατη Αρμοστεία δεν θα είχε λόγο ύπαρξης δεν προέκυψε ποτέ ξανά. Κατά τη δεκαετία του '60, το τέλος της αποικιοκρατίας στην Αφρική προκάλεσε την πρώτη από τις πολλές προσφυγικές κρίσεις στη συγκεκριμένη ήπειρο, που χρειάστηκαν την παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας.

Μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες, η Ύπατη Αρμοστεία βοήθησε σε κρίσεις εκτοπισμού στην Ασία και τη Λατινική Αμερική. Μέχρι τα τέλη του αιώνα, προέκυψαν νέα προσφυγικά προβλήματα στην Αφρική και καινούρια κύματα προσφύγων στην Ευρώπη εξαιτίας των πολέμων στα Βαλκάνια.

Στις αρχές του 21ου αιώνα, η Ύπατη Αρμοστεία βοήθησε σε μεγάλες προσφυγικές κρίσεις στην Αφρική, όπως στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και τη Σομαλία, καθώς και στην Ασία, ιδιαίτερα σε σχέση με το διάρκεια 30 ετών προσφυγικό πρόβλημα στο Αφγανιστάν. Την ίδια στιγμή, ζητήθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία, λόγω της τεχνογνωσίας και της εμπειρίας της, να βοηθήσει και πολλούς ανθρώπους που είχαν εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας τους εξαιτίας συγκρούσεων.

Χωρίς μεγάλη προβολή, η Ύπατη Αρμοστεία διεύρυνε το ρόλο της βοηθώντας και ανιθαγενείς, μια ομάδα που περνάει συχνά απαρατήρητη και που απαριθμεί εκατομμύρια ανθρώπους οι οποίοι κινδυνεύουν να στερηθούν βασικά δικαιώματα επειδή δεν έχουν υπηκοότητα. Σε μερικά μέρη του κόσμου, όπως στην Αφρική και τη Λατινική Αμερική, η αρχική εντολή της Ύπατης Αρμοστείας, όπως διαμορφώθηκε το 1951, ενισχύθηκε μέσω περιφερειακών νομικών κειμένων.

³⁸ Επίσημος Ελληνικός αντιπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας <https://www.unhcr.gr>

Το 2011, η Ύπατη Αρμοστεία γιορτάζει επίσης τα 50 χρόνια από τη Σύμβαση του 1961 για την Εξάλειψη της Ανιθαγένειας.

Το 1954, ο νεοσύστατος οργανισμός κερδίζει το Νόμπελ Ειρήνης για το σημαντικό του έργο στους πρόσφυγες της Ευρώπης. Η εντολή του είχε μόλις παραταθεί μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1981, η Ύπατη Αρμοστεία τιμάται με το Νόμπελ Ειρήνης για τη βοήθεια που προσφέρει στους πρόσφυγες όλου του κόσμου, ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα πολιτικά κωλύματα που αντιμετωπίζει ο οργανισμός. Από τα 34 μόλις μέλη που απασχολούσε η Ύπατη Αρμοστεία όταν ιδρύθηκε, τώρα απασχολεί 6.650 μέλη προσωπικού, εκ των οποίων τα 740 βρίσκονται στα κεντρικά γραφεία της στη Γενεύη. Ο οργανισμός έχει γραφεία σε 118 χώρες ενώ τα μέλη του βρίσκονται σε περισσότερες από 100 κεντρικές περιοχές, σε περιφερειακά και εθνικά γραφεία, καθώς και σε σχεδόν 150 γραφεία σε πιο απομακρυσμένα μέρη.

Ο προϋπολογισμός έχει αυξηθεί από 300.000 δολάρια τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του οργανισμού σε περισσότερα από 3 δισεκατομμύρια δολάρια το 2010. Η Ύπατη Αρμοστεία φροντίζει σήμερα για 34,4 εκατομμύρια ανθρώπους : 15,6 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένους, 10,4 εκατομμύρια πρόσφυγες, 2 εκατομμύρια επαναπατρισθέντες, 6,6 εκατομμύρια ανιθαγενείς και πάνω από 800.000 αιτούντες άσυλο. Καθώς η Ύπατη Αρμοστεία μπαίνει στην έβδομη δεκαετία ζωής της, οι ανθρωπιστικές ανάγκες είναι απίθανο να εξαλειφθούν. Ο σημερινός Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι ο Αντόνιο Γκουτέρες, πρώην πρωθυπουργός της Πορτογαλίας, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 15 Ιουνίου 2005. Είναι ο δέκατος Ύπατος Αρμοστής του οργανισμού. Αναφέρεται προφορικά στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο ως προς τα ζητήματα συντονισμού του οργανισμού και υποβάλλει σε ετήσια βάση στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ γραπτή έκθεση για το συνολικό έργο της Υ.Α. Τα προγράμματα της Υ.Α. εγκρίνονται και ελέγχονται από την Εκτελεστική Επιτροπή της Υ.Α. Η κυριότερη αρμοδιότητα της Υ.Α., γνωστή ως "διεθνής προστασία", είναι να διασφαλίζει το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσφύγων, περιλαμβανομένης της δυνατότητάς τους να αιτούνται άσυλο, και το δικαίωμά τους να μην επιστρέφονται χωρίς τη θέλησή τους σε χώρα όπου έχουν λόγους να φοβούνται δίωξη. Ο οργανισμός προάγει τις διεθνείς συμφωνίες για τους πρόσφυγες, παρακολουθεί τη συμμόρφωση των κυβερνήσεων με το διεθνές δίκαιο και παρέχει υλική βοήθεια όπως τροφή, νερό, στέγη και ιατρική περίθαλψη σε κατατρεγμένους αμάχους.

Η Υ.Α. αναζητά, επίσης, μία από τις τρεις μόνιμες λύσεις για τους πρόσφυγες. Ο εθελοντικός επαναπατρισμός είναι η προτιμότερη λύση για τους περισσότερους πρόσφυγες του κόσμου.

Ωστόσο, αυτό δεν είναι πάντα εφικτό, και σε αυτές τις περιπτώσεις, η Υ.Α. βοηθά τους ανθρώπους να ξαναχτίσουν τη ζωή τους κάπου αλλού - είτε σε χώρες όπου αναζήτησαν αρχικά άσυλο, είτε σε τρίτες χώρες που είναι διατεθειμένες να τους δεχτούν. Τέλος τα προγράμματα της Υ.Α. χρηματοδοτούνται από εθελοντικές εισφορές, κυρίως των κυβερνήσεων, αλλά και άλλων φορέων, όπως ιδιωτών και οργανισμών. Λαμβάνει επίσης από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΟΗΕ μια μικρή εισφορά για την κάλυψη μέρους των διοικητικών της εξόδων.

2.4 Περιφερειακοί Οργανισμοί

Ι. Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ³⁹αποτελεί μια μοναδική οικονομική και πολιτική ένωση 28 ευρωπαϊκών χωρών, που όλες μαζί καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Η ΕΕ δημιουργήθηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρώτος της στόχος ήταν η ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας, με το σκεπτικό ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ χωρών δημιουργούν οικονομική αλληλεξάρτηση, γεγονός που ελαχιστοποιεί το ενδεχόμενο συγκρούσεων.

Έτσι λοιπόν το 1958 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) που αρχικά στόχευε στην προώθηση της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα σε έξι χώρες: το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες. Στη συνέχεια, δημιουργήθηκε μια μεγάλη ενιαία αγορά, η οποία εξακολουθεί να αναπτύσσεται δυναμικά.

Αυτό που αρχικά ήταν μια καθαρά οικονομική ένωση μετεξελίχθηκε σε έναν οργανισμό που δραστηριοποιείται σε ποικίλους τομείς πολιτικής, από το κλίμα, το περιβάλλον και την υγεία μέχρι τις εξωτερικές σχέσεις και την ασφάλεια, τη δικαιοσύνη και τη μετανάστευση. Η μετεξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζεται και στην αλλαγή της ονομασίας το 1993, από Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) σε Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

Η ΕΕ στηρίζεται στο κράτος δικαίου, δηλαδή όλες οι ενέργειές της βασίζονται στις Συνθήκες, τις οποίες τα κράτη μέλη έχουν εγκρίνει αυτοβούλως και δημοκρατικά.

³⁹Επίσημη Ιστοσελίδα <https://europa.eu>

Επίσης, στην ΕΕ ισχύει η αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, καθώς οι πολίτες εκπροσωπούνται απευθείας σε επίπεδο Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ.

Ένας από τους κύριους στόχους της ΕΕ είναι η προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο στο εσωτερικό της όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, όλα αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνονται σε ένα ενιαίο έγγραφο, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν τη νομική υποχρέωση να σέβονται τα δικαιώματα αυτά, όπως και τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ.

Η αυξανόμενη τάση του πληθυσμού της Ευρώπης έρχεται ως αποτέλεσμα του συνδυασμού φυσικής αύξησης (ο αριθμός των γεννήσεων υπερβαίνει τον αριθμό των θανάτων) και καθαρής μετανάστευσης (ο αριθμός των ατόμων που εγκαθίστανται στην ΕΕ υπερβαίνει τον αριθμό εκείνων που την εγκαταλείπουν). Σήμερα η αύξηση του πληθυσμού της ΕΕ οφείλεται κυρίως στην καθαρή μετανάστευση.

Η Ευρώπη αποτέλεσε επί σειρά ετών, εστία φιλοξενίας και παροχής άσυλου σε οικονομικούς μετανάστες και ανθρώπους που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο ή τις πολιτικές διώξεις σε περιοχές του κόσμου όπου υπάρχουν συγκρούσεις. Ο αριθμός εκείνων που ζητούν άσυλο αυξάνεται σε περιόδους πολέμου, όπως στη διάρκεια των συγκρούσεων στα Βαλκάνια στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Από τότε, ο αριθμός των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ μειώθηκε και το 2006 ήταν χαμηλότερος από οποιοδήποτε άλλο διάστημα των τελευταίων 15 ετών.

Ωστόσο, μείζον ζήτημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί η συστηματική παράνομη μετανάστευση και η αντιμετώπισή της, με κύριες πύλες εισόδου τις νότιες-νοτιοανατολικές χώρες (Ιταλία, Ελλάδα, Βουλγαρία) και κυρίως την Ελλάδα η οποία βρίσκεται στο σταυροδρόμι των ηπειρών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σήμερα υπάρχουν τουλάχιστον 4,5 εκατομμύρια παράνομοι μετανάστες στα κράτη-μέλη της Ένωσης, αριθμός ο οποίος αυξάνεται χρόνο με τον χρόνο. Οι περισσότεροι από αυτούς βρίσκονται εγκατεστημένοι στη Γερμανία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και την Ιταλία. Οι περισσότεροι προέρχονται από το Ιράν, το Ιράκ, τη Συρία, την Τουρκία, το Αφγανιστάν και την Κίνα, αλλά και από χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ένα μεγάλο ποσοστό των παράνομων μεταναστών που συλλαμβάνονται,

κρατείται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους φιλοξενίας με σκοπό να απελαθούν στις χώρες καταγωγής τους ή να επαναπροωθηθούν στη χώρα μέσω της οποίας εισήλθαν στην ΕΕ.

II. Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ⁴⁰(ΣτΕ) εδρεύει στο Στρασβούργο και είναι ο παλαιότερος ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός. Αποτελεί τον κορυφαίο ευρωπαϊκό οργανισμό με αποστολή την επεξεργασία και υιοθέτηση κανόνων και προτύπων, και την παρακολούθηση τήρησής των, επί τη βάση κοινών αξιών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημοκρατίας, και Κράτους Δικαίου. Κορυφαίο νομικό κείμενο όπου εδράζονται αυτές οι αξίες αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου την οποία συνυπογράφουν τα 47 κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων τα 28 κ-μ της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) επιβλέπει την εφαρμογή των προνοιών της ΕΣΔΑ στα κράτη-μέλη του ΣτΕ. Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 (Συνθήκη Λονδίνου, 5.5.1949, ιδρυτικά μέλη: Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιο, Ιταλία) με στόχο την «επίτευξη στενότερης ενότητας μεταξύ των μελών του, ώστε να διαφυλαχθούν και να προωθηθούν τα κοινά ιδεώδη και οι αρχές και να ευνοηθεί η οικονομική πρόοδος τους». Σήμερα αριθμεί 47 μέλη, ενώ καθεστώς παρατηρητή έχει παραχωρηθεί στην Αγία Έδρα, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, τον Καναδά, και το Μεξικό. Το Ισραήλ, ο Καναδάς και το Μεξικό παρίστανται ως παρατηρητές στις εργασίες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου. Κύριος στόχος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στα κράτη μέλη του.

Μέχρι σήμερα, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει επιτύχει την υιοθέτηση μεγάλου αριθμού νομικά δεσμευτικών Ευρωπαϊκών Συμβάσεων, οι οποίες αποτελούν την βάση της μεταρρύθμισης και εναρμόνισης νομοθεσιών των κρατών μελών σε σειρά θεμάτων όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η καταπολέμηση των βασανιστηρίων, η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η προστασία των δεδομένων, η πολιτιστική συνεργασία και άλλοι τομείς. Έχει συμβάλει επίσης στην επεξεργασία κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής σε θέματα νομικής φύσης, υγείας, παιδείας, πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.

⁴⁰ Η Πρόσβαση στην ιστοσελίδα του ιστότοπου CouncilofEuropeNetwork δεν είναι διαθέσιμη στο κοινό <http://www.coe.int>

Αναμφίβολα η πλέον σημαντική συνεισφορά του Συμβουλίου της Ευρώπης στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία υιοθετήθηκε το 1950 και ετέθη σε ισχύ το 1953. Η Σύμβαση κατοχυρώνει σειρά ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εγγυηθούν εντός της επικράτειάς τους.

Επιφορτισμένο με την διασφάλιση του σεβασμού των υποχρεώσεων των κρατών μελών που απορρέουν από την Σύμβαση, είναι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πρόκειται για τον πρώτο σε διεθνές επίπεδο δικαστικό μηχανισμό προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υφίσταται εν προκειμένω δυνατότητα τόσο διακρατικής όσο και ατομικής προσφυγής, μετά την εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων.

2.5 Ειδικευμένοι Οργανισμοί

I. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ⁴¹) ιδρύθηκε το 1951 είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός προσανατολισμένος σε αποτελεσματικές δράσεις για την αντιμετώπιση προβλημάτων. Στόχος του είναι η προώθηση της νόμιμης και με ανθρωπιστικούς όρους μετανάστευσης σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της κάλυψης των αναγκών των κυβερνήσεων και των μεταναστών για πολιτικές και προγράμματα σχετικά με τη μετανάστευση.

Με εμπειρία που ξεπερνά τον μισό αιώνα και γραφεία σε κάθε ήπειρο, ο ΔΟΜ:

- προωθεί τις καλές πρακτικές και τη χρήση νέων τεχνολογιών για τη διευκόλυνση της νόμιμης και τη μείωση της παράνομης μετανάστευσης,
- βοηθά τα άτομα που επιθυμούν να εργαστούν ή να εγκατασταθούν στο εξωτερικό, σε προσωρινή ή μόνιμη βάση,
- εκπαιδεύει κυβερνητικούς αξιωματούχους στη διαχείριση της μετανάστευσης,
- στηρίζει τον διεθνή πολιτικό διάλογο για τη μετανάστευση μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων,
- προωθεί την ενημέρωση για τη μεταναστευτική νομοθεσία σε διεθνές επίπεδο και συνδράμει τις κυβερνήσεις στην ανάπτυξη της εθνικής μεταναστευτικής νομοθεσίας,

⁴¹Επίσημος ιστότοπος του ΔΟΜ, <http://www.iom.int>

- υποστηρίζει την ενσωμάτωση της πολιτικής για τη μετανάστευση σε αναπτυξιακούς σχεδιασμούς και προγράμματα,
- ενθαρρύνει τους δεσμούς των διασπορών με τις χώρες προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων της ψήφου της διασποράς, προγραμμάτων μεταφοράς γνώσης και δεξιοτήτων, προσωρινών και «εικονικών» επιστροφών και της διευκόλυνσης μεταφοράς των εμβασμάτων,
- οργανώνει προγράμματα μαζικής πληροφόρησης,
- παρέχει συμβουλευτική και υλοποιεί προγράμματα ιατρικής και δημόσιας υγείας,
- βοηθά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων,
- υλοποιεί προγράμματα παροχής βοήθειας και αποκατάστασης μετά από έκτακτες ανάγκες,
- διεξάγει εφαρμοσμένη έρευνα.

Ο ΔΟΜ διατηρεί στενούς δεσμούς με τα Ηνωμένα Έθνη, παρ' ότι δεν είναι ενταγμένος σ' αυτά και συνεργάζεται σε παγκόσμιο επίπεδο με ένα ευρύ φάσμα διεθνών κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανισμών.

Στην πιο πρόσφατη ενέργειά του Οργανισμού και μάλιστα την 15η Δεκεμβρίου, 2016 ⁴²- Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ΔΟΜ ανέπτυξαν μια κοινή πρωτοβουλία να στηρίξει τις προσπάθειες των χωρών εταίρων στην Αφρική για την ενίσχυση της διακυβέρνησης της μετανάστευσης και να απαντήσει σε επείγουσες ανάγκες προστασίας και απaráδεκτη απώλεια της ζωής των μεταναστών.

Μέσω του Ταμείου έκτακτης ανάγκης για την Αφρική (EUTF), και με συνεισφορές από τη Γερμανία (€ 48 εκατομμύρια) και η Ιταλία (€ 22.000.000), η ΕΕ και του ΔΟΜ θα συνεργαστεί με τους τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς φορείς για την υλοποίηση έργων σε 14 χώρες στην λίμνη Τσαντ και του Σαχέλ περιοχή και τις γειτονικές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Λιβύης.

Οι δράσεις θα στοχεύουν στην ενίσχυση των ικανοτήτων των αφρικανικών χωρών για την αντιμετώπιση πολύπλοκων μετανάστευσης, την ενίσχυση της προστασίας και βοήθειας των ευάλωτων, να παρέχουν εθελοντική βοήθεια κατά την επιστροφή για τους μετανάστες που επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, να στηρίξει την επανένταξη των επαναπατριζόμενων και τη βελτίωση των δεδομένων σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές, τις ανάγκες των μεταναστών και των τρωτών σημείων.

⁴²Συνεργασία ΔΟΜ και ΕΕ για την προστασία Μεταναστών και την επανένταξή τους στα δρομολόγια της Κεντρικής Μεσογείου <http://eea.iom.int>

II. Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (Δ.Ο.Ε.)

Η **Διεθνής Οργάνωση Εργασίας**⁴³ είναι ένας αυτόνομος διεθνής διακρατικός οργανισμός που συνδέεται με τον ΟΗΕ, του οποίου και αποτελεί εξειδικευμένη οργάνωση. Η ΔΟΕ, που εδρεύει στη Γενεύη, ιδρύθηκε στις 11 Απριλίου 1919 ως παράρτημα της ΚΤΕ, όταν ο καταστατικός της χάρτης εγκρίθηκε ως μέρος (XIII) της Συνθήκης των Βερσαλλιών (άρθρα 387-427) του 1919. Η δικαιολογητική βάση της ίδρυσής της αναπτύχθηκε στο πρόλογο του σχετικού τμήματος της περίφημης συνθήκης που επεδίωκε την αποκατάσταση της παγκόσμιας ειρήνης με βάση την κοινωνική δικαιοσύνη.

Η ίδρυση της διεθνούς Οργάνωσης αυτής υπήρξε στην ουσία αποτέλεσμα μακρών και επίμονων προσπαθειών ιδεολόγων και ανθρωπιστών της διεθνούς κοινωνίας των αρχών του 19ου αιώνα που επιζητούσαν την προστασία της εργασίας μέσα από διακανονισμούς, καθώς και την άρση των αδικιών και στερήσεων που τελούσαν έναντι μισθού οι εργαζόμενοι. Αυτοί προσβλέποντας την ανάγκη μιας στενής διεθνούς συνεργασίας με κοινή κοινωνική πολιτική θεωρούσαν αυτή την ίδρυση ως τη σημαντικότερη διεκδίκηση των διαφόρων εργατικών οργανώσεων κυρίως των βιομηχανικών χωρών, ειδικότερα μετά τη βιομηχανική επανάσταση.

Μέλη της ΔΟΕ είναι:

- Τα κράτη που ήταν μέλη της μέχρι την 1 Νοεμβρίου 1945
- Τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, εφόσον έχουν με ανακοίνωσή τους προς τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας αποδεχτεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον καταστατικό χάρτη του Οργανισμού, και
- Τα κράτη που δεν είναι μέλη του ΟΗΕ, εφόσον όμως εκλεγούν από τη Γενική Διάσκεψη με πλειοψηφία των 2/3 των παρόντων αντιπροσώπων μελών.

⁴³ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) είναι η ειδικευμένη οργάνωση του ΟΗΕ που επιδιώκει την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων και εργασιακών δικαιωμάτων. Καθορίζει τα διεθνή πρότυπα εργασίας με τη μορφή συμβάσεων και συστάσεων οι οποίες ορίζουν τα ελάχιστα πρότυπα των βασικών δικαιωμάτων εργασίας. <http://www.unric.org/el/>

Κύρια όργανα της ΔΟΕ είναι η Γενική Διάσκεψη, το Διοικητικό Συμβούλιο και το Διεθνές Γραφείο Εργασίας.

Γενική Διάσκεψη

Η Γενική Διάσκεψη της ΔΟΕ (ή του ΔΟΕ) είναι η ανώτερη Αρχή του Οργανισμού. Συνέρχεται κατ' έτος και συγκροτείται από τέσσερις αντιπροσώπους από κάθε Χώρα-μέλος. Οι δύο εκ των τεσσάρων εκπροσωπούν την κυβέρνηση, ένας τους εργάτες και ένας τους εργοδότες της Χώρας-μέλους. Καθένας αντιπρόσωπος διαθέτει μία ψήφο, ακριβώς επειδή αντιπροσωπεύει διαφορετικά συμφέροντα. Κύριο έργο της ετήσιας Διάσκεψης είναι η καθιέρωση ομοιόμορφων κοινωνικών κριτηρίων εργασίας με βάση τις διεθνείς συναφείς συμβάσεις.

Προκειμένου η Γ.Δ. να πετύχει τους παραπάνω στόχους - σκοπούς αφενός προβαίνει σε συστάσεις(*) προς κυβερνήσεις προκειμένου να συμπληρωθούν διάφορα εργατικά νομοθετικά κενά, όπου και όταν εντοπίζονται, και αφετέρου υποβάλλει σχέδια εργατικών συμβάσεων ενιαίων κριτηρίων προκειμένου ν' αναβαθμίζεται το εργατικό δίκαιο διεθνώς.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτείται από 48 μέλη, εκ των οποίων οι 24 είναι κυβερνητικοί αντιπρόσωποι, (στους οποίους περιλαμβάνονται εκείνοι των 12 Χωρών-μελών με τη μεγαλύτερη βιομηχανική ανάπτυξη), οι 12 είναι αντιπρόσωποι εργατών και 12 αντιπρόσωποι εργοδοτών. Όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται για τρία χρόνια.

Οι αρμοδιότητες του Δ.Σ. της ΔΟΕ είναι:

Υποδείξεις και οδηγίες προς τον Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας.

Η εκλογή του προσωπικού του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, και

Η απ' ευθείας συνεννόηση με τα Υπουργεία Εργασίας των Χωρών-μελών της ΔΟΕ.

Διεθνές Γραφείο Εργασίας

Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας αποτελεί στην πράξη το κυριότερο όργανο της ΔΟΕ. Εκτελεί χρέη γραμματείας τόσο για τη Διάσκεψη όσο και το Διοικητικό Συμβούλιο. Συγκεντρώνει και διανέμει πληροφορίες σχετικά με τα διάφορα εργατικά καθεστώτα και ζητήματα, και βοηθάει τις κυβερνήσεις, (εφόσον το ζητήσουν), στην κατάρτιση νομοσχεδίων, που να συμφωνούν με τις αποφάσεις της Γενικής Διάσκεψης.

Έτσι οι αρμοδιότητες του ΔΓΕ της ΔΟΕ συνοψίζονται στις ακόλουθες τρεις:

- I. Εκπόνηση μελετών και έρευνες εργατικού χαρακτήρα.
- II. Συγκέντρωση στοιχείων και παροχή πληροφοριών περί των διεθνών κανονισμών εργασίας, καθώς και
- III. Έκδοση αξιόλογων επεξηγηματικών δημοσιευμάτων σε θέματα εργασίας.

Του ΔΓΕ προΐσταται ο Γενικός Διευθυντής ο οποίος λογοδοτεί στο Διοικητικό Συμβούλιο και είναι υπεύθυνος για την εξ ολοκλήρου οικονομική διαχείριση έναντι του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού ο οποίος προΐσταται και συντονίζει τη Γενική Διάσκεψη.

❖ 3. Μελέτη και ανάλυση δεδομένων

3.1 Μεταναστευτικές ροές σε παγκόσμια κλίμακα

Το 2015, ο αριθμός των διεθνών μεταναστών ⁴⁴σε όλο τον κόσμο ήταν η υψηλότερη που έχει καταγραφεί ποτέ, έχοντας φθάσει τα 244 εκ(από 232 εκ το 2013) αριθμός αυξημένος κατά 41% από το 2000. Ως ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού, όμως, η διεθνής μετανάστευση έχει παραμείνει σχετικά σταθερή κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, γύρω στο 3% του παγκόσμιου πληθυσμού.

Πίνακας 1. Σύνολα μεταναστών ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της χώρας καταγωγής 2015

Figure 1: Share of emigrants as a percentage of total population of country of origin, 2015

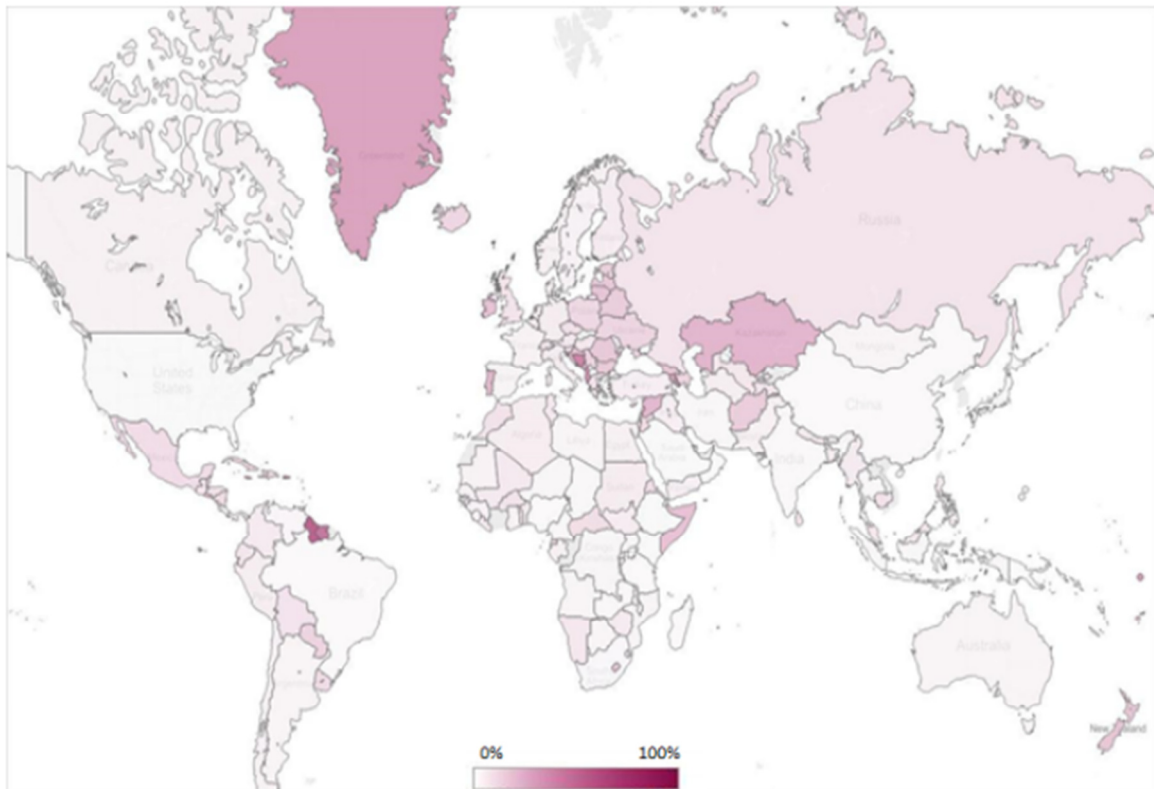
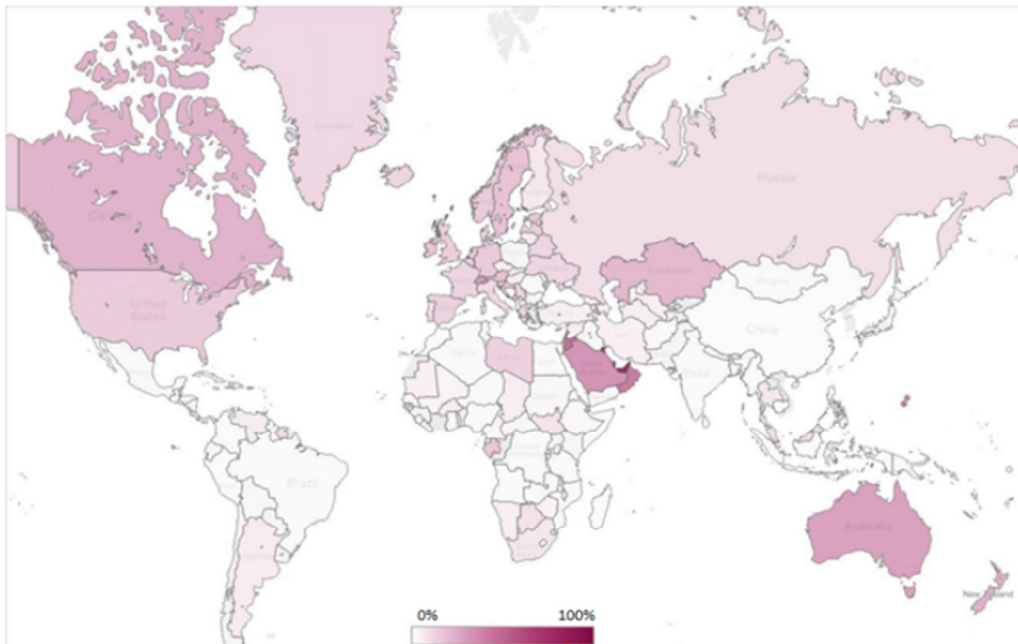

Figure 2: Share of immigrants as a percentage of total population of country of destination, 2015

⁴⁴Δελτίο του Ο.Η.Ε. σχετικά με τις Διεθνής Μεταναστευτικές Τάσεις το 2015
<http://gmdac.iom.int/global-migration-trends-factsheet>

Πίνακας 2. Σύνολα μεταναστών ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της χώρας υποδοχής 2015

Figure 2: Share of immigrants as a percentage of total population of country of destination, 2015

Source: IOM calculations based on UN DESA (International Migrant Stock, 2015), and World Bank, World Development Indicators (country's total population in 2014).

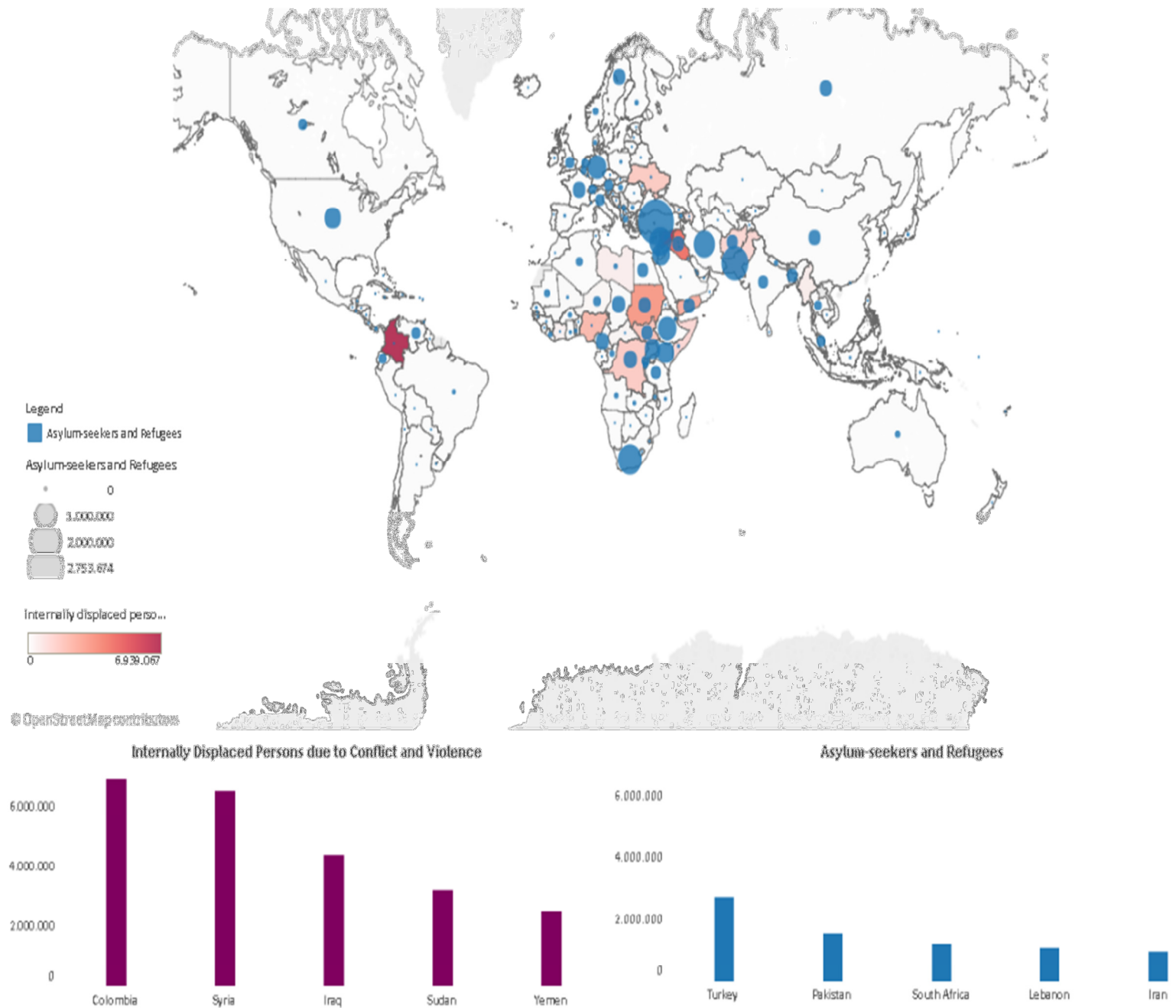
Το έτος 2015 σημειώθηκαν τα υψηλότερα επίπεδα αναγκαστικού εκτοπισμού σε παγκόσμιο επίπεδο μετά από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με μια δραματική αύξηση του αριθμού των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων σε διάφορες περιοχές του κόσμου-από την Αφρική στη Μέση Ανατολή και τη Νότια Ασία. Ο συνολικός αριθμός των προσφύγων έφθασε τα 21,3 εκ ενώ ο κόσμος που βρισκόταν υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. ήταν **16,1 εκατομμύρια πρόσφυγες από τα μέσα του 2015**. Αυτή είναι μια **αύξηση 45%** σε σύγκριση με τρία χρόνια πριν, σε μεγάλο βαθμό λόγω της συνεχιζόμενης σύγκρουσης στη **Συριακή Αραβική Δημοκρατία**, ή αλλιώς όπως ονομάστηκε Αραβική Άνοιξη. Ακόμη, μέχρι το τέλος του 2015 περίπου 65.3 εκ άτομα εκτοπίστηκαν μέσω της βίας.

Η συντριπτική πλειοψηφία των προσφύγων εξακολουθούν να φιλοξενείται από τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδιαίτερα αυτές που είναι κοντά στις χώρες των προσφύγων προέλευσης: για παράδειγμα, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Συρίας προσφύγων φιλοξενείται από την Τουρκία (2,2 εκατομμύρια), Λίβανος (1,2 εκατομμύρια) και την Ιορδανία (περίπου 630.000), σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφονται το Δεκέμβριο του 2015.

Ο αριθμός των **αιτούντων άσυλο** έχει αυξηθεί σταθερά τα τελευταία τέσσερα χρόνια και βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο. Οι αιτήσεις ασύλου σε παγκόσμιο επίπεδο (εκκρεμείς υποθέσεις) έφθασαν περίπου 3,2 εκατομμύρια στο τέλος του 2015, σε σύγκριση με σχεδόν 1 εκατομμύριο

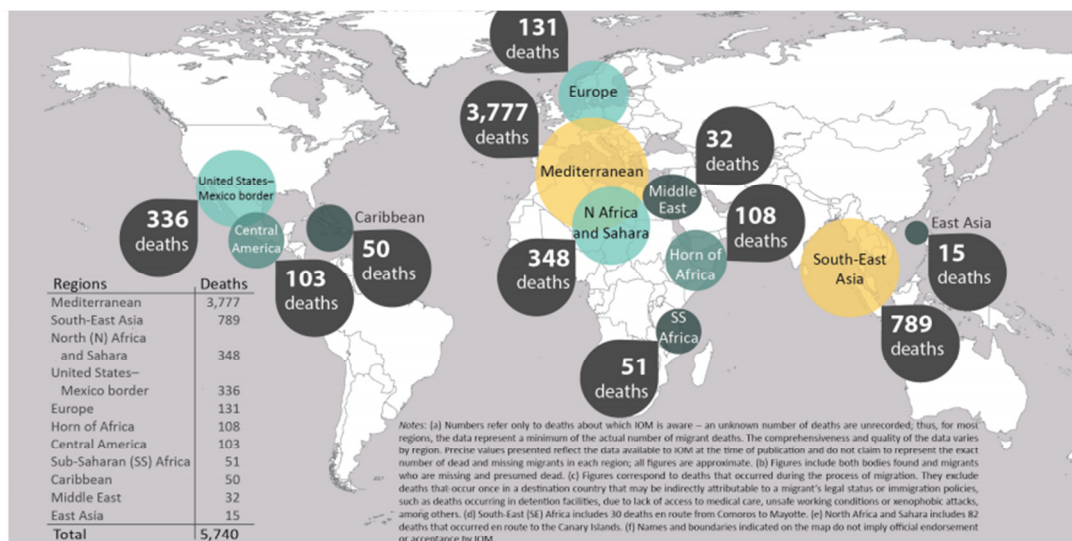
κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015. Σύμφωνα με τα αρχεία της UNHCR, η Ρωσία έγινε ο μεγαλύτερος αποδέκτης των ατομικών αιτήσεων ασύλου παγκοσμίως, με 441.899 νέες αιτήσεις το 2015; 158.657 εκ των οποίων προέρχονταν από άτομα από την Αραβική Δημοκρατία της Συρίας. Η χώρα ακολουθήθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες έλαβαν περίπου 172.700 αιτήσεις (κυρίως από Υπηκόους του Μεξικού και άλλων χωρών της Κεντρικής Αμερικής), της Σουηδίας (156,354) και της Ουκρανίας(151.113 άτομα). Η ΕΕ-28 συνολικά έλαβε περίπου 1,3 εκατομμύρια νέες αιτήσεις ασύλου το 2015, περισσότερο από το διπλάσιο του αριθμού αιτήσεων ασύλου το 2014 (562.680).

Πίνακας 3. Αναγκαστικοί εκτοπισμοί παγκοσμίως: πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και εσωτερικά εκτοπισθέντες λόγω συγκρούσεων και βίας 2015

Το έτος **2015** ήταν επίσης η πιο θανατηφόρα χρονιά για τους μετανάστες λόγω των αυξημένων επιπέδων του αναγκαστικού εκτοπισμού παγκοσμίως. Οι περισσότεροι έχασαν την ζωή τους καθώς προσπαθούσαν να διασχίσουν διεθνή σύνορα. **Πάνω από 5.400 μετανάστες σε όλο τον κόσμο εκτιμάται ότι έχασαν τη ζωή τους ή αγνοούνται το 2015**. Μάλιστα, σύμφωνα με την μελέτη των διακινούμενων μεταναστών από τον οργανισμό ΔΟΜ του Ο.Η.Ε. οι θάνατοι κατά τη διάρκεια μετανάστευσης προς την Ε.Ε. αυξήθηκαν κατά 15% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, φθάνοντας τους 3.770 θανάτους.

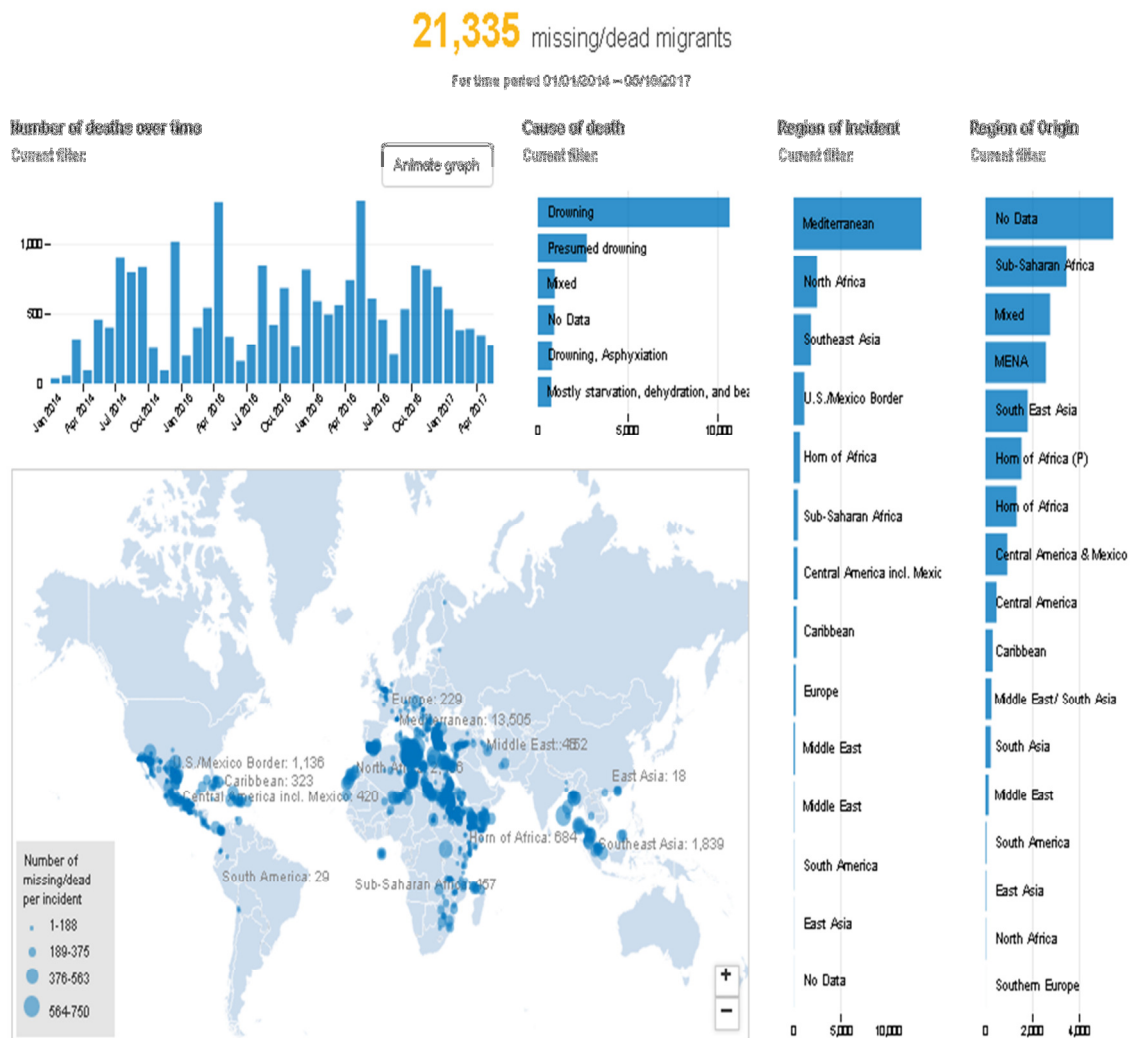
Πίνακας 4. Θάνατοι Μεταναστών Παγκοσμίως 2015

Source: IOM Missing Migrants Project, 26/09/2016. Data obtained from local authorities (coast guards, sheriff's offices, medical examiners), interviews with survivors provided by IOM field offices, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), nongovernmental organizations (NGOs) and media reports.

Όσον αφορά την θνησιμότητα μεταναστών μέχρι σήμερα, τα ποσοστά θανάτων έχουν ραγδαία αύξηση, λόγω των πολέμων και των διωγμών των τελευταίων ετών. Πιο συγκεκριμένα την περίοδο 2014-2017 ο αριθμός των θανάτων-αγνοούμενων μεταναστών μετράτε σε 21,335 άτομα. Ο κύριος λόγος θανάτου αυτών των μεταναστών είναι ο πνιγμός ο στον οποίο υπολογίζονται ότι 10,625 άτομα έχασαν την ζωή τους με αυτόν τον τρόπο, ενώ από τους αγνοούμενους υπολογίζονται ότι βρήκαν θάνατο λόγω πνιγμού 2,717 άτομα. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι 13,505 από το σύνολο των 21,335 ατόμων έχασαν την ζωή τους στην Μεσόγειο Θάλασσα. Τα στοιχεία παρουσιάζονται αναλυτικότερα τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5. Θάνατοι μεταναστών περιόδου 2014-2017

Άλλα Αξιοσημείωτα Γεγονότα:

- Ένα ιδιαίτερα αξιόλογο γεγονός, παρόλο που οι γυναίκες μετανάστες αποτελούν μόνο το 48% των διεθνών αποθεμάτων μεταναστών σε όλο τον κόσμο, και το 42% βρίσκεται στην Ασία, οι γυναίκες αποτελούν την πλειοψηφία των διεθνών μεταναστών στην Ευρώπη (52,4%) και τη Βόρεια Αμερική (51,2%).
- **Η Γερμανία** έγινε ο **δεύτερος πιο δημοφιλής προορισμός για τους διεθνείς μετανάστες σε παγκόσμιο επίπεδο** (σε απόλυτους αριθμούς), μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες και προηγείται της Ρωσικής Ομοσπονδίας, με μια κατ'εκτίμηση 12 εκατομμύρια αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα το 2015 (έναντι 46,6 εκατομμυρίων στις ΗΠΑ και 11,9 εκατομμύρια στη Ρωσική Ομοσπονδία). Ως ποσοστό του πληθυσμού της χώρας υποδοχής, ωστόσο, ο αριθμός των διεθνών μεταναστών εξακολουθούν να είναι υψηλότερα στις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου: **το αλλοδαπό πληθυσμό αποτελεί το 88,4% του συνολικού πληθυσμού στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, 75,7% στο Κατάρ και 73,6 % στο Κουβέιτ.**
- Το 2015, η **Γερμανία** έγινε επίσης η **μεγαλύτερη ενιαία αποδέκτης της για πρώτη φορά ατομικό αιτημάτων ασύλου σε παγκόσμιο επίπεδο**, με σχεδόν **442.000** αιτήσεις που υποβλήθηκαν στη χώρα μέχρι το τέλος του έτους. Ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου σε όλο τον κόσμο σχεδόν διπλασιάστηκε από τα τέλη του 2014 και το πρώτο εξάμηνο του 2015, από **558.000 εκκρεμείς αιτήσεις στο τέλος του 2014 σε σχεδόν 1 εκατομμύριο μέχρι το τέλος του Ιουνίου του 2015**. Ο αριθμός αυτός συνέχισε να αυξάνεται, σε περίπου **3,2 εκατομμύρια εκκρεμείς αιτήσεις ασύλου σε παγκόσμιο επίπεδο μέχρι το τέλος του 2015**.
- **Από το 2014-2015**, μια **σημαντική και απότομη στροφή σε διαδρομές της παράνομης μετανάστευσης δια θαλάσσης στην Ευρώπη** συνέβη - με περίπου 853.000 φτάνουν στην Ελλάδα σε σύγκριση με σχεδόν 154.000 στην Ιταλία, σε αντίθεση με περίπου 34.400 και 170.100 αντίστοιχα το 2014.
- Περίπου 1 στους 5 μετανάστες παγκοσμίως κατοικεί στις μεγαλύτερες 20 πόλεις του κόσμου.
- Στο σημείο αυτό θεωρούμε απαραίτητο να κάνουμε μια αξιοσημείωτη αναφορά για τη διαδικτυακή εφαρμογή-βάση δεδομένων που βρίσκεται στην επίσημη ιστοσελίδα του Ο.Η.Ε. η οποία περιγράφει τον ακριβή αριθμό των μεταναστευτικών ροών από και προς κάθε χώρα ξεχωριστά σε παγκόσμια κλίμακα και σε πραγματικό χρόνο.
<http://www.iom.int/world-migration>

3.2 Στατιστική ανάλυση μεταναστευτικών ροών από και προς την Ε.Ε.

Σημαντικό ρόλο στην αύξηση του πληθυσμού της Ευρώπης διαδραμάτισε η μετανάστευση, με την «γηραιά ήπειρο» να μετρά πλέον κάτι περισσότερο από 510 εκατομμύρια ανθρώπους. Ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτιμήθηκε στα 510,1 εκατομμύρια την 1η Ιανουαρίου 2016, ενώ έναν χρόνο πριν ήταν 508,3. **Υπολογίζεται ότι 35.100.000 άνθρωποι έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ-28 και ζουν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2016, ενώ υπολογίζονται 19,3 εκατ. άτομα τα οποία είχαν γεννηθεί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ από αυτό στο οποίο κατοικούν.** Επομένως το σύνολο των μεταναστών έφθανε περίπου τα 55 εκ. άτομα στις αρχές του 2016.

Η μεγαλύτερη προσφυγική κρίση που αντιμετωπίζει η Ευρώπη από την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου θα μπορούσε να δώσει μια νέα πνοή ζωής στις γερασμένες οικονομίες της, ακόμη και αν η έντονη αβεβαιότητα που υπάρχει για το μέγεθος της μετανάστευσης μελλοντικά και το πώς θα μπορούσαν να ενσωματωθούν οι πρόσφυγες επισκιάζουν τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις. Περίπου 170 χιλιάδες «παράνομοι μετανάστες» εισήλθαν στο έδαφος της Ε.Ε. τον Σεπτέμβριο και συνολικά 710 χιλιάδες από την αρχή του έτους, σύμφωνα με στοιχεία της Frontex. Πρόκειται για αριθμό τρεις φορές μεγαλύτερο από αυτόν του 2014, ενώ προβλέπεται ευρέως ότι μέχρι το τέλος του έτους ο αριθμός των προσφύγων θα ανέλθει σε ένα εκατομμύριο. Επί μήνες, ιστορίες ανθρώπινης τραγωδίας και προσπάθειας αναμειγνύονταν, τραγικές ιστορίες διαδέχονταν ιστορίες χάους και σύγχυσης στα χερσαία και στα θαλάσσια σύνορα της Ε.Ε. Στην πορεία αποκαλύφθηκαν οι θεσμικές ανεπάρκειες της Ε.Ε., καθώς οι πολιτικοί της προσπαθούσαν να αποφασίσουν πόσους πρόσφυγες θα δεχτούν, σε ποια χώρα θα τους καταγράψουν και σε ποια θα τους εγκαταστήσουν. Καθώς περνούσαν οι εβδομάδες και μαζί τους οι τίτλοι των ΜΜΕ, αναγκάστηκαν και οι οικονομολόγοι να εκτιμήσουν την επίδραση που θα έχει αυτό το σοκ σε μια σχετικά πλούσια οικονομία, αλλά και μια οικονομία που παρακολουθεί επί χρόνια να μειώνεται ο ρυθμός των γεννήσεων, του εργατικού της δυναμικού και ο ρυθμός ανάπτυξης.

Οι περισσότεροι οικονομολόγοι επισημαίνουν γρήγορα, αν και με διάφορες επιφυλάξεις, ότι **η μετανάστευση θα μπορούσε να έχει θετική επίδραση** στο συρρικνωμένο εργατικό δυναμικό και στη δυνητική ανάπτυξη, έννοια που ορίζεται ως ο μεγαλύτερος δυνατός ρυθμός ανάπτυξης χωρίς να προκληθεί αύξηση του πληθωρισμού. Η δυνητική ανάπτυξη της Ευρωζώνης παραμένει ανησυχητικά κάτω από το 1% από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και μετά. Ποιος σώζει ποιον σε αυτή την κρίση αρχίζει και γίνεται ασαφές. Οικονομολόγοι της Credit Suisse υπολόγισαν ότι η καθαρή μετανάστευση θα αυξήσει τον πληθυσμό της Ευρώπης την ερχόμενη πενταετία κατά 5 εκατ. ανθρώπους ή κατά 1,5%. Υποθέτοντας ότι οι κρατικές δαπάνες που θα γίνουν γι' αυτούς τους ανθρώπους που θα κερδίσουν το ευρωπαϊκό άσυλο έχουν δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή (κατά πόσα ευρώ θα ενισχύσει το ΑΕΠ ένα ευρώ αύξησης ή μείωσης της δαπάνης) χοντρικά 1:1, η οικονομία της Ευρωζώνης θα αναπτυχθεί κατά 0,2%-0,3% του ΑΕΠ το 2016. Πιο μακροπρόθεσμα, ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης θα αυξηθεί κατά 0,2% από την επίσημη πρόβλεψη για μέση ανάπτυξη 1,3% μέχρι το 2023, σύμφωνα με την Credit Suisse. Έως το 2025 το δυνητικό ΑΕΠ μπορεί να έχει αυξηθεί κατά 300 δισ. ευρώ ή κατά 0,2% του ΑΕΠ, συμφωνούν και οι οικονομολόγοι της HSBC.

Άραγε μπορεί αυτή η οικονομική ενίσχυση να μεταμορφώσει πραγματικά έναν κόσμο που πάσχει επί δεκαετίες από δημογραφικό πρόβλημα; Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η μετανάστευση ήταν ο βασικός παράγοντας αύξησης του ευρωπαϊκού πληθυσμού ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και πλέον «θα γίνει η μοναδικός» παράγοντας σύμφωνα με την έκθεση του

Οργανισμού για τη μετανάστευση. Για παράδειγμα, η Γερμανία χρειάζεται καθαρή μετανάστευση της τάξεως των 700 χιλιάδων ανθρώπων τα επόμενα δέκα χρόνια προκειμένου να διατηρήσει σταθερό τον πληθυσμό της, σύμφωνα με την HSBC. Μελλοντικά ο αριθμός των μεταναστών θα μπορούσε να αυξηθεί πολύ.

Η Frontex υπολογίζει ότι πάνω από 4 εκατομμύρια Σύριοι, Αφγανοί, Ιρακινοί και Πακιστανοί πολίτες παραμένουν υπό «προσωρινή προστασία» σε Τουρκία, Λίβανο, Ιορδανία και Αίγυπτο. Το βρετανικό υπουργείο Άμυνας παραθέτει μελέτες πως 60 εκατομμύρια άνθρωποι από την υποσαχάρια Αφρική θα μπορούσαν να μεταναστεύσουν στη βόρεια Αφρική και την Ευρώπη έως το 2020. Τη μεγάλη διαφορά για τις χώρες υποδοχής τους θα κάνουν τα επαγγελματικά προσόντα που θα φέρουν μαζί τους αυτοί οι άνθρωποι, αλλά και η εκπαίδευση που θα λάβουν. Η Ευρώπη υποφέρει από έλλειψη εργατικού δυναμικού, ωστόσο έχει ήδη μεγάλο πλεόνασμα ανειδίκευτων εργατών.

Κύρια στατιστικά ευρήματα

Μεταναστευτικές ροές⁴⁵

Συνολικά 4,7 εκατομμύρια άνθρωποι μετανάστευσαν σε μία από τις ΕΕ-28 χώρες κρατών μελών κατά τη διάρκεια του 2015, ενώ τουλάχιστον 2,8 εκατομμύρια μετανάστες έχουν αναφερθεί να έχουν αφήσει ένα κράτος μέλος της ΕΕ.

Μεταξύ των 4,7 εκατομμυρίων μεταναστών κατά τη διάρκεια του 2015, υπήρχαν περίπου 2,4 εκατομμύρια πολίτες από τρίτες χώρες, 1,4 εκατομμύρια άτομα με ιθαγένεια από διαφορετικό κράτος μέλος της ΕΕ από εκείνο στο οποίο μετανάστευσε, περίπου 860.000 άνθρωποι μετανάστευσαν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ μέλος του οποίου είχε την ιθαγένεια (για παράδειγμα, την επιστροφή υπηκόων ή υπηκόων που γεννήθηκαν στο εξωτερικό), και περίπου 19 χιλιάδες απάτριδες.

Η Γερμανία ανέφερε το μεγαλύτερο συνολικό αριθμό των εισερχόμενων μεταναστών (1 543 800) το 2015, ακολουθούμενη από το Ηνωμένο Βασίλειο (631.500), τη Γαλλία (363.900), την Ισπανία (342.100) και την Ιταλία (280.100). Επίσης, η Γερμανία ανέφερε τον υψηλότερο αριθμό εξερχόμενων μεταναστών το 2015 (347.200), ακολουθούμενη από την Ισπανία (343.900), το Ηνωμένο Βασίλειο (299.200), τη Γαλλία (298.000) και την Πολωνία (258.800). Ένα σύνολο των 17 κρατών μελών της ΕΕ ανέφεραν περισσότερη εισερχόμενη μετανάστευση από ό, τι εξερχόμενη μετανάστευση το 2015, αλλά στη Βουλγαρία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Κροατία, Κύπρος, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, τη Λετονία και τη Λιθουανία, ο αριθμός των εξερχόμενων μεταναστών ξεπέρασε τον αριθμό των εισερχόμενων μεταναστών .

⁴⁵ Δελτίο τύπου για τις μεταναστευτικές ροές, Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, Μάρτιος 2017
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

Πίνακας 6. Μετανάστευση με βάση την ιθαγένεια 2015

	Total immigrants		Nationals		Non-nationals						
	(thousands)	(thousands)	(%)	Total		Citizens of other EU Member States		Citizens of non-member countries		Stateless	
				(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)
Belgium	146.6	17.9	12.2	127.7	87.1	61.8	42.2	65.8	44.9	0.0	0.0
Bulgaria	25.2	10.7	42.5	14.4	57.1	1.4	5.7	12.9	50.9	0.1	0.4
Czech Republic	29.6	4.5	15.1	25.1	84.9	14.5	49.0	10.6	35.9	0.0	0.0
Denmark	78.5	19.8	25.2	58.7	74.8	24.9	31.8	32.3	41.1	1.5	1.9
Germany	1 543.6	87.4	5.7	1 433.0	92.8	460.1	29.8	967.5	62.7	5.3	0.3
Estonia	15.4	8.0	52.2	7.4	47.8	3.2	20.7	3.7	23.7	0.5	3.4
Ireland	76.9	18.8	24.4	58.1	75.6	26.4	34.3	31.7	41.3	0.0	0.0
Greece	64.4	30.5	47.3	34.0	52.7	16.5	25.6	17.5	27.1	0.0	0.0
Spain	342.1	52.1	15.2	290.0	84.8	106.2	31.0	183.7	53.7	0.2	0.0
France	363.9	131.2	36.0	232.7	64.0	84.2	23.1	148.5	40.8	0.0	0.0
Croatia	11.7	6.5	55.4	5.2	44.6	2.2	18.7	3.0	25.8	0.0	0.0
Italy	280.1	30.1	10.7	250.0	89.3	63.5	22.7	186.5	66.6	0.0	0.0
Cyprus	15.2	3.2	20.8	12.0	79.2	6.1	40.2	5.9	39.0	0.0	0.0
Latvia	9.5	5.0	52.5	4.5	47.1	0.7	7.0	3.8	40.0	0.0	0.1
Lithuania	22.1	18.4	83.1	3.7	16.9	0.8	3.7	2.9	13.2	0.0	0.1
Luxembourg	23.8	1.2	5.0	22.6	94.8	16.4	69.0	6.1	25.8	0.0	0.0
Hungary	58.3	32.6	55.8	25.8	44.2	10.5	18.1	15.2	26.1	0.0	0.0
Malta	12.8	1.6	12.8	11.2	87.2	5.6	43.3	5.6	44.0	0.0	0.0
Netherlands	166.9	39.2	23.5	126.0	75.5	60.1	36.0	61.4	36.8	4.6	2.7
Austria	166.3	9.4	5.7	156.5	94.1	68.8	41.4	86.5	52.0	1.3	0.8
Poland	218.1	84.8	38.9	133.3	61.1	29.4	13.5	103.9	47.6	0.0	0.0
Portugal	29.9	14.9	50.0	14.9	50.0	6.4	21.2	8.6	28.7	0.0	0.0
Romania	132.8	115.5	87.0	17.2	13.0	8.2	6.2	9.0	6.8	0.0	0.0
Slovenia	15.4	2.8	17.9	12.7	82.1	2.8	17.9	9.9	64.2	0.0	0.0
Slovakia	7.0	3.2	46.1	3.8	53.9	3.1	44.4	0.7	9.5	0.0	0.0
Finland	28.7	7.3	25.5	20.8	72.3	7.6	26.5	13.1	45.6	0.1	0.2
Sweden	134.2	20.4	15.2	113.4	84.4	29.8	22.2	78.2	58.2	5.4	4.1
United Kingdom	631.5	83.6	13.2	547.8	86.8	269.2	42.6	278.6	44.1	0.0	0.0
Iceland	5.6	1.8	31.6	3.9	68.4	3.1	55.0	0.7	13.2	0.0	0.3
Liechtenstein	0.7	0.2	24.8	0.5	75.2	0.3	41.2	0.2	33.9	0.0	0.0
Norway	60.8	6.9	11.3	53.9	88.7	27.1	44.6	26.0	42.8	0.8	1.4
Switzerland	153.6	26.0	16.9	127.6	83.1	90.2	58.7	37.4	24.3	0.0	0.0

Note: the individual values do not add up to the total due to rounding and the exclusion of the 'unknown' citizenship group from the table.

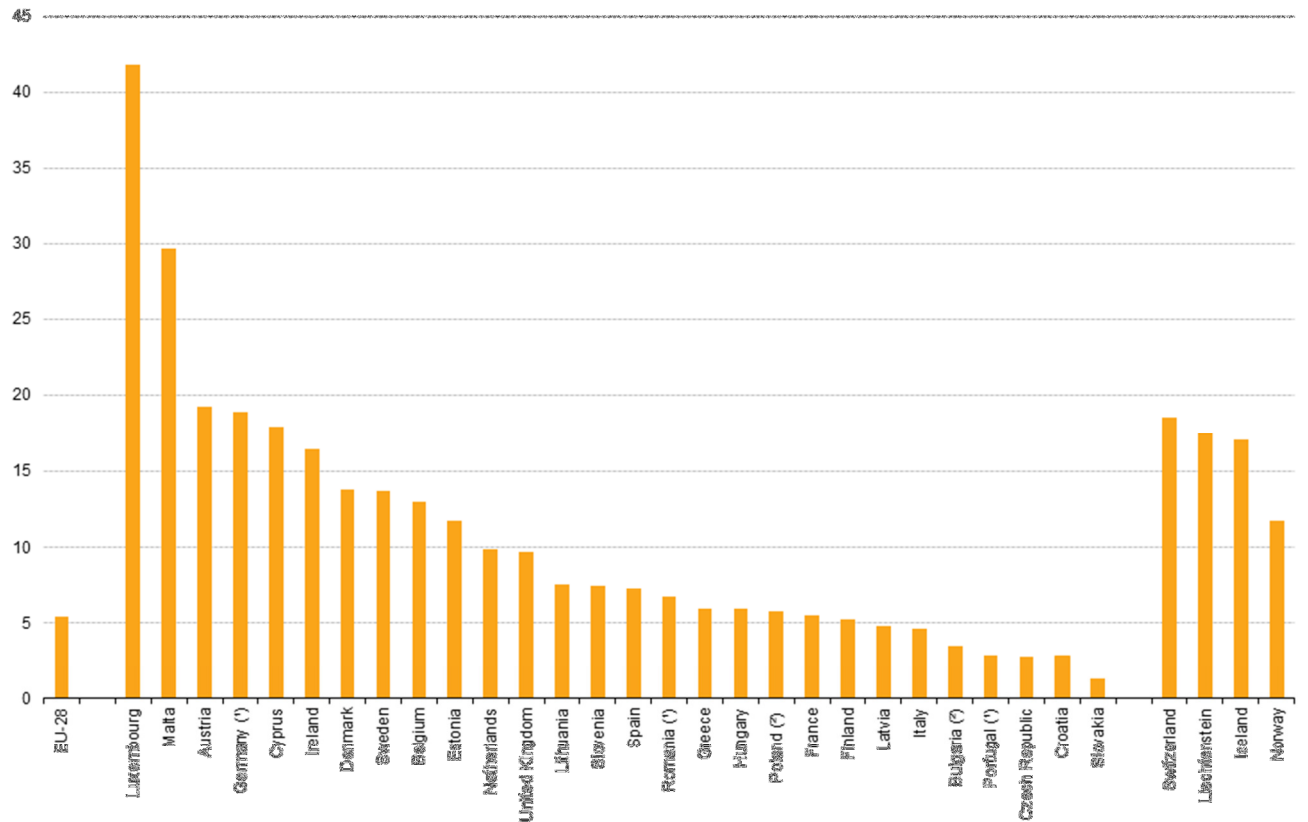
Source: Eurostat (online data code: migr_jmm1ctz)

Σε σχέση με το μέγεθος του μόνιμου πληθυσμού, το Λουξεμβούργο καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά μετανάστευσης το 2015 (42 μετανάστες ανά 1 000 άτομα), ακολουθούμενη από τη Μάλτα (30 μετανάστες ανά 1 000 άτομα), την Αυστρία και τη και τη Γερμανία (και τα δύο 19 μετανάστες ανά 1 000 άτομα) - βλέπε σχήμα 1. Τα υψηλότερα ποσοστά μετανάστευσης το 2015 αναφέρθηκαν για το Λουξεμβούργο (22 μετανάστες ανά 1 000 άτομα), η Κύπρος (20 μετανάστες ανά 1 000 άτομα) και τη Μάλτα (20 μετανάστες ανά 1 000 άτομα).

Το 2015, το σχετικό μερίδιο των αλλοδαπών μεταναστών, με άλλα λόγια, οι μετανάστες με την ιθαγένεια του κράτους μέλους της ΕΕ στο οποίο είχαν μεταναστεύουν, στο πλαίσιο του συνολικού αριθμού των μεταναστών ήταν υψηλότερα στη Ρουμανία (87% του συνόλου των μεταναστών), τη Λιθουανία (83%), Ουγγαρία (56%), την Κροατία (55%), η Λετονία (52%), την Εσθονία (52%) και την Πορτογαλία (50%). Αυτά ήταν τα μόνα κράτη μέλη της ΕΕ να αναφέρουν ότι η εθνική μεταναστευτική αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ του συνολικού αριθμού των μεταναστών.

Αντίθετα, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία και η Αυστρία ανέφερε σχετικά χαμηλά μερίδια, ως εθνική μετανάστευση ανήλθαν σε λιγότερο από 5 ή 6% του συνολικού μετανάστευσης τους το 2015.

Πίνακας 7. Μεταναστευτικές ροές(ανά 1000 κατοίκους),2015

(*) Estimate.

(*) Provisional.

Source: Eurostat (online data codes: migr_imm1ctz and migr_pop1ctz)

Η μετανάστευση προς την ΕΕ-28 από τρίτες χώρες ήταν 2,7 εκατομμύρια το 2015. Το 2015, υπήρχαν περίπου 2,7 εκατομμύρια μετανάστες προς την ΕΕ-28 από τρίτες χώρες. Επιπλέον, 1,9 εκατομμύρια άνθρωποι που κατοικούσαν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ μετανάστευσαν σε άλλο κράτος μέλος.

Μια ανάλυση από την προηγούμενη κατοικία αποκαλύπτει ότι το Λουξεμβούργο ανέφερε το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος της ΕΕ (91% του συνολικού αριθμού των μεταναστών το 2015), ακολουθούμενη από τη Σλοβακία (80%) και τη Ρουμανία (71%). Σχετικά χαμηλά ποσοστά αναφέρθηκαν από την Ιταλία (26% του συνόλου των μεταναστών), καθώς και η Βουλγαρία, η Σλοβενία και η Σουηδία (όλα 28%) .

Πίνακας 8. Μεταναστευτικές ροές με βάση την προηγούμενη χώρα κατοικίας 2015

	Total immigrants	From an EU Member State of previous residence		From a non-member country of previous residence		From an unknown country of previous residence	
	(thousands)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)	(thousands)	(%)
Belgium	146.6	76.2	52.0	70.0	47.7	0.5	0.3
Bulgaria	25.2	7.1	28.1	18.1	71.7	0.1	0.3
Czech Republic	29.6	15.4	52.1	14.2	47.9	0.0	0.0
Denmark	78.5	33.0	42.1	44.9	57.2	0.5	0.7
Germany	1 543.8	513.2	33.2	1 015.6	65.8	15.0	1.0
Estonia	15.4	10.2	66.3	4.5	29.1	0.7	4.6
Ireland	76.9	38.7	50.3	38.2	49.7	0.0	0.0
Greece	64.4	43.0	66.7	21.5	33.3	0.0	0.0
Spain	342.1	119.4	34.9	222.7	65.1	0.0	0.0
France	363.9	133.4	36.6	230.5	63.4	0.0	0.0
Croatia	11.7	4.4	37.4	7.2	61.9	0.1	0.6
Italy	280.1	73.8	26.3	206.3	73.7	0.0	0.0
Cyprus	15.2	8.3	54.7	6.9	45.3	0.0	0.0
Latvia	9.5	4.9	51.4	4.6	48.6	0.0	0.0
Lithuania	22.1	15.4	69.4	6.7	30.4	0.0	0.2
Luxembourg	23.8	21.7	91.2	2.1	8.8	0.0	0.0
Hungary	58.3	30.5	52.3	27.7	47.5	0.1	0.2
Malta	12.8	6.3	49.5	6.5	50.5	0.0	0.0
Netherlands	166.9	78.0	46.7	87.6	52.5	1.3	0.8
Austria	166.3	71.1	42.7	90.1	54.2	5.1	3.1
Poland	218.1	102.9	47.2	115.2	52.8	0.0	0.0
Portugal	29.9	16.5	55.3	13.3	44.6	0.0	0.1
Romania	132.8	93.7	70.6	28.6	21.6	10.4	7.9
Slovenia	15.4	4.4	28.4	11.0	71.6	0.0	0.0
Slovakia	7.0	5.6	79.9	1.4	20.1	0.0	0.0
Finland	28.7	13.1	45.6	15.1	52.6	0.5	1.9
Sweden	134.2	38.1	28.4	92.7	69.0	3.5	2.6
United Kingdom	631.5	295.3	46.8	336.2	53.2	0.0	0.0
Iceland	5.6	4.1	72.5	1.5	26.3	0.1	1.2
Liechtenstein	0.7	0.2	34.2	0.4	65.4	0.0	0.3
Norway	60.8	31.8	52.2	29.0	47.8	0.0	0.0
Switzerland	153.6	100.9	65.7	48.4	31.5	4.3	2.8

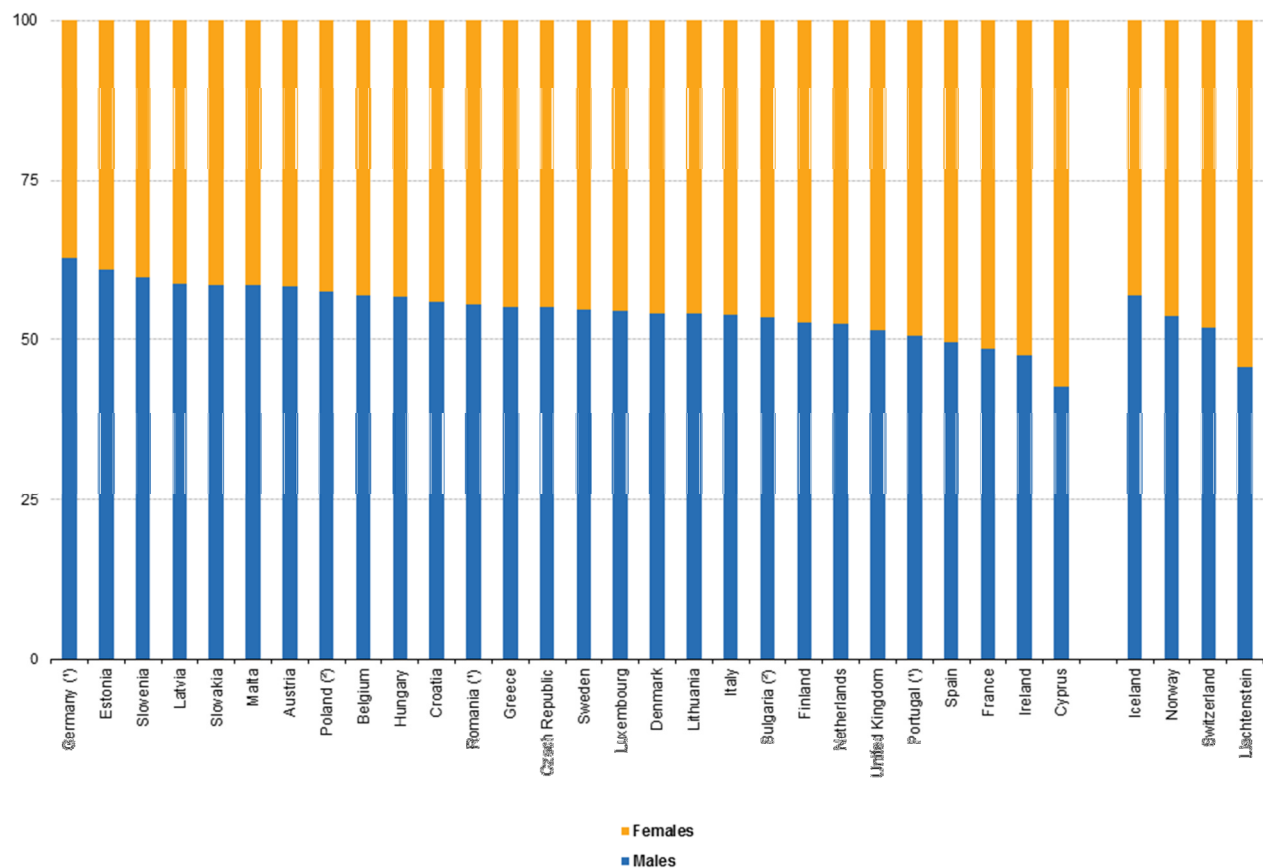
Note: the values for the different categories of previous residence may not sum to the total due to rounding.

Source: Eurostat (online data code: migr_imm5prv)

Όσον αφορά την κατανομή του φύλου των μεταναστών στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2015, υπήρχαν ελαφρώς περισσότεροι άνδρες από τις γυναίκες (56% έναντι 44%). Το κράτος μέλος αναφοράς το υψηλότερο ποσοστό των ανδρών μεταναστών ήταν η Γερμανία (63%)^(*). Αντίθετα, το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών μεταναστών αναφέρθηκε σε Κύπρος (57%).

Οι μετανάστες σε κράτη μέλη της ΕΕ το 2015 ήταν, κατά μέσο όρο, πολύ νεότερος από ό, τι το σύνολο του πληθυσμού που ήδη διαμένουν στη χώρα προορισμού τους. Την 1η Ιανουαρίου 2016, η μέση ηλικία του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ-28 ήταν 42,6 χρόνια. Αντίθετα, η μέση ηλικία των μεταναστών στην ΕΕ-28 το 2015 ήταν 27,5 χρόνια.

Πίνακας 9. Μετανάστες κατά φύλο 2015

(*) Estimate.

(*) Provisional.

Source: Eurostat (online data code: migr_imm2ctz)

Πληθυσμός Μεταναστών

Υπολογίζεται ότι 35.100.000 άνθρωποι έχουν γεννηθεί εκτός της ΕΕ-28 και ζουν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2016, ενώ υπολογίζονται 19,3 εκατ. άτομα τα οποία είχαν γεννηθεί σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ από αυτό στο οποίο κατοικούν. Μόνο στην Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Σλοβακία και Κύπρο ο αριθμός των ατόμων που γεννήθηκαν σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό που γεννήθηκαν εκτός της ΕΕ-28.

Την 1η Ιανουαρίου 2016, ο αριθμός των ανθρώπων που ζούσαν στην ΕΕ-28 και ήταν πολίτες τρίτων χωρών ήταν 20,7 εκατομμύρια, ενώ ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν στην ΕΕ-28 που είχε γεννηθεί εκτός της ΕΕ ήταν 35.100.000.

Ο αριθμός των ανθρώπων που κατοικούν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ με την ιθαγένεια τρίτης χώρας στην 1η Ιανουαρίου του 2016 ήταν 20,7 εκατομμύρια ευρώ, που αντιπροσωπεύουν το 4,1% του πληθυσμού της ΕΕ-28. Επιπλέον, υπήρχαν 16,0 εκατομμύρια άτομα που ζουν σε ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2016, με την υπηκοότητα άλλου κράτους μέλους της ΕΕ.

Σε απόλυτους αριθμούς, οι μεγαλύτεροι αριθμοί των αλλοδαπών που ζουν στα κράτη μέλη της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2016 βρέθηκε στη Γερμανία (8,7 εκατομμύρια άτομα), το Ηνωμένο Βασίλειο (5,6 εκατομμύρια), η Ιταλία (5,0 εκατομμύρια), η Ισπανία (4,4 εκατομμύρια) και η Γαλλία (4,4 εκατομμύρια). Μη υπήκοοι σε αυτά τα πέντε κράτη μέλη που εκπροσωπούν συλλογικά το 76% του συνολικού αριθμού των αλλοδαπών που ζουν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Σε σχετικούς όρους, το κράτος μέλος της ΕΕ με το υψηλότερο ποσοστό των μη υπηκόων ήταν το Λουξεμβούργο, οι μη υπήκοοι αντιπροσώπευαν το 47% του συνολικού πληθυσμού της. Ένα υψηλό ποσοστό των αλλοδαπών (10% ή περισσότερο των κατοίκων) παρατηρήθηκε επίσης σε Κύπρος, Εσθονία, η Λετονία, η Αυστρία, η Ιρλανδία, το Βέλγιο και τη Γερμανία.

Στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, η πλειοψηφία των αλλοδαπών ήταν πολίτες τρίτων χωρών, το αντίθετο ίσχυε μόνο για το Βέλγιο, την Ιρλανδία, την Κύπρο, το Λουξεμβούργο, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες, τη Σλοβακία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στην περίπτωση της Λετονίας και της Εσθονίας, το ποσοστό των πολιτών από τρίτες χώρες είναι ιδιαίτερα μεγάλο, λόγω του μεγάλου αριθμού των αναγνωρισμένων μη-πολιτών (κυρίως πρώην πολίτες της Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίοι διαμένουν μόνιμα στις χώρες αυτές, αλλά δεν έχουν αποκτήσει καμία άλλη ιθαγένεια).

Σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός από την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Λετονία και το Λουξεμβούργο, ο αριθμός των ανθρώπων που γεννήθηκαν σε τρίτη χώρα ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό των ατόμων με ιθαγένεια τρίτης χώρας.

Πίνακας 10. Αλλοδαπός πληθυσμός ανά ομάδα ιθαγένειας, 2016

	Total		Citizens of another EU Member State		Citizens of a non-member country		Stateless	
	(thousands)	(% of the population)	(thousands)	(% of the population)	(thousands)	(% of the population)	(thousands)	(% of the population)
Belgium	1 327.4	11.7	875.9	7.7	450.8	4.0	0.7	0.0
Bulgaria	73.8	1.0	13.1	0.2	58.8	0.8	1.9	0.0
Czech Republic	476.3	4.5	195.4	1.9	280.9	2.7	0.0	0.0
Denmark	463.1	8.1	189.4	3.3	267.2	4.7	6.5	0.1
Germany	8 652.0	10.5	3 801.0	4.6	4 840.7	5.9	10.3	0.0
Estonia	197.6	15.0	15.4	1.2	182.3	13.9	0.0	0.0
Ireland	586.8	12.4	384.0	8.1	201.1	4.3	1.6	0.0
Greece	798.4	7.4	206.7	1.9	591.7	5.5	0.0	0.0
Spain	4 418.2	9.5	1 934.3	4.2	2 483.0	5.3	0.9	0.0
France	4 408.6	6.6	1 529.1	2.3	2 879.4	4.3	0.0	0.0
Croatia	40.9	1.0	13.5	0.3	26.7	0.6	0.8	0.0
Italy	5 026.2	8.3	1 517.0	2.5	3 508.4	5.8	0.7	0.0
Cyprus	139.6	16.5	109.1	12.9	30.5	3.6	0.0	0.0
Latvia	288.9	14.7	6.0	0.3	282.8	14.4	0.2	0.0
Lithuania	18.7	0.6	4.9	0.2	12.3	0.4	1.4	0.0
Luxembourg	269.2	46.7	229.5	39.8	39.6	6.9	0.1	0.0
Hungary	156.4	1.6	85.1	0.9	71.1	0.7	0.2	0.0
Malta	30.9	7.1	15.5	3.6	15.4	3.5	0.0	0.0
Netherlands	834.8	4.9	458.7	2.7	367.7	2.2	8.3	0.0
Austria	1 249.4	14.4	615.6	7.1	629.8	7.2	4.0	0.0
Poland	149.6	0.4	25.1	0.1	123.9	0.3	0.6	0.0
Portugal	388.7	3.8	105.2	1.0	283.5	2.7	0.0	0.0
Romania	107.2	0.5	48.0	0.2	58.9	0.3	0.3	0.0
Slovenia	107.8	5.2	17.6	0.9	90.2	4.4	0.0	0.0
Slovakia	65.8	1.2	50.4	0.9	13.9	0.3	1.5	0.0
Finland	228.2	4.2	94.2	1.7	133.1	2.4	0.9	0.0
Sweden	773.2	7.8	304.0	3.1	447.7	4.5	21.6	0.2
United Kingdom	5 640.7	8.6	3 204.6	4.9	2 436.0	3.7	0.0	0.0
Iceland	26.5	8.0	21.8	6.6	4.5	1.4	0.1	0.0
Liechtenstein	12.8	34.0	6.7	17.8	6.1	16.2	0.0	0.0
Norway	534.3	10.3	341.7	6.6	190.2	3.6	2.4	0.0
Switzerland	2 047.2	24.6	1 357.6	16.3	689.3	8.3	0.3	0.0

Note: the values for the different categories of citizenship may not sum to the totals due to rounding.
Source: Eurostat (online data code: migr_pop1ctz)

Πίνακας 11. Αλλοδαπός πληθυσμός ανά χώρα γέννησης 2016

	Total		Born in another EU Member State		Born in a non-member country	
	(thousands)	(% of the population)	(thousands)	(% of the population)	(thousands)	(% of the population)
Belgium	1 845.6	16.3	866.8	7.7	978.8	8.7
Bulgaria	136.4	1.9	48.5	0.7	87.9	1.2
Czech Republic	433.3	4.1	171.8	1.6	261.5	2.5
Denmark	636.7	11.2	216.9	3.8	419.8	7.4
Germany	10 908.3	13.3	4 351.8	5.3	6 556.4	8.0
Estonia	193.8	14.7	19.2	1.5	174.6	13.3
Ireland	798.6	16.9	547.6	11.6	251.0	5.3
Greece	1 220.4	11.3	350.1	3.2	870.3	8.1
Spain	5 919.2	12.7	1 957.0	4.2	3 962.2	8.5
France	7 902.8	11.8	2 203.8	3.3	5 699.0	8.5
Croatia	547.9	13.1	68.6	1.6	479.4	11.4
Italy	5 907.5	9.7	1 823.8	3.0	4 083.6	6.7
Cyprus	172.8	20.4	110.4	13.0	62.4	7.4
Latvia	258.9	13.1	27.6	1.4	231.3	11.7
Lithuania	129.7	4.5	20.8	0.7	108.9	3.8
Luxembourg	260.6	45.2	194.8	33.8	65.8	11.4
Hungary	503.8	5.1	320.5	3.3	183.3	1.9
Malta	45.9	10.6	20.7	4.8	25.1	5.8
Netherlands	2 056.5	12.1	554.9	3.3	1 501.6	8.8
Austria	1 578.2	18.2	713.6	8.2	864.6	9.9
Poland	626.4	1.6	216.3	0.6	410.1	1.1
Portugal	872.5	8.4	232.0	2.2	640.5	6.2
Romania	350.8	1.8	148.4	0.8	202.3	1.0
Slovenia	241.2	11.7	67.0	3.2	174.2	8.4
Slovakia	181.6	3.3	150.5	2.8	31.1	0.6
Finland	329.2	6.0	118.8	2.2	210.4	3.8
Sweden	1 675.1	17.0	529.8	5.4	1 145.3	11.6
United Kingdom	8 698.2	13.3	3 250.6	5.0	5 447.5	8.3
Iceland	41.9	12.6	28.1	8.5	13.7	4.1
Liechtenstein	24.2	64.4	8.2	21.9	16.0	42.5
Norway	774.0	14.9	349.7	6.7	424.3	8.1
Switzerland	2 324.5	27.9	1 393.6	16.7	930.9	11.2

Note: the values for the different categories of country of birth may not sum to the totals due to rounding.

Source: Eurostat (online data code: migr_pop3ctb)

Εξαγορές ιθαγένειας-υπηκοότητας

Ο αριθμός των ανθρώπων που απέκτησαν την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της ΕΕ το 2015 ήταν 841.200, που αντιστοιχεί σε μείωση κατά 5% σε σχέση με το 2014.

Η Ιταλία είχε το μεγαλύτερο αριθμό των ατόμων που απέκτησαν την ιθαγένεια το 2015, 178,0 χιλιάδες (ή 21% του συνόλου της ΕΕ-28). Τα επόμενα υψηλότερα επίπεδα της απόκτησης της ιδιότητας του πολίτη ήταν στο Ηνωμένο Βασίλειο (118,0 χιλ.), την Ισπανία (114.400), η Γαλλία (113.600) και τη Γερμανία (110.100).

Σε απόλυτους αριθμούς, οι μεγαλύτερες αυξήσεις σε σύγκριση με το 2014 παρατηρήθηκαν στην Ιταλία, καθώς σε 48.100 περισσότερους κατοίκους χορηγήθηκε Ιταλική υπηκοότητα, ακολουθούμενη από το Βέλγιο (8300) και η Γαλλία (8,0 χιλ.). Αντίθετα, οι υψηλότερες μειώσεις σε απόλυτες τιμές παρατηρήθηκαν στην Ισπανία (91.500 λιγότερα άτομα χορηγήθηκε ισπανική υπηκοότητα από το 2014), η Ιρλανδία (7500) και την Ελλάδα (7,0 χιλ.).

Μία συχνά χρησιμοποιούμενη ένδειξη είναι το «ποσοστό πολιτογράφησης», ορίζεται ως ο λόγος μεταξύ του συνολικού αριθμού των ιθαγενειών που χορηγήθηκαν και το απόθεμα των αλλοδαπών κατοίκων στην αρχή του ίδιου έτους. Το κράτος μέλος της ΕΕ με το υψηλότερο ποσοστό πολιτογράφησης το 2015 ήταν η Σουηδία (6,7 εξαγορών ανά 100 αλλοδαπούς κατοίκους), ακολουθούμενη από την Πορτογαλία και την Πολωνία (5,2 και 3,7 εξαγορών ανά 100 αλλοδαπούς κατοίκους αντίστοιχα).

Περίπου 727.200 πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν σε κράτος μέλος της ΕΕ απέκτησαν την ιθαγένεια της ΕΕ το 2015, που αντιστοιχεί σε μείωση κατά 8% σε σχέση με το 2014. Ως εκ τούτου, οι πολίτες των τρίτων χωρών αντιπροσώπευαν το 86% του συνόλου των ατόμων που απέκτησαν ιθαγένεια ενός κράτους μέλους της ΕΕ το 2015. Οι πολίτες ήταν κυρίως από την Αφρική (31% του συνολικού αριθμού των υπηκοοτήτων που αποκτήθηκαν), τη Βόρεια και τη Νότια Αμερική (14%), την Ασία (21%), και η Ευρώπη εκτός της η ΕΕ-28 (20%). Οι πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που απέκτησαν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ανήλθαν σε 104.900 άτομα, αντιπροσωπεύοντας έτσι το 12% του συνόλου.

Σε απόλυτους αριθμούς, οι κύριες ομάδες πολιτών από την ΕΕ-28 που απέκτησαν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ήταν Ρουμάνοι οι οποίοι γίνονται πολίτες της Ιταλίας (14.400 άτομα) και της Γερμανίας (3,0 χιλιάδες άτομα), Πολωνοί γίνονται πολίτες της Γερμανίας (5.900 άτομα) ή του Ηνωμένου Βασιλείου (3.800 άτομα), Ιταλοί γίνονται πολίτες της Γερμανίας (3.400 άτομα) και του Βελγίου (1.100 άτομα), Πορτογάλοι πολίτες της Γαλλίας (3100 άτομα) και του Λουξεμβούργου (1.200 άτομα), Βούλγαροι έγιναν πολίτες της Γερμανίας (1.700 άτομα) και της Ιταλίας (1.100 άτομα), Έλληνες έγιναν πολίτες της Γερμανίας (3,0 χιλιάδες άτομα) και Κροάτες έγιναν πολίτες της Γερμανίας (3.300 άτομα).

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, το μεγαλύτερο ποσοστό νέων πολιτών στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2015 ήταν πολίτες του Μαρόκου (86.100, που αντιστοιχεί στο 10,2% του συνόλου των ιθαγενειών που χορηγήθηκαν), που ακολουθείται από τους πολίτες της Αλβανίας (48.400 ή 5,7%), Τουρκίας (35,0 χιλιάδες, ή 4,2%), Ινδίας (31,0 χιλιάδες, ή 3,7%) και του Πακιστάν (26.300 ή 3,1%).

Πίνακας 12. Χορήγηση ιθαγένειας σε απόλυτους αριθμούς ανά χώρα 2015

Belgium				Bulgaria							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
France	161.8	12.2	Morocco	211.2	11.4	Russia	19.7	26.6	Russia	26.1	19.1
Italy	156.8	11.8	France	183.7	10.0	Syrian Arab Republic	11.0	14.9	Syrian Arab Republic	11.8	8.7
Netherlands	151.7	11.4	Turkey	129.4	7.0	Turkey	9.1	12.3	Turkey	9.7	7.1
Morocco	83.0	6.3	Italy	120.1	6.5	Ukraine	4.3	5.9	United Kingdom	7.7	5.7
Romania	73.2	5.5	Turkey	98.3	5.3	United Kingdom	3.9	5.3	Ukraine	7.7	5.6
Other	701.0	52.8	Other	1 102.9	59.8	Other	25.9	35.0	Other	73.4	53.8
Czech Republic				Denmark							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Ukraine	112.0	23.5	Ukraine	104.1	24.0	Poland	35.3	7.6	Poland	37.4	5.9
Slovakia	101.7	21.4	Slovakia	94.0	21.7	Turkey	28.8	6.2	Germany	35.1	5.5
Vietnam	58.0	12.2	Vietnam	45.6	10.5	Germany	23.7	5.1	Turkey	32.3	5.1
Russia	35.0	7.3	Russia	33.7	7.8	Romania	22.4	4.8	Syrian Arab Republic	24.1	3.8
Germany	20.5	4.3	Poland	19.0	4.4	Syrian Arab Republic	21.6	4.7	Sweden	22.4	3.5
Other	149.1	31.3	Other	136.9	31.6	Other	331.3	71.5	Other	485.3	76.2
Germany				Estonia							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Turkey	1 352.2	15.6				Russia	87.7	44.4	Russia	126.2	65.1
Poland	703.8	8.1				Recognised non-citizen	80.9	41.0	Ukraine	22.4	11.5
Italy	557.4	6.4				Ukraine	7.2	3.6	Belarus	10.9	5.6
Romania	444.2	5.1				Finland	3.8	1.9	Latvia	4.8	2.5
Syrian Arab Republic	419.6	4.9				Latvia	3.0	1.5	Finland	4.3	2.2
Other	5 174.7	59.8				Other	15.1	7.6	Other	25.3	13.1
Ireland				Spain							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Poland	124.6	21.2	United Kingdom	300.5	37.6	Romania	695.1	15.7	Morocco	696.9	11.8
United Kingdom	121.2	20.7	Poland	112.4	14.1	Morocco	680.5	15.4	Romania	627.8	10.6
Lithuania	37.4	6.4	Lithuania	34.1	4.3	United Kingdom	296.6	6.7	Ecuador	409.4	6.9
Nigeria	23.2	4.0	United States	29.4	3.7	Italy	191.6	4.3	Colombia	347.2	5.9
India	21.6	3.7	Nigeria	24.3	3.0	China	172.2	3.9	United Kingdom	300.4	5.1
Other	258.9	44.1	Other	298.0	37.3	Other	2 382.1	53.9	Other	3 537.5	59.8
Italy				Latvia							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Romania	1 151.4	22.9	Romania	1 024.1	17.3	Recognised non-citizen	232.1	80.3	Russia	131.8	50.9
Albania	467.7	9.3	Albania	449.7	7.6	Russia	42.3	14.6	Belarus	47.2	18.2
Morocco	437.5	8.7	Morocco	428.9	7.3	Ukraine	3.6	1.2	Ukraine	34.0	13.1
China	271.3	5.4	Ukraine	231.6	3.9	Lithuania	3.1	1.1	Lithuania	16.1	6.2
Ukraine	230.7	4.6	China	212.2	3.6	Belarus	2.0	0.7	Kazakhstan	5.9	2.3
Other	2 467.5	49.1	Other	3 561.0	60.3	Other	5.8	2.0	Other	23.9	9.2
Lithuania				Luxembourg							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Russia	8.9	47.6	Russia	54.9	42.3	Portugal	93.1	34.6			
Ukraine	1.5	8.2	Belarus	31.1	24.0	France	41.7	15.5			
Stateless	1.4	7.6	Ukraine	11.3	8.7	Italy	20.3	7.5			
Poland	1.3	7.1	Latvia	5.6	4.3	Belgium	19.4	7.2			
Latvia	0.9	4.8	United Kingdom	5.2	4.0	Germany	12.8	4.8			
Other	4.7	25.0	Other	21.6	16.7	Other	0.0	30.4			
Hungary				Netherlands							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Romania	29.7	19.0	Romania	208.4	41.4	Poland	110.9	13.3	Turkey	191.0	9.3
China	19.8	12.7	Ukraine	50.2	10.0	Turkey	75.4	9.0	Suriname	179.5	8.7
Germany	19.4	12.4	Serbia	41.4	8.2	Germany	72.3	8.7	Morocco	168.5	8.2
Slovakia	9.4	6.0	Germany	31.7	6.3	United Kingdom	44.2	5.3	Indonesia	123.5	6.0
Ukraine	6.7	4.3	Slovakia	21.1	4.2	Morocco	42.3	5.1	Germany	118.6	5.8
Other	71.3	45.6	Other	151.0	30.0	Other	489.7	58.7	Other	1 275.5	62.0
Austria				Portugal							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Germany	176.4	14.1	Germany	219.8	13.9	Brazil	82.6	21.2			
Serbia	116.4	9.3	Bosnia and Herzegovina	161.4	10.2	Cape Verde	38.7	9.9			
Turkey	116.2	9.3	Turkey	160.3	10.2	Ukraine	35.8	9.2			
Bosnia and Herzegovina	93.6	7.5	Serbia	136.8	8.7	Romania	30.5	7.9			
Romania	82.8	6.6	Romania	98.6	6.2	China	21.4	5.5			
Other	664.0	53.1	Other	801.2	50.8	Other	179.8	46.3			
Romania				Slovenia							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Italy	14.6	13.6	Moldova	137.6	39.2	Bosnia and Herzegovina	47.7	44.3	Bosnia and Herzegovina	102.8	42.6
Moldova	9.3	8.7	Italy	49.0	14.0	Kosovo (UN SCR 1244)	13.6	12.6	Croatia	46.1	19.1
Turkey	8.4	7.9	Spain	36.8	10.5	FYR of Macedonia	10.4	9.7	Serbia	24.3	10.1
China	7.3	6.8	Ukraine	14.1	4.0	Serbia	9.8	9.1	Kosovo (UN SCR 1244)	16.2	6.7
France	5.2	4.9	Bulgaria	10.9	3.1	Croatia	8.9	8.3	FYR of Macedonia	15.9	6.6
Other	62.3	58.1	Other	102.4	29.2	Other	17.3	16.1	Other	35.9	14.9
Slovakia				Finland							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Czech Republic	12.5	18.9	Czech Republic	87.8	48.3	Estonia	50.4	22.1	Former Soviet Union	55.6	16.9
Hungary	9.2	14.0	Hungary	16.8	9.3	Russia	30.8	13.5	Russia	44.5	13.5
Romania	5.8	8.8	Ukraine	10.5	5.8	Sweden	8.2	3.6	Sweden	32.0	9.7
Poland	5.4	8.2	Romania	8.7	4.8	China	8.0	3.5	Russia	12.8	3.9
Germany	3.8	5.8	Poland	6.9	3.8	Somalia	7.3	3.2	Iraq	10.7	3.3
Other	29.2	44.3	Other	51.0	28.1	Other	123.6	54.1	Other	173.7	52.8
Sweden				United Kingdom							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Syrian Arab Republic	70.0	9.1	Finland	156.0	9.3	Poland	931.7	16.5	Poland	845.1	9.7
Finland	57.6	7.4	Iraq	131.9	7.9	India	368.1	6.5	India	808.7	9.3
Poland	50.8	6.6	Syrian Arab Republic	98.2	5.9	Ireland	337.3	6.0	Pakistan	511.9	5.9
Somalia	46.2	6.0	Poland	85.5	5.1	Romania	237.1	4.2	Ireland	386.4	4.5
Denmark	37.1	4.8	Iran	69.1	4.1	Portugal	223.1	4.0	Germany	291.0	3.3
Other	511.5	66.2	Other	1 134.4	67.7	Other	3 543.4	62.8	Other	5 853.1	67.3
Iceland				Liechtenstein							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Poland	12.1	45.6	Poland	12.0	28.7	Switzerland	3.6	28.2	Switzerland	13.1	54.2
Lithuania	1.8	6.9	Denmark	3.3	7.9	Austria	2.2	17.2	Austria	3.9	16.0
Germany	1.0	3.9	United States	2.1	5.0	Germany	1.5	12.0	Germany	1.8	7.6
Denmark	0.9	3.3	Sweden	2.0	4.7	Italy	1.2	9.3	Italy	0.9	3.6
Latvia	0.8	3.0	Germany	1.7	4.1	Portugal	0.7	5.6	Turkey	0.6	2.5
Other	9.9	37.3	Other	20.8	49.7	Other	3.5	27.7	Other	3.9	16.2
Norway				Switzerland							
Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)	Citizens of	(thous.)	(%)	Born in	(thous.)	(%)
Poland	99.5	18.6	Poland	96.0	12.4	Italy	311.7	15.2	Germany	350.5	15.1
Sweden	44.8	8.4	Sweden	49.2	6.4	Germany	300.7	14.7	Italy	263.3	11.3
Lithuania	41.7	7.8	Lithuania	37.4	4.8	Portugal	267.5	13.1	Portugal	222.3	9.6
Germany	25.0	4.7	Somalia	28.5	3.7	France	123.0	6.0	France	158.6	6.8
Denmark	23.0	4.3	Germany	28.3	3.7	Spain	82.3	4.0	Kosovo (UN SCR 1244)	80.9	3.5
Other	300.2	56.2	Other	534.6	69.1	Other	962.0	47.0	Other	1 248.9	53.7

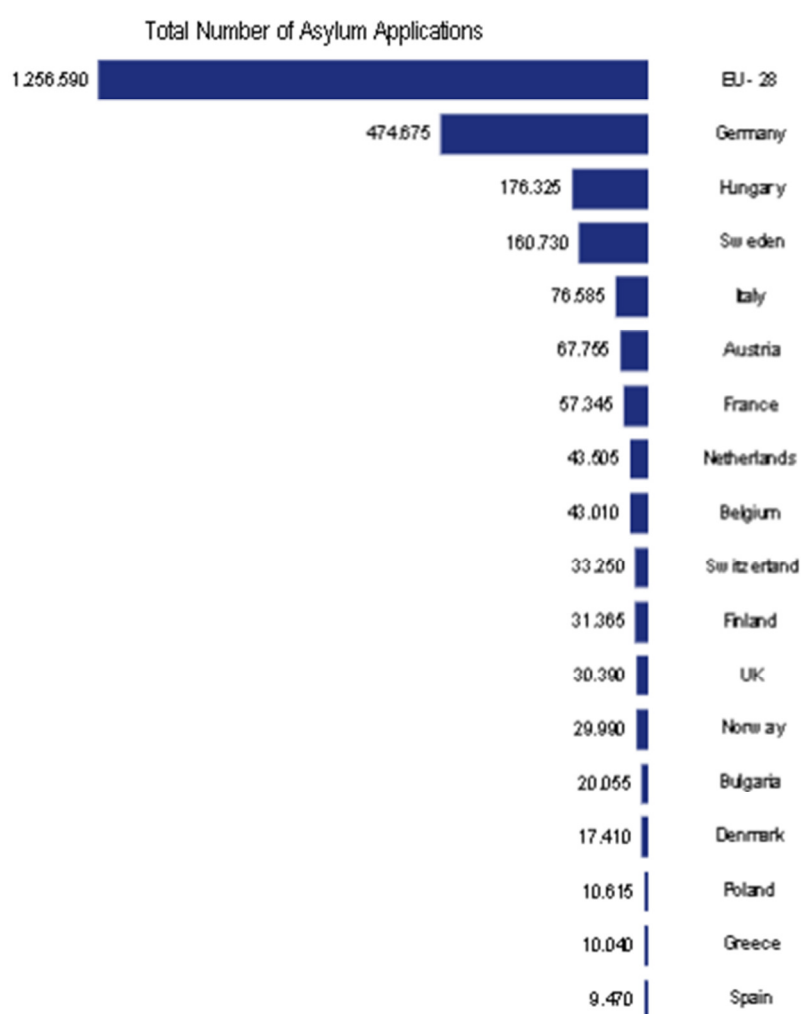
Note: Greece, France, Croatia, Cyprus, Malta and Poland are not displayed because no detailed data by individual country are not available. The individual values do not add up to the total due to rounding.

Source: Eurostat (online data codes: migr_pop1ctz and migr_pop3ctb)

Αιτούντες Άσυλο

Όσον αφορά τους αιτούντες άσυλο, ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων για το 2015 έφθασε τις 1.256.590 αιτήσεις. Περίπου το 37% εξ' αυτών (474,675 αιτήσεις) έγιναν προς την Γερμανία. Ακολουθεί η Ουγγαρία με 176,325 αιτήσεις και έπειτα η Σουηδία με 160,730 αιτήσεις. Οι υπόλοιπες χώρες τις ΕΕ28 σημείωσαν συνολικό αριθμό αιτήσεων κάτω από 80.000. Πιο λεπτομερείς στοιχεία παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 13. Αιτούντες άσυλο στις χώρες της ΕΕ28, 2015

3.3 Στατιστική ανάλυση μεταναστευτικών ροών από και προς την Ελλάδα

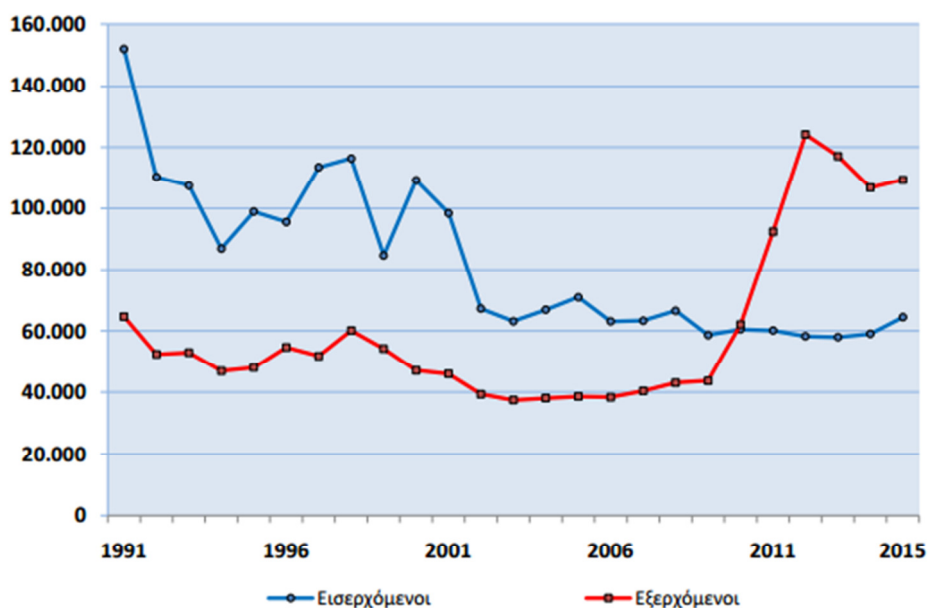
Μέσω της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής(ΕΛΣΤΑΤ) ⁴⁶ μας δίνετε η δυνατότητα για τις ακριβείς μετρήσεις που θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

Στην τελευταία απογραφή των κατοίκων στην Ελλάδα το σύνολο ανήλθε σε ένα μέγεθος 10.815.197 εκ. ατόμων. Εκ των οποίων το 91% του πληθυσμού είναι Έλληνες(9.903.268 άτομα).Το ποσοστό των μεταναστών είναι 9% με συνολικό αριθμό 911.929 ατόμων εκ των οποίων το 2% είναι πολίτες της Ε.Ε.(199.101 άτομα) ενώ το ποσοστό των ατόμων γεννημένων εκτός των συνόρων της Ε.Ε. ανέρχεται στο 7% (712.828 άτομα).

Σύμφωνα με το δελτίο τύπου της 30 Δεκεμβρίου 2016, η Ελληνική Στατιστική Αρχή(ΕΛΣΤΑΤ) ανακοίνωσε τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων των μεταναστευτικών ροών του έτους 2015 ,η οποία αποτελεί και την πιο πρόσφατη μέτρηση μέχρι σήμερα.

Η καθαρή μετανάστευση εκτιμήθηκε σε -44.905 άτομα που αντιστοιχούν σε 64.446 εισερχόμενους και 109.351 εξερχόμενους μετανάστες. Το 2014 η καθαρή μετανάστευση είχε εκτιμηθεί σε -47.791 άτομα(59.013 εισερχόμενοι και 106.804 εξερχόμενοι μετανάστες).Η εκτίμηση των μεταναστευτικών ροών έγινε με την χρήση κατάλληλων μοντέλων παλινδρόμησης.

Πίνακας 14. Εισερχόμενοι-εξερχόμενοι μετανάστες (1991-2015)

⁴⁶Επίσημα στατιστικά στοιχεία για την Ελλάδα, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)
<http://www.statistics.gr>

Πίνακας 15. Εισερχόμενοι-εξερχόμενοι μετανάστες σε απόλυτους αριθμούς (1991-2015).

Έτος	Εισερχόμενοι Μετανάστες	Εξερχόμενοι Μετανάστες	Καθαρή Μετανάστευση
1991	151.978	64.628	87.350
1992	110.334	52.389	57.945
1993	107.462	52.929	54.533
1994	86.959	46.813	40.146
1995	98.989	47.967	51.022
1996	95.585	54.628	40.957
1997	113.477	51.794	61.683
1998	116.411	60.119	56.292
1999	84.695	54.175	30.520
2000	109.251	46.993	62.258
2001	98.471	45.909	52.562
2002	67.220	39.378	27.842
2003	63.141	37.433	25.708
2004	66.871	38.041	28.830
2005	70.933	38.583	32.350
2006	63.094	38.368	24.726
2007	63.298	40.400	22.898
2008	66.529	43.044	23.485
2009	58.613	43.686	14.927
2010	60.462	62.041	-1.579
2011	60089	92.404	-32.315
2012	58.200	124.194	-65.994
2013	57.946	117.094	-59.148
2014	59.014	106.804	-47.790
2015	64.446	109.351	-44.905

Πίνακας 16. Κύριοι λόγοι μετανάστευσης, κατά χώρα προέλευσης και φύλο (2015)

	Χώρα προέλευσης						Φύλο			
	15 παλαιές χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης		12 νέες χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης		Λοιπές χώρες		Άντρες		Γυναίκες	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Πήρε μετάθεση από την επιχείρηση στην οποία εργαζόταν	660	1,7	0	0,0	586	0,1	644	0,2	601	0,2
Είχε βρει δουλειά στην Ελλάδα και ήρθε να εργαστεί	2.021	5,2	3.768	4,4	22.311	4,9	19.173	6,7	8.927	3,1
Για να βρει δουλειά	3.289	8,4	51.281	60,4	255.759	56,7	191.369	67,3	118.960	41,0
Για να σπουδάσει	1.885	4,8	8.730	10,3	1.047	0,2	6.348	2,2	5.314	1,8
Λόγω προβλημάτων στην πατρίδα του (πρόσφυγες, εμπόλεμες περιοχές κλπ.)	0	0,0	1.992	2,3	37.893	8,4	19.502	6,9	20.383	7,0
Για να βρει τα άλλα μέλη της οικογένειάς του	5.306	13,6	7.505	8,8	73.881	16,4	19.978	7,0	66.714	23,0
Επειδή παντρεύτηκε με Έλληνα / Ελληνίδα	11.351	29,0	4.682	5,5	13.036	2,9	2.676	0,9	26.393	9,1
Άλλος	12.057	30,8	4.024	4,7	31.910	7,1	16.226	5,7	31.765	10,9
Δεν απάντησαν	2.548	6,5	2.922	3,4	14.342	3,2	8.550	3,0	11.262	3,9

Πίνακας 17. Εισερχόμενοι μετανάστες κατά φύλο, υπηκοότητα και ομάδες ηλικιών (2015)

ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ							
		ΕΛΛΗΝΙΚΗ	Ε.Ε.	ΕΖΕΣ*	ΥΠΟΨ. ΧΩΡΕΣ*	ΥΗΔC*	ΗΔC*	ΜΔC*	ΛΔC*
	64.446	30.460	16.494	78	5.660	559	1.535	5.541	4.119
0-4	4.393	1.313	1.040	7	1.134	54	90	484	271
5-9	2.281	811	565	4	292	31	52	318	208
10-14	1.903	653	441	4	278	21	51	276	179
15-19	4.369	1.277	1.444	4	569	24	103	470	478
20-24	10.114	3.703	2.819	8	1.104	90	299	992	1.099
25-29	9.336	4.647	1.791	6	790	61	349	896	796
30-34	6.959	3.238	1.817	5	475	61	204	680	479
35-39	4.692	2.177	1.270	6	303	35	124	459	318
40-44	3.786	1.717	1.280	6	206	34	69	318	156
45-49	2.817	1.410	911	4	141	22	61	213	55
50-54	2.585	1.330	869	5	97	21	48	179	36
55-59	2.446	1.376	809	3	63	18	33	133	11
60-64	2.966	2.162	616	4	66	14	14	84	6
65-69	2.254	1.727	450	6	27	14	8	16	6
70-74	1.823	1.508	218	3	43	19	12	11	9
75-79	1.072	907	97	2	28	21	7	8	2
80-84	442	356	36	0	21	13	7	4	5
85+	208	148	21	1	23	6	4	0	5

Ε.Ε.= Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΖΕΣ= Χώρες Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών

ΥΠΟΨ.ΧΩΡΕΣ-Υποψήφιες προς ένταξη χώρες

ΥΗΔC=Πολύ Ανεπτυγμένες χώρες (εκτός Ε.Ε., ΕΖΕΣ, Υποψήφιων χωρών)

ΗΔC=Ανεπτυγμένες χώρες (εκτός Ε.Ε., ΕΖΕΣ, Υποψήφιων χωρών)

ΜΔC=Αναπτυσσόμενες χώρες

ΛΔC=Υποανάπτυκτες χώρες

❖ 4. Οικονομική μελέτη

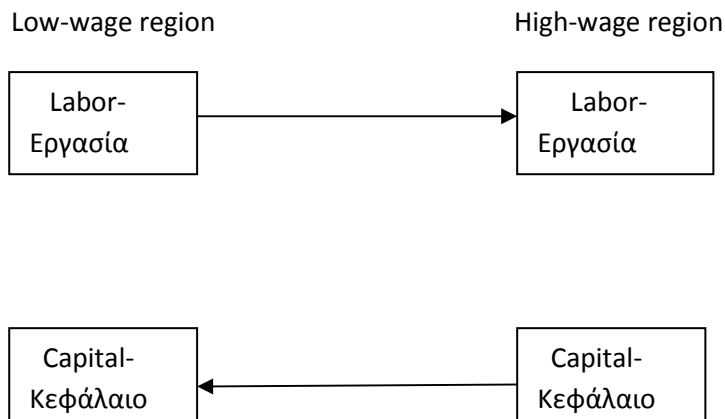
4.1 θεωρητική προσέγγιση

I. Οικονομικές θεωρίες μετανάστευσης και παράγοντες έλξης-απόθησης

Το θεώρημα του Oberg

Σύμφωνα με τη νεοκλασική θεωρία⁴⁷, θα συνεχίσουν να υπάρχουν οι πραγματικές μισθολογικές διαφορές μεταξύ των χωρών που προκαλούν αυξήσεις ροών, ενώ μια νέα διεθνής ισορροπία δημιουργείται όπου οι πραγματικοί μισθοί είναι του ίδιου επιπέδου σε όλες τις χώρες. Η πρώτη είναι μια ροή εργατικού δυναμικού χαμηλής ειδίκευσης από χώρες με χαμηλούς μισθούς σε χώρες με υψηλούς μισθούς. Η δεύτερη είναι μια ροή κεφαλαίων από χώρες με υψηλούς μισθούς σε χώρες με χαμηλούς μισθούς. Αυτή η ροή κεφαλαίων περιλαμβάνει κυρίως υψηλής ειδίκευσης εργατικό δυναμικό που αποτελείται από μετανάστες. Ο μηχανισμός που οδηγεί σε αυτή την ισορροπία παρουσιάζεται από τον Oberg και περιγράφεται στο ακόλουθο σχήμα.

Διάγραμμα Oberg, Μηχανισμός Ροών Κεφαλαίων και Εργατικού Δυναμικού-Μεταναστών

Τόσο η καθαρή μετανάστευση εργατικού δυναμικού όσο και οι καθαρές ροές κεφαλαίων θα είναι ίσα με το μηδέν όταν επιτυγχάνεται μια νέα ισορροπία. Έτσι, από αυτήν την άποψη, η

⁴⁷ “Economic theories of international migration and the role of immigration policy” (extended provisional abstract), Roel Jennissen, Research and Documentation Centre of the Dutch Ministry of Justice (WODC) and Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI)
<http://epc2006.princeton.edu/papers/60112>

καθαρή διεθνής μετανάστευση εργατικού δυναμικού είναι ένα χρονικό φαινόμενο. Αν και η νεοκλασική θεωρία χρησιμοποιείται για να εξηγήσει τις μεταναστευτικές ροές μεταξύ των χωρών η χρήση της είναι ιδιαίτερα σκόπιμη όσον αφορά την εσωτερική μετανάστευση. Σε αντίθεση με την διεθνή μετανάστευση, η εσωτερική είναι περισσότερο ανθεκτική στις πολιτικές. Σήμερα η νεοκλασική οικονομική θεωρία δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει τις διεθνείς μεταναστευτικές ροές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς οι ροές αυτές επιβαρύνονται, επίσης, λιγότερο από τους πολιτικούς περιορισμούς.

Κεϋνσιανή οικονομική θεωρία⁴⁸

Η Κεϋνσιανή οικονομική θεωρία, εκθέτει μια διαφορετική άποψη από την νέο-κλασική άποψη για την διεθνή μετανάστευση. Σύμφωνα με αυτήν, η προσφορά εργασίας εξαρτάται επίσης από την αύξηση των ονομαστικών μισθών, όχι μόνο από τους πραγματικούς μισθούς. Η διάκριση αυτή απορρέει από τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με το ρόλο του χρήματος στην οικονομία. Σύμφωνα με την νεοκλασική άποψη το χρήμα είναι μόνο ένα μέσο ανταλλαγής. Η Κεϋνσιανή άποψη είναι διαφορετική, γιατί εδώ τα χρήματα δεν είναι μόνο μέσο ανταλλαγής, άλλα και μέσο εξοικονόμησης. Λόγω αυτής της τελευταίας λειτουργίας του χρήματος, οι δυνητικοί μετανάστες προσελκύονται από τις περιοχές που παρουσιάζουν υψηλή αύξηση ονομαστικών μισθών. Επιπλέον, οι προθέσεις για να μεταναστεύσουν ξανά ή να αποστείλουν εμβάσματα αυξάνουν περαιτέρω τη σημασία των επιπέδων των ονομαστικών μισθών σε σχέση με το επίπεδο των πραγματικών μισθών. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να μην υπάρχει μια νέα διεθνής ισορροπία, όπως υποθέτει η νεοκλασική οικονομική θεωρία. Παρ' όλα αυτά, στην Κεϋνσιανή θεωρία η μετανάστευση είναι και ένας μηχανισμός ανάκτησης της ισορροπίας.

⁴⁸“Economic theories of international migration and the role of immigration policy”(extended provisional abstract), Roel Jennissen, Research and Documentation Centre of the Dutch Ministry of Justice (WODC) and Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI)
<http://epc2006.princeton.edu/papers/60112>

Παράγοντες έλξης-απώθησης⁴⁹

Μια ακόμη οικονομική-κοινωνιολογική θεωρία μετανάστευσης είναι οι παράγοντες έλξης-απώθησης (pull and push factors) οι οποίοι διαμορφώνονται και στις χώρες αποστολής και στις χώρες υποδοχής. Οι κοινωνικές, δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις που υπάρχουν στις χώρες υποδοχής και αποστολής δημιουργούν μια αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, στην οποία αναφέρονται οι παράγοντες έλξης. Αυτοί οι παράγοντες είναι σημαντικοί για τα άτομα που μεταναστεύουν με τη θέληση τους. Οι παράγοντες απώθησης αντίθετα αναφέρονται στη δυσχερή οικονομική κατάσταση κάποιων χωρών, π.χ. με αυξημένο ποσοστό ανεργίας και παίζουν καθοριστικό ρόλο για όσους μεταναστεύουν ανεξάρτητα από τη θέλησή τους. Οι παράγοντες αυτοί είναι αρνητικοί γιατί απωθούν τους πολίτες από τη χώρα καταγωγής τους.

Οι παράγοντες προσέλκυσης (και ιδιαίτερα η κατάσταση στην αγορά εργασίας στην χώρα υποδοχής) εξακολουθούν να είναι κυρίαρχες σχετικά με τον όγκο και την κατεύθυνση των διεθνών μεταναστευτικών ροών από τις πιο φτωχές προς τις πιο πλούσιες χώρες. Αυτό μπορεί να ισχύει και για άλλους τύπους μετανάστευσης που είναι ευαίσθητοι στις πολιτικές μεταβολές, εκτός από τη μετανάστευση του εργατικού δυναμικού χαμηλής ειδίκευσης. Η κατάσταση της αγοράς εργασίας δεν έχει μόνο άμεση επίδραση στις πολιτικές μετανάστευσης αλλά μπορεί να επηρεάσει ακόμα έμμεσα τις πολιτικές μετανάστευσης μέσω της δημόσιας γνώμης.

Σύνοψη

Η ανεργία στη χώρα υποδοχής φαίνεται να είναι ο πιο σημαντικός και καθοριστικός παράγοντας για τα είδη της οικονομικής μετανάστευσης που είναι ευαίσθητα στις μεταναστευτικές πολιτικές (π.χ. Η μετανάστευση για τους χαμηλής ειδίκευσης εργαζομένους, η οικογενειακή και εθνοτική μετανάστευση), ενώ οι διαφορές στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ή οι διαφορές στην ανεργία φαίνεται να είναι σημαντικά καθοριστικοί παράγοντες για τα είδη της μετανάστευσης που είναι ευαίσθητα στις πολιτικές για τη μετανάστευση (π.χ. μετανάστευση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης, η επιστροφή των μεταναστών).

⁴⁹Ηρα Έμκε-Πουλοπούλου, Η μεταναστευτική πρόκληση. Εκδόσεις Παπαζήση, 2007

II. Οικονομική διερεύνηση των επιπτώσεων της μετανάστευσης

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

- Οι εργοδότες οικειοποιούνται και εκμεταλλεύονται την εργατική δύναμη που τους προσφέρεται.
- Αλλοιώνει σημαντικά τη δημογραφική εμφάνιση και δομή της χώρας υποδοχής.
- Ο πληθυσμός της αυξάνει και αλλάζει η δομή του πληθυσμού της δεδομένου ότι κατά κανόνα οι μετανάστες είναι άντρες νέας ηλικίας.
- Από άποψη οικονομική η χώρα υποδοχής ωφελείται.
- Χρησιμοποιεί ανειδίκευτους εργάτες με την ελάχιστη δυνατή αμοιβή.
- Οι βιομηχανίες της μπορούν να πλουτίσουν, αυξάνοντας την παραγωγή τους με πολύ φθηνότερη εργασία.
- Η είσοδος μεγάλου αριθμού μεταναστών έχει ως αποτέλεσμα να μένουν οι μισθοί σε χαμηλά επίπεδα όχι μόνο για τους ίδιους τους μετανάστες αλλά και για τους κατοίκους της χώρας υποδοχής.
- Από άποψη νοοτροπίας και κοινωνικής δομής η χώρα υποδοχής διαταράσσεται, γιατί κάθε άτομο που μεταναστεύει φέρνει μαζί του όχι μόνο τα ήθη και τα έθιμα του τόπου του αλλά και της απόψεις του για διάφορα αλλά κοινωνικά θέματα, όπως είναι η παιδεία, η θρησκεία, η ηθική και οι διάφορες αξίες.
- Συνήθως υπάρχουν άσχημες σχέσεις ανάμεσα στους μόνιμους κατοίκους και στους ξένους μετανάστες. Οι αντιδράσεις αυτές καταλήγουν συχνά στην δημιουργία ενός ρατσισμού εκ μέρους των μόνιμων κατοίκων.

Σε αρκετές χώρες έχει παρατηρηθεί κάποιος συσχετισμός μετανάστευσης και εγκληματικότητας αν και πολλά ευρήματα ερευνών δεν συμφωνούν. Είναι γεγονός βέβαια πως πολλοί από τους μετανάστες ζουν κάτω από άθλιες συνθήκες.

- Η εγκληματικότητα της πρώτης γενιάς είναι κάπως μειωμένη εξαιτίας της ανασφάλειας που αισθάνονται και του φόβου που έχουν ότι σε περίπτωση παρανομίας θα απελαθούν από την φιλοξενούσα χώρα.
- Η εγκληματικότητα της δεύτερης γενιάς των μεταναστών εμφανίζεται περισσότερο αυξημένη κυρίως με αιτία την ελλιπή ένταξη και την κάποια περιθωριοποίησή τους.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ)

- Αλλάζει η πληθυσμιακή κατάσταση της χώρας.
- Μειώνεται άμεσα ο πληθυσμός, αλλά ταυτόχρονα και ο αριθμός γεννήσεων εξαιτίας της μείωσης των ατόμων σε αναπαραγωγική ηλικία.
- Έχουμε πτώση της γεννητικότητας, γήρανση και αποδυνάμωση του ενεργού πληθυσμού.
- Η μείωση της ανεργίας – αν και αρχικά είναι θετικό αποτέλεσμα – οδηγεί με τη σειρά της σε μείωση εξειδικευμένων εργατών.
- Η έλλειψη ειδικευμένων εργατών λειτουργεί ως περιοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της βιομηχανίας. Αυξάνεται η ροή κεφαλαίων με τη μορφή εμβασμάτων.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ

- Η κοινωνική θέση του μετανάστη στην χώρα υποδοχής είναι συνήθως η κατώτερη.
- Η στάση και οι προκαταλήψεις του για την νέα χώρα και τον λαό της δημιουργεί συχνά δυσκολίες στην προσαρμογή του.
- Η αστάθεια και η ανασφάλεια των μεταναστών τροφοδοτεί την επιθυμία μη επένδυσης στην χώρα υποδοχής.
- Η έλλειψη μόρφωσης που εμποδίζει στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας και χαρακτηρίζει το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών.
- Η προσαρμογή του μετανάστη στην χώρα υποδοχής συνδέεται με πολλά ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα που είναι λιγότερο ή περισσότερο έντονα ανάλογα με:
 - τον χρόνο της μετανάστευσης
 - τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες
 - την οικογενειακή κατάσταση του μετανάστη.

Το παράδειγμα της Γερμανίας⁵⁰

Εάν λάβει κανείς ως παράδειγμα τη Γερμανία, αυτή η χώρα αποτελεί δημοφιλή προορισμό για νέους μετανάστες. Το έτος 2016 υποδέχθηκε 400.000 - 500.000 περισσότερους από όσους περίμενε, σύμφωνα με σχετικές έρευνες και αναφορές. Εάν ισχύει αυτό, τότε αυξάνεται κατά 0,5% - 0,6% ο πληθυσμός της. Στη Γερμανία, ισχύει ο κοινός ορισμός του ποιος δικαιούται το προσφυγικό καθεστώς και ποιος μπορεί να επαναπροωθηθεί σε ασφαλείς χώρες, αυτό ονομάζεται σύστημα ποσοστώσεων. Το σύστημα αυτό, εφόσον επεξεργάζεται τα αιτήματα των μεταναστών, όσοι γίνουν αποδεκτοί, μετακινούνται εκεί όπου υπάρχει ανάγκη εργασίας.

Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αναμένεται τόνωση των ροών μετανάστευσης προς τη Γερμανία. Οι επιπλέον δαπάνες για δράσεις σχετικές με τους μετανάστες ίσως συμβάλουν κατά 0,3% - 0,4% στο ετήσιο ΑΕΠ της Γερμανίας. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, ο αντίκτυπος θα ήταν ο εξής: στην πλειονότητά τους οι μετανάστες είναι πρόθυμοι να εργαστούν, ανεξαρτήτως ορισμένων ευκαιριακών αποδείξεων ότι κάποιοι οι οποίοι προέρχονται από χώρες εντός Ευρώπης παρά εκτός αυτής ίσως δελεάζονται από τα προνοιακά επιδόματα.

Εάν οι χώρες υποδοχής ενσωματώσουν λελογισμένα τους μετανάστες, τότε η μετανάστευση θα ενισχύσει τη συνολική προσφορά και θα σημειωθεί πιο στέρεη τάση ανάπτυξης για ένα διάστημα. Όσο πιο γρήγορα οι χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορέσουν να επεξεργαστούν τα αιτήματα των μεταναστών και όσο νωρίτερα μπορέσουν να εργαστούν και να μάθουν τη γλώσσα εκείνοι, στους οποίους θα επιτραπεί να το κάνουν, τόσο το καλύτερο. Ακόμα και τα «γερράκια» της δημοσιονομικής πολιτικής θα συμφωνήσουν πως πρόκειται για κονδύλια ορθώς δαπανηθέντα. Πάντως, οι χώρες υποδοχής χρειάζεται να διατηρήσουν την ευελιξία στην αγορά εργασίας τους και να αναβαθμίσουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα με έμφαση στη βασική εκπαίδευση, όπως είναι οι γλωσσικές δεξιότητες. Εάν, τέλος, η Γερμανία αντιληφθεί σωστά την κατάσταση, θα λύσει μερικώς το δημογραφικό της πρόβλημα της επόμενης δεκαετίας. Αρκεί να σκεφθούμε ότι οι μετανάστες, που διακινδυνεύουν τα μέγιστα να φθάσουν εκεί, συχνά διακρίνονται από επιχειρηματικό πνεύμα.

III. Μετανάστες ως αναπτυξιακός μοχλός⁵¹

Η ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι υπάρχει ένας συγκεκριμένος αμετάβλητος αριθμός μεταναστών και προσφύγων που μπορεί μία οικονομία να απορροφήσει εδράζεται στην εσφαλμένη υπόθεση της «σταθερής πίτας» (fixed pie fallacy), στην αντίληψη δηλαδή ότι το εθνικό προϊόν αλλά και οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας είναι μεγέθη πεπερασμένα. Η υπόθεση αυτή παραγνωρίζει την επιρροή που έχει η μετανάστευση τόσο στην πλευρά ζήτησης όσο κυρίως και σε αυτήν της προσφοράς.

Η συμμετοχή των μεταναστών στην παραγωγική διαδικασία, δεν συμβάλλει απλώς στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας υπαρχόντων κλάδων και στην ανάπτυξη νέων, αλλά αυξάνει

⁵⁰ Holger Schmieding, ανώτατος οικονομολόγος της Berenberg Bank, άρθρο "Πιθανές επιπτώσεις από τη μετανάστευση", εφημερίδα "Η Καθημερινή"

⁵¹(1) Anderson, Stuart, *Let's Not Blame Immigrants for High Unemployment Rates* (September 15, 2010). Cato Institute Immigration Reform Bulletin, September 2010.

(2) Ager, P., & Brückner, M. (2013). Cultural diversity and economic growth: Evidence from the US during the age of mass migration. *European Economic Review*, 64, 76-97.

και τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό άμεσα αλλά και έμμεσα, κυρίως με τη διευκόλυνση εισόδου στην αγορά εργασίας των γυναικών.

Η μελέτη της επίδρασης των μεταναστευτικών ροών σε πολλές διαφορετικές χώρες και σε διαφορετικές χρονικές περιόδους επιβεβαιώνει τα παραπάνω συμπεράσματα. Η μαζική μετανάστευση την περίοδο 1870-1920 στις ΗΠΑ υπήρξε ένας από τους κινητήριους μοχλούς της εκρηκτικής της οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας στη δεκαετία του '90 ήταν μεταξύ άλλων και αποτέλεσμα της απορρόφησης χιλιάδων οικονομικών μεταναστών από τα Βαλκάνια.

Η εμπέδωση στην κοινωνία εσφαλμένων αντιλήψεων γύρω από το μεταναστευτικό είναι επιζήμια και γιατί οδηγεί σε άστοχες και οικονομικά αναποτελεσματικές πολιτικές. Η πεποίθηση ότι «έρχονται να μας πάρουν τις δουλειές» οδήγησε στην πλήρη απαγόρευση κάθε νόμιμης εργασίας για τους παράνομους μετανάστες. Πέρα από τις συνέπειες που είχε αυτή η απαγόρευση στα φορολογικά έσοδα και στο ασφαλιστικό σύστημα, εξώθησε τμήμα των μεταναστών στην ενασχόληση με παράνομες δραστηριότητες. Η σύνδεση μεταναστών με την εγκληματικότητα μετατράπηκε έτσι σε αυτοεκπληρούμενη προφητεία.

Οι επισημάνσεις αυτές αναφορικά με την πολιτική οικονομία της μετανάστευσης (οι οποίες βεβαίως αφορούν και τους πρόσφυγες που προφανώς εμπíπτουν σε διαφορετική κατηγορία και τυγχάνουν ορθώς διαφορετικής μεταχείρισης, αλλά στην προκειμένη περίπτωση εξετάζουμε το ζήτημα από οικονομική σκοπιά) δεν γίνονται για να υποβαθμιστεί η κρισιμότητα της κατάστασης και τα μεγάλα προβλήματα που ανακύπτουν στη διαχείριση του προσφυγικού και του μεταναστευτικού ζητήματος. Η ομαλή ένταξη εκατομμυρίων προσφύγων και μεταναστών στις χώρες της Ευρώπης, σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα, συνιστά μία τεράστια πρόκληση στην οποία κυβερνήσεις, κρατικοί μηχανισμοί και πολίτες καλούνται να ανταπεξέλθουν. Η πρόκληση καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη αν λάβει κανείς υπόψιν την έκρυθμη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί ως αποτέλεσμα της δράσης ακραίων ισλαμιστών και της πολιτικής της εκμετάλλευσης από εθνικιστικές πολιτικές δυνάμεις σε μία προσπάθεια απόδοσης συλλογικών ευθυνών και ενοχοποίησης προσφύγων και μεταναστών.

Παρόλα αυτά υπάρχουν πολιτικοί και πολιτικές οι οποίες υποστηρίζουν την μετανάστευση ως θετικό παράγοντα σε μια κοινωνία όπως ο νέος πρωθυπουργός του Καναδά, Justin Trudeau⁵², ο οποίος ανέφερε χαρακτηριστικά : «Χρειαζόμαστε κοινωνίες που θα θεωρούν την ποικιλομορφία πηγή δύναμης, όχι αδυναμίας»

⁵² Στο ετήσιο συνέδριο του World Economic Forum στο Νταβός, ο νέος πρωθυπουργός του Καναδά, Justin Trudeau, συνέδεσε ευθέως το ζήτημα της πολιτισμικής ποικιλομορφίας (cultural diversity) με τις προοπτικές ανάπτυξης του Καναδά: «Χρειαζόμαστε κοινωνίες που θα θεωρούν την ποικιλομορφία πηγή δύναμης, όχι αδυναμίας»

IV. Αρνητικές οικονομικές συνέπειες μαζικής μετανάστευσης⁵³

Σε οικονομικό επίπεδο η μαζική μετανάστευση και ιδίως η μετανάστευση ανειδίκευτου και υποτυπωδώς καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, εκτός των εγνωσμένων θετικών, αλλά βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων ως προς την εκδήλωσή τους συνεπειών, έχει μία σειρά αρνητικών συνεπειών για τις κοινωνίες των χωρών υποδοχής. Οι αρνητικές συνέπειες, μάλιστα, είναι κατά κανόνα περισσότερες από τις θετικές και διακρίνονται για τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προοπτική τους.

Η μαζική μετανάστευση κατά πρώτον καταδικάζει τις χώρες υποδοχής σε **τεχνολογική στασιμότητα**, καθώς η υπερπροσφορά άφθονου εργατικού δυναμικού εξ ορισμού αποκλείει την πιθανότητα καταφυγής στον παράγοντα της τεχνολογικής αναβάθμισης για την διατήρηση της ανταγωνιστικότητας στο οικονομικό πεδίο. Αυτό ισχύει τόσο για τον αγροτικό όσο και για τον βιοτεχνικό και τον βιομηχανικό τομέα. Οι χώρες υποδοχής των μεταναστευτικών ροών, επομένως, καταδικάζονται σε τεχνολογική και κατά συνέπεια επιστημονική στασιμότητα, ακριβώς λόγω της άκριτης αποδοχής ανειδίκευτων μεταναστών και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου αλλοδαπών.

Κατά δεύτερον στο εσωτερικό της χώρας υποδοχής των μεταναστευτικών ροών οι αλλοδαποί μετανάστες ενίοτε λειτουργούν ως **υποκατάστατα των γηγενών**, καθώς οι μετανάστες ανταγωνίζονται τους λιγότερο ειδικευμένους γηγενείς σε ορισμένες κατηγορίες της αγοράς εργασίας. Συγκεκριμένα, παρατηρείται υποκατάσταση των γηγενών σε ορισμένους τομείς της αγοράς εργασίας, οι οποίες είναι δευτερεύοντος χαρακτήρα. Ωστόσο, σε περιόδους οικονομικής κρίσης παρατηρείται αυξημένη υποκατάσταση των ανειδίκευτων γηγενών από ανειδίκευτους αλλοδαπούς, καθώς οι ευκαιρίες απασχόλησης είτε παραμένουν σταθερές είτε συνηθέστερα μειώνονται σε σημαντικό βαθμό.

Η παρουσία των αλλοδαπών ανειδίκευτων εργαζομένων, μάλιστα, έχει ως συνέπεια τη **μείωση των παρεχόμενων αμοιβών** γενικώς, τόσο για τους γηγενείς όσο και για τους αλλοδαπούς εργαζόμενους, καθώς παρατηρείται σημαντική αύξηση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Συνεπώς μέσω της μαζικής μετανάστευσης ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού προκαλείται τόσο υποκατάσταση του γηγενούς εργατικού δυναμικού από το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό, ιδίως στα επαγγέλματα, στα οποία δεν παρατηρείται συμπληρωματικότητα της απασχόλησης, όπως αυτά, τα οποία αφορούν σε ανειδίκευτους εργάτες, όσο και μείωση της αμοιβής για τους εργαζόμενους, γηγενείς και αλλοδαπούς.

Σύμφωνα με αναλυτική έρευνα, η οποία διεξήχθη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ύπαρξη εκατό αλλοδαπών μεταναστών στην αγορά εργασίας προκαλεί σε μακροπρόθεσμο

⁵³ (1)G. Borjas, 'The Economic Benefits from Immigration', *Journal of Economic Perspectives*, 9:2 (Spring 1995), 3-22. Ειδικά για την Ελλάδα βλ. Α. Κόντης, Σ. Ζωγραφάκης & Θ. Μητράκος, *Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν*, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς, Δεκέμβριος 2006.

(2) Ήρα Έμκε-Πουλοπούλου, *Η μεταναστευτική πρόκληση*. Εκδόσεις Παπαζήση, 2007

επίπεδο απώλεια εργασίας για ογδόντα τρεις γηγενείς εργαζόμενους. Σύμφωνα δε με τα πορίσματα της έρευνας η προσφορά ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού προκαλεί μερική υποκατάσταση των γηγενών από αλλοδαπού εργατικό προσωπικό και επίσης συμπιέζει τους μισθούς των γηγενών προς ένα σταθερά χαμηλό επίπεδο.

Επίσης, ισχυρή είναι η διασύνδεση ανάμεσα στην παράνομη μετανάστευση και την **άνθηση της παραοικονομίας**, η οποία προκαλεί διόγκωση των διαφυγόντων κερδών του κράτους. Η μετανάστευση ανειδίκευτου προσωπικού ενισχύει την παραοικονομία, καθώς οι μετανάστες δεν εμπíπτουν στην λειτουργική ισχύ των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η μετανάστευση δημιουργεί την δυνατότητα **μη καταβολής ασφαλιστικών εισφορών** εκ μέρους του εργοδότη προς το κράτος, επιβαρύνοντας σε σημαντικό βαθμό τον κρατικό προϋπολογισμό, αφού μειώνονται τα κρατικά έσοδα, διαιωνίζοντας, τελικά, ένα οπισθοδρομικό πρότυπο λειτουργίας της αγοράς.

Η ύπαρξη ενός εφεκτικού και γενναιόδωρου συστήματος κοινωνικής πρόνοιας σε μία χώρα προκαλεί αυξημένη μεταναστευτική ροή προς την χώρα αυτή, ιδίως ανειδίκευτων αλλοδαπών μεταναστών, οι οποίοι επιδιώκουν να επωφεληθούν των πολλαπλών προνομίων, τα οποία παρέχονται από το ανωτέρω **σύστημα κοινωνικής πρόνοιας**. Σε κάθε περίπτωση ισχύει ότι οι αλλοδαποί μετανάστες χρησιμοποιούν τις παροχές του συστήματος πρόνοιας κατά τρόπο δυσανάλογο, επιβαρύνοντας σε σημαντικό βαθμό τον γηγενή φορολογούμενο πληθυσμό.

Ακόμη, η μαζική μετανάστευση προκαλεί υψηλή **οικονομική ζημία** για τους γηγενείς, καθώς οι τελευταίοι καταβάλλουν **μέσω της φορολογίας**, ένα σύνολο δαπανών.

Συγκεκριμένα στο οικονομικό κόστος της μαζικής μετανάστευσης για τους γηγενείς φορολογούμενους πολίτες θα πρέπει να υπολογιστούν οι παρακάτω επιμέρους παράγοντες:

- το συνολικό κόστος της διαδικασίας ενσωμάτωσης
- το κόστος για την στέγαση των μεταναστών
- το κόστος για την περίθαλψη και την υγεία των μεταναστών
- το κόστος για την εκπαίδευση των μεταναστών
- το κόστος για την για τη συμμετοχή σε δημόσια αγαθά, όπως η ύδρευση, η ηλεκτρική ενέργεια και οι βασικές υποδομές
- το κόστος για την ανάπλαση οικιστικών περιοχών, οι οποίες υποβαθμίζονται από την αύξηση της εθνοτικής διαφοροποίησης ή την γκετοποίηση των εθνοτικών ομάδων των μεταναστών
- το κόστος για την καταπολέμηση της αυξημένης λόγω της μετανάστευσης εγκληματικότητας και την τήρηση της δημόσιας τάξης

4.2 Πρακτική προσέγγιση

I. Οικονομικές επιδράσεις της μετανάστευσης (επί του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, επί των μισθών, επί των δημόσιων οικονομικών, επί των θέσεων εργασίας.)

Οι συνέπειες της μετανάστευσης σε οικονομικό επίπεδο αφορούν στην επίδρασή της στο ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης, στο επίπεδο των μισθών, στα δημόσια οικονομικά, καθώς και στην απασχόληση.

Επίδραση επί του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης

Μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι η επίδραση της μετανάστευσης επί του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας υποδοχής τείνει να είναι θετική. Η θετική αυτή επίδραση στο Α.Ε.Π. οφείλεται στην αύξηση του εργατικού δυναμικού, στη βελτίωση των επιδόσεων σε ορισμένους κλάδους παραγωγής, άρα και στη βελτίωση της κερδοφορίας, της παραγωγικότητας αλλά και των εξαγωγών. Ακόμη, στη δημιουργία επενδυτικών ευκαιριών στη χώρα υποδοχής, η οποία συνεπάγεται και αύξηση της απασχόλησης των ντόπιων εργαζομένων.

Μια ενδιαφέρουσα έρευνα, στα Ελληνικά δεδομένα από τους οικονομολόγους Σαρρή και Ζωγραφάκη το 1999⁵⁴, οι οποίοι χρησιμοποίησαν ένα υπόδειγμα για τις επιπτώσεις των παράνομων μεταναστών στην Ελληνική οικονομία, βρήκαν ότι η συμβολή των μεταναστών στο Α.Ε.Π. ήταν θετική κατά 1,5%. Βέβαια η έρευνα αυτή βασίστηκε σε πλήθος υποθέσεων, όπως ότι όλοι οι μετανάστες της περιόδου εκείνης ήταν παράνομοι, επομένως δεν πλήρωναν ούτε ασφαλιστικές εισφορές ούτε συμμετείχαν στη φορολογία του εισοδήματος, ήταν χαμηλής ειδίκευσης, με μισθούς μικρότερους κατά ένα σταθερό ποσοστό από αυτούς των ημεδαπών και, τέλος, έστελναν ένα σταθερό ποσοστό του εισοδήματός τους (47%) στο εξωτερικό, με τη μορφή εμβασμάτων.

Από μια άλλη έρευνα, εκείνη των Κόντη, Ζωγραφάκη και Μητράκου⁵⁵ για τις οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών και της επίδρασής τους στο Α.Ε.Π., προκύπτει ότι η συμβολή των μεταναστών στη δημιουργία του Α.Ε.Π. της χώρας ανήλθε για το 2004 σε 2,5% με 2,8%. Ωστόσο, επισημαίνεται από τους ερευνητές ότι το ποσοστό αυτό δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί ως το ελάχιστο ποσοστό, διότι δεν συμπεριλαμβάνει τις έμμεσες ή δευτερογενείς θετικές και αρνητικές επιδράσεις της παρουσίας των μεταναστών στο οικονομικό κύκλωμα της χώρας. Τέτοιες δευτερογενείς επιδράσεις είναι, για παράδειγμα, οι μεταβολές στο καταναλωτικό πρότυπο των ελληνικών νοικοκυριών και η τυχόν εκτόπιση ημεδαπών συντελεστών παραγωγής από την αγορά εργασίας.

⁵⁴ Σαρρής Α., Ζωγραφάκης Σ., (2000), "Φτώχεια και ανισοκατανομή εισοδήματος στην Ελλάδα μετά την μεταπολίτευση". Η εργασία δημοσιεύτηκε στο Επιστημονικό Περιοδικό «Οικονομικά», Τόμος 1ος

⁵⁵ Ζωγραφάκης Σ., Κόντης, Α., Μητράκος, Θ. (2009), "Τα βήματα των μεταναστών στην ελληνική οικονομία", Εκδόσεις Ι.ΜΕ.ΠΟ

Επίδραση επί των μισθών

Όσον αφορά την επίδραση της μετανάστευσης επί των μισθών, στην περίπτωση της αύξησης του αριθμού των εργαζομένων σε έναν τομέα, δηλαδή στην περίπτωση αύξησης της προσφοράς εργασίας, και με δεδομένες τη ζήτηση για εργασία, ο μισθός συμπιέζεται προς τα κάτω. Προκαλείται, δηλαδή, μια **μείωση του μισθού των ντόπιων εργαζομένων** όταν οι μετανάστες καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας στον ίδιο κλάδο παραγωγής και με περίπου το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης. Μάλιστα, η απασχόληση μεταναστών, για παράδειγμα, στον κλάδο της οικοδομής, ασκεί πίεση για μικρότερους μισθούς σε αυτούς που ήδη εργάζονται στον κλάδο, είτε είναι ντόπιοι, είτε είναι μετανάστες.

Ωστόσο, θα ήταν λάθος να υποστηρίξουμε ότι η παρουσία των μεταναστών προκαλεί μια γενική πτώση των μισθών σε μια χώρα. Αυτό μπορεί να το αντιληφθεί κανείς εάν εξετάσει τόσο τις άμεσες όσο και τις έμμεσες επιδράσεις της παρουσίας των μεταναστών στη χώρα υποδοχής. Καταρχήν οι εργοδότες επωφελούνται απασχολώντας φθηνά εργατικά χέρια, ενώ ταυτόχρονα βλέπουν την κερδοφορία τους να αυξάνεται. Η **αύξηση της κερδοφορίας** είναι πιθανό να προσελκύσει και άλλους επιχειρηματίες, οι οποίοι δημιουργούν περισσότερες ευκαιρίες σε αυτούς που αναζητούν εργασία. Για παράδειγμα, η προσφορά φτηνής εργασίας θα ενθάρρυνε ένα μάγειρα να ανοίξει το δικό του εστιατόριο.

Ακόμη, επωφελούνται και οι καταναλωτές, οι οποίοι μπορούν να καταναλώνουν περισσότερα και φτηνότερα προϊόντα, επειδή αυτά προέρχονται από φτηνά εργατικά χέρια. Αποτέλεσμα της παραπάνω κατάστασης είναι η αύξηση της συνολικής ζήτησης στην οικονομία, καθώς οι παραπάνω ομάδες του πληθυσμού δαπανούν χρήματα για αγαθά και υπηρεσίες και δημιουργούν επιπλέον ευκαιρίες. Ακόμη, συχνά έχουν και ως αποτέλεσμα υψηλότερους μισθούς σε κλάδους παραγωγής όπου δεν απασχολούνται οι μετανάστες, όπως για παράδειγμα στον κλάδο της οικοδομής, όπου μπορεί να σημειωθεί αύξηση των μισθών των πολιτικών μηχανικών, των αρχιτεκτόνων, των μηχανολόγων μηχανικών κτλ. .Επομένως, η επίδραση της μετανάστευσης επί των του ύψους των μισθών δεν είναι συνολικά αρνητική.

Η έρευνα των Σαρρή και Ζωγραφάκη, για τις επιπτώσεις της παράνομης μετανάστευσης στην ελληνική οικονομία, έδειξε ότι οι πραγματικοί μισθοί των ανειδίκευτων Ελλήνων στον αγροτικό και αστικό τομέα υπέστησαν σημαντική πτώση λόγω του μεγάλου όγκου των εισελθόντων παρανόμων μεταναστών, ενώ οι πραγματικοί μισθοί των ημειδίκευμένων εργαζομένων και αυτών με υψηλή ειδίκευση στις πόλεις αυξήθηκαν σημαντικά. Ακόμη, από την ίδια έρευνα προκύπτει ότι η μετανάστευση οδήγησε σε μείωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος δύο ομάδων νοικοκυριών μεταξύ των δεκαπέντε που περιλαμβάνονταν στο μοντέλο υπολογισμού. Με άλλα λόγια, αυτό σημαίνει ότι τα 2/3 του πληθυσμού επωφελούνται οικονομικά από την παρουσία των οικονομικών μεταναστών, έναντι του 1/3 που ζημιώνεται. Οι μόνες τάξεις νοικοκυριών που παρουσιάζουν μείωση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημά τους είναι τα αστικά νοικοκυριά με επικεφαλής ανειδίκευτο εργάτη και μεταξύ αυτών τα νοικοκυριά που είναι είτε φτωχά ή μεσαίου εισοδήματος. Όλες οι άλλες κατηγορίες νοικοκυριών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με επικεφαλής άνεργο, κερδίζουν από την παράνομη μετανάστευση.

Επιδράσεις επί των δημοσίων οικονομικών

Είναι συχνή η έκφραση ανησυχίας σχετικά με το εάν η μετανάστευση επιδρά στις δημόσιες δαπάνες. Ωστόσο, όπως και κάθε άλλος πολίτης, οι μετανάστες πληρώνουν φόρους και συμβάλλουν στην αύξηση της ζήτησης δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών. Το επιχείρημα εκείνων που πιστεύουν ότι οι μετανάστες ασκούν αρνητική επίδραση στα δημόσια οικονομικά είναι ότι οι τελευταίοι λαμβάνουν κατά μέσο όρο σχετικά χαμηλούς μισθούς ή δραστηριοποιούνται στο κύκλωμα της παραοικονομίας και της αδήλωτης εργασίας, με συνέπεια να πληρώνουν χαμηλούς έως μηδενικούς φόρους, παρόλο που απολαμβάνουν τα δημόσια αγαθά και υπηρεσίες, επιβαρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τον κρατικό προϋπολογισμό.

Ωστόσο, η επίδραση της μετανάστευσης στη χώρα υποδοχής όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά της μπορεί να θεωρηθεί θετική, αν ληφθεί υπόψη ότι, συνήθως, οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι που καταβάλλονται από τους μετανάστες υπερβαίνουν τις δαπάνες που προκαλεί η παρουσία τους. Για τα επόμενα περίπου είκοσι χρόνια οι μετανάστες θα τροφοδοτούν με τις εισφορές τους τα ταμεία χωρίς το ανάλογο κόστος σε επίπεδο παροχών, αφού δεν παίρνουν ακόμα συντάξεις. Ακόμα και τη νοσοκομειακή περίθαλψη δε τη χρησιμοποιούν όσο οι γηγενείς, επειδή οι περισσότεροι μετανάστες είναι νεαρής ηλικίας.

Επίδραση επί των θέσεων εργασίας

Σε γενικές γραμμές, αν οι μισθοί είναι ελαστικοί τότε η πίεση από την άφιξη μεταναστών μεταφράζεται σε πτώση των μισθών. Αν όμως οι μισθοί είναι ανελαστικοί, κάτι που ισχύει σε μεγάλο βαθμό στις οικονομίες της Ευρώπης, τότε η πίεση βρίσκει διέξοδο προς στην αύξηση της ανεργίας.

Αποτελεί συχνή παραδοχή ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας είναι σταθερός και αμετάβλητος και ότι η εργασία των μεταναστών μετατοπίζει τους γηγενείς από την απασχόληση και τους ρίχνει στην ανεργία. Βέβαια, μέχρι σήμερα, δεν έχει υπάρξει κάποια μελέτη η οποία να αποδεικνύει ότι η εργασία των μεταναστών έχει κάποιο μερίδιο ευθύνης, τουλάχιστον άξιο αναφοράς, στα εκάστοτε ποσοστά ανεργίας. Στην πραγματικότητα, η εργασία των μεταναστών δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, οι οποίες είναι περισσότερες από αυτές που μετατοπίζει.

Οι μετανάστες, συνήθως, εργάζονται σε δουλειές στις οποίες δεν ανταγωνίζονται τους γηγενείς, επομένως, δεν καταλαμβάνουν μια θέση εργασίας την οποία διεκδικούν γηγενείς. Ο μεγαλύτερος όγκος αυτών των εργασιών βρίσκεται στον αγροτικό τομέα και σε ορισμένες ειδικότητες του κλάδου της οικοδομής. Συνήθως, οι μετανάστες χρησιμοποιούνται ως εργασιακή δύναμη χαμηλής ειδίκευσης, γι' αυτό και συνήθως δέχονται χαμηλότερες αμοιβές. Μάλιστα, στο βαθμό που η παραγωγικότητα της εργασίας τους είναι κατά πολύ μεγαλύτερες από τις αποδοχές τους, το όφελος της οικονομίας είναι μεγάλο. Το εν λόγω όφελος μεγιστοποιείται, όταν η εργασία των μεταναστών έχει χαρακτηριστικά διαφορετικά από αυτά των αυτοχθόνων εργαζομένων.

Οι μετανάστες, λοιπόν, διακρίνονται σε αυτούς που αναλαμβάνουν εργασίες για τις οποίες οι γηγενείς δε δείχνουν το παραμικρό ενδιαφέρον και σε αυτούς που καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας τις οποίες υπό κανονικές συνθήκες θα καταλάμβαναν γηγενείς εργαζόμενοι. Έτσι, σε κάποιες εργασίες και σε κάποιους κλάδους, υπάρχει όντως μετατόπιση γηγενών από αλλοδαπούς. Εντούτοις, οι μετανάστες που αναλαμβάνουν εργασίες για τις οποίες οι γηγενείς δε δείχνουν ενδιαφέρον, όχι μόνο δε δημιουργούν ανεργία, αλλά αυξάνουν την απασχόληση. Αυτό διότι η εργασία τους δημιουργεί εισοδήματα, όχι μόνο για τον εαυτό τους, αλλά και για τους εργοδότες τους. Τα εισοδήματα αυτά δαπανώνται, μετατρέπονται σε αύξηση της ζήτησης, άρα και της παραγωγής. Η αύξηση της παραγωγής, όμως, επιφέρει αύξηση της απασχόλησης, της απασχόλησης των γηγενών.

Το αριθμητικό παράδειγμα του Ιωακείμογλου (2009)⁵⁶

Στα Ελληνικά δεδομένα, χρησιμοποιώντας το αριθμητικό παράδειγμα του Ιωακείμογλου (2009), αν υποθέσουμε ότι η παραγωγικότητα των μεταναστών είναι ίση με αυτή των αυτοχθόνων εργαζομένων, η απασχόληση 100 μεταναστών σε εργασίες που δεν αποδέχονται οι Έλληνες, δημιουργεί 80 θέσεις εργασίας για τους τελευταίους. Επειδή όμως η παραγωγικότητα των μεταναστών είναι ενδεχομένως μικρότερη, είναι εύλογο να δεχθούμε ότι τελικά δημιουργούνται κάπως λιγότερες θέσεις εργασίας, έστω 70. Αν υποθέσουμε ότι οι οικονομικοί μετανάστες είναι 100 και οι 60 από αυτούς εργάζονται σε δουλειές που δε θέλουν οι Έλληνες, ενώ οι 40 μετατοπίζουν Έλληνες, τότε, η μεταβολή της απασχόλησης θα είναι η εξής: Οι 60 μετανάστες που εργάζονται σε δουλειές που δε θέλουν οι Έλληνες, δημιουργούν $60 \times 70\% = 42$ θέσεις εργασίας για τους Έλληνες, ενώ οι 40 μετατοπίζουν Έλληνες. Άρα η παρουσία των μεταναστών στη χώρα μας μεταβάλλει την απασχόληση κατά $42 - 40 = +2$ θέσεις εργασίας. Οι μετανάστες, λοιπόν, δε μειώνουν την απασχόληση των Ελλήνων, εφόσον το ποσοστό εκείνων που εργάζονται σε δουλειές που δεν αποδέχονται οι Έλληνες, υπερβαίνει το 60% .

Ακόμη ένα αριθμητικό παράδειγμα

Ο Ηλίας Ιωακείμογλου (2009), βασιζόμενος στο υπόδειγμα του 'πολλαπλασιαστή' του John Maynard Keynes πραγματοποίησε μια αριθμητική προσέγγιση όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι μετανάστες επιδρούν στην απασχόληση αλλά και στα εισοδήματα.

Το αριθμητικό αυτό παράδειγμα ξεκινά με την υπόθεση της εργασίας ενός οικονομικού μετανάστη ως υπάλληλου σε έναν Έλληνα εργολάβο, ο οποίος μετανάστης κατέχει μια οικοδομική τέχνη δυσεύρετη πλέον στην Ελλάδα. Επομένως, δεν καταλαμβάνει μια θέση

⁵⁶Ιωακείμογλου Η. (2009, 1η έκδοση 2001), "Οι μετανάστες και η απασχόληση" ("Μετανάστες στην Ελλάδα"), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

εργασίας την οποία διεκδικούν Έλληνες οικοδόμοι. Ο μετανάστης, όχι μόνο δεν αφαιρεί δουλειά από Έλληνες, αλλά δημιουργεί δουλειά γι' αυτούς, με τον εξής τρόπο :

Το ετήσιο προϊόν της εργασίας του, αφού αφαιρέσουμε τα έξοδα για την αγορά πρώτων υλών, μηχανημάτων κτλ., ως υποθέσουμε ότι ανέρχεται σε 30.000 €. Από αυτά, ο εργοδότης δίνει στο μετανάστη ετήσιο μισθό 9.000 €. Ο μετανάστης δαπανά στην Ελλάδα τα 3.500 € για να ζήσει, ενώ μεταβιβάζει στην πατρίδα του τα 5.500 €. Στον Έλληνα εργοδότη απομένουν 21.000 €, από τα οποία αποταμιεύει το 15%, δηλαδή περίπου όσο συνηθίζουν να αποταμιεύουν κατά μέσο όρο οι Έλληνες. Αποταμιεύει, δηλαδή, περίπου 3.150 € και καταναλώνει τα 17.850 €. Από 17.850 €, διαθέτει για να αγοράσει εισαγόμενα είδη το 20%, δηλαδή περίπου όσο κατά μέσο όρο διαθέτουν οι Έλληνες για την αγορά εισαγόμενων ειδών. Άρα, τελικά καταναλώνει σε εγχώρια είδη τα $17.850 \times 80\% = 14.280$ €. Επομένως, ο εργοδότης και ο μετανάστης μαζί, καταναλώνουν για εγχώρια αγαθά $14.280 + 3.500 = 17.780$ €, με την υπόθεση ότι ο μετανάστης, όπως όλοι όσοι έχουν χαμηλά εισοδήματα, διαθέτουν το εισόδημά τους σχεδόν αποκλειστικά, για την κατανάλωση εγχώριων προϊόντων.

Η συνολική κατανάλωση του εργοδότη και του μετανάστη, δηλαδή τα 17.780 €, μετατρέπονται σε ζήτηση για εγχώρια προϊόντα. Η ζήτηση αυτή ανέρχεται σε 17.780 €, ήτοι σε 60% του αρχικού καθαρού προϊόντος των 30.000 €.

Αυτοί οι οποίοι θα παράγουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που ζητούν ο εργοδότης και ο μετανάστης, θα βρεθούν λοιπόν, αφού πουλήσουν στους εν λόγω πελάτες τους τα προϊόντα τους, με ένα εισόδημα 17.780 €. Το εισόδημα αυτό θα το δαπανήσουν περίπου κατά τον ίδιο τρόπο με τον οποίο δαπάνησαν το εισόδημά τους ο εργοδότης και ο μετανάστης. Θα δαπανήσουν, δηλαδή, το 60% του εισοδήματός τους για εγχώρια αγαθά και υπηρεσίες, άρα το $60\% \times 17.780 \text{ €} = 10.668 \text{ €}$.

Άρα στα αρχικά 17.780 € αρχικής δαπάνης του Έλληνα εργοδότη και του μετανάστη υπαλλήλου του, θα πρέπει να προσθέσουμε και τα 10.668 €. Όμως, τα 10.668 € θα κάνουν και αυτά την ίδια διαδρομή με τα 17.780 €, δηλαδή θα μετατραπούν και αυτά σε ζήτηση για άλλες επιχειρήσεις, επομένως και σε νέο εισόδημα, το οποίο θα δαπανηθεί κατά την ίδια αναλογία του 60%. Άρα η δαπάνη θα αυξηθεί ξανά, αυτή τη φορά κατά $60\% \times 10.668 = 6.400 \text{ €}$.

Τώρα η συνολική αύξηση της ζήτησης είναι $17.780 + 10.668 + 6.400 = 34.848 \text{ €}$. Αλλά και τα 6.400 € εισοδήματος όταν δαπανηθούν θα δημιουργήσουν $60\% \times 6.400 = 3.840 \text{ €}$ ζήτησης. Άρα η συνολική ζήτηση θα γίνει $34.848 + 3.840 = 38.688 \text{ €}$.

Συνεχίζοντας με τον ίδιο τρόπο βρίσκουμε ότι η τελική αύξηση της ζήτησης για εγχώρια αγαθά και υπηρεσίες ανέρχεται περίπου σε 44.500 €. Αυτή η ζήτηση έγινε δυνατή μόνο χάρη στην εργασία του οικονομικού μετανάστη, επειδή αυτός κατέλαβε θέση η οποία αλλιώς πιθανότατα να παρέμενε κενή. Άρα χωρίς τον οικονομικό μετανάστη, δε θα είχαμε την αύξηση της ζήτησης κατά 44.500 €.

II. Γενική επίδραση στην οικονομία μιας χώρας με 3 σενάρια

- i) Παύση κατανάλωσης εκ μέρους των μεταναστών
- ii) Αύξηση του αριθμού των μεταναστών κατά 20%
- iii) Σταδιακή αποχώρηση από την χώρα

Στην έρευνα των Κόντη, Ζωγραφάκη και Μητράκου το 2006⁵⁷, για τις οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών επί του Α.Ε.Π. της χώρας, εξετάζονται τρία υποθετικά σενάρια που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Όπως κατέδειξε η έρευνα, αν το 90% των μεταναστών εγκατέλειπε τη χώρα, τουλάχιστον 100.000 θέσεις θα έμεναν κενές, είτε επειδή ορισμένες δουλειές δε θεωρούνται ελκυστικές από τους Έλληνες, είτε γιατί οι προσφερόμενες αμοιβές είναι αισθητά χαμηλότερες. Από την άλλη, οι μετανάστες αντιπροσωπεύουν το 10% του πληθυσμού της χώρας και, ως εκ τούτου, αποτελούν υπολογίσιμη ομάδα καταναλωτών, η οποία δημιουργεί επιπλέον ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, άρα οδηγεί σε αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης.

Παύση κατανάλωσης εκ μέρους των μεταναστών

Το πρώτο σενάριο που εξέτασε η ερευνητική ομάδα, υποθέτει ότι οι μετανάστες συνεχίζουν να ζουν και να εργάζονται στη χώρα, αλλά αίφνης παύουν να ξοδεύουν τα χρήματα που κερδίζουν. Κάτι τέτοιο, σύμφωνα με την έρευνα, θα συνεπαγόταν απώλεια 85.000 με 100.000 θέσεων εργασίας Ελλήνων και 15.000 θέσεων εργασίας μεταναστών. Τις μεγαλύτερες πιέσεις θα δεχόντουσαν τα φτωχά ελληνικά νοικοκυριά, τα οποία θα έβλεπαν το πραγματικό τους εισόδημα να μειώνεται και θα αναγκάζοντουσαν να περιορίσουν τις καταναλωτικές τους δαπάνες. Ακόμη, η μείωση της ζήτησης από την πλευρά των μεταναστών και των μικρομεσαίων ελληνικών νοικοκυριών θα δημιουργούσε πιέσεις στην παραγωγή, κυρίως στον τομέα των κεφαλαιουχικών αγαθών, των κατασκευών και στον πρωτογενή τομέα. Τα έσοδα του κράτους από το φόρο εισοδήματος, το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) κτλ., θα περιορίζονταν και το έλλειμμα θα αυξανόταν, ενώ παράλληλα θα περιορίζονταν οι επενδύσεις και θα μειωνόταν το Α.Ε.Π. από 1,3% έως 1,55%. Τέλος, η μείωση της ζήτησης θα πίεζε τις τιμές προς τα κάτω κατά 5% με 6%, κάτι που θα είχε ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των εξαγόμενων προϊόντων και να περιοριστούν οι εισαγωγές.

Αύξηση του αριθμού των μεταναστών κατά 20%

Το δεύτερο σενάριο της ερευνητικής ομάδας εξετάζει το τι θα συνέβαινε αν ο πληθυσμός των μεταναστών αυξανόταν κατά 215.000, δηλαδή περίπου κατά 20%. Μια τέτοια αύξηση, λοιπόν, θα συνεπαγόταν αυτομάτως μεγαλύτερη ζήτηση σε προϊόντα και υπηρεσίες και, επομένως,

⁵⁷Κόντης Α., Ζωγραφάκης Σ. και Μητράκος Θ. (2006), Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Α.Ε.Π.

αύξηση των τιμών η οποία, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της ερευνητικής ομάδας του Πανεπιστημίου Αθηνών, θα προσέγγιζε το 2,25%. Σύμφωνα με το σενάριο, από τους νέους μετανάστες που θα έρχονταν στη χώρα, οι 100.000 θα έβρισκαν μια θέση στην αγορά εργασίας, ενώ 25.000 νέες θέσεις εργασίας θα καταλαμβάνονταν από Έλληνες. Η ελληνική οικονομία θα κέρδιζε σε ευημερία, το Α.Ε.Π. θα αυξανόταν κατά 0,74%, το ισοζύγιο πληρωμών θα βελτιωνόταν ελαφρά, ενώ, λόγω της αύξησης της προσφοράς εργασίας, οι πραγματικοί μισθοί αλλά και το κόστος παραγωγής θα μειώνονταν. Επίσης, οι νέοι μετανάστες θα δυσκόλευαν τη θέση των παλαιότερων, οι οποίοι θα αναγκάζοντουσαν να αποδεχτούν χαμηλότερους μισθούς, με ποσοστά μείωσης της τάξεως από 28% έως και 52%. Σε αυτήν την περίπτωση και οι μισθοί των Ελλήνων θα συμπίεζονταν κατά 2,5% για μισθωτούς με λίγες δεξιότητες και 1,8% για αυτοαπασχολούμενους με περισσότερες δεξιότητες.

Σταδιακή αποχώρηση των μεταναστών από τη χώρα

Το τρίτο σενάριο εξετάζει ποιες θα ήταν οι επιπτώσεις εάν ο αριθμός των μεταναστών μειωνόταν σε πρώτη φάση κατά 10%, σε δεύτερη φάση κατά 50% και σε τρίτη φάση κατά 90%. Στη συγκεκριμένη υπόθεση εργασίας, οι μετανάστες δε φεύγουν από τη χώρα επειδή δεν έχουν δουλειά, αλλά για διάφορους άλλους λόγους, όπως εύρεση καταλληλότερης χώρας υποδοχής ή πίεσης από το θεσμικό πλαίσιο που τους αναγκάζει να φύγουν. Το πιο ενδιαφέρον, ίσως, στοιχείο που καταγράφεται στο υποθετικό αυτό σενάριο είναι ότι οι Έλληνες δε θα κάλυπταν το σύνολο των θέσεων εργασίας που θα άφηναν κενές οι μετανάστες. Ειδικότερα, σύμφωνα με το σενάριο της σταδιακής αποχώρησης των μεταναστών, η αρχική μείωση του αριθμού των μεταναστών κατά 10%, θα προκαλούσε απώλεια θέσεων εργασίας και για 3.700 Έλληνες. Η περαιτέρω μείωση του πληθυσμού των μεταναστών, κατά 50% αυτή τη φορά, θα οδηγούσε σε απελευθέρωση 204.000 θέσεων, από τις οποίες οι Έλληνες θα κάλυπταν μόλις τις 15.000 από αυτές. Όταν πια οι μετανάστες θα είχαν εγκαταλείψει 340.000 θέσεις εργασίας, οι Έλληνες θα κάλυπταν τις 204.000 από αυτές τις θέσεις.

Σύμφωνα με τρίτο αυτό σενάριο, με την αποχώρηση του 90% των μεταναστών οι τιμές των προϊόντων θα αυξάνονταν, το Α.Ε.Π. θα μειωνόταν, ενώ το ισοζύγιο πληρωμών θα επιδειωνόταν. Από την άλλη πλευρά, τα πραγματικά εισοδήματα των φτωχών ελληνικών νοικοκυριών θα βελτιωνόντουσαν, τουλάχιστον περισσότερο σε σχέση με τα μεσαίου εισοδήματος, όπως θα συνέβαινε και με τα πλούσια νοικοκυριά, τα οποία θα αντιμετώπιζαν είτε μικρές αυξήσεις είτε μειώσεις των πραγματικών εισοδημάτων τους.

III. Οικονομική ανάπτυξη χωρών αποστολής ως εναλλακτική πρόταση για τον περιορισμό μεταναστευτικών ροών⁵⁸

Η ένταση των προσπαθειών για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών αποστολής θεωρείται ως μια εναλλακτική πρόταση για τον περιορισμό των μεταναστευτικών ρευμάτων. Από τη στιγμή που η μετανάστευση επέρχεται, μεταξύ άλλων, ως αποτέλεσμα του διαφορετικού επιπέδου διαβίωσης αυτών που ζουν στις προηγμένες οικονομικά χώρες και των υπολοίπων η συρρίκνωση αυτής της διαφοράς μπορεί να δράσει ανασταλτικά για την απόφαση προς μετανάστευση. Στην πράξη, η προώθηση αυτής της εναλλακτικής πρότασης γίνεται είτε μέσω της οικονομικής βοήθειας που παρέχουν οι διεθνείς οργανισμοί στις χώρες αποστολής μεταναστών είτε μέσω διμερούς συνεργασίας των χωρών αυτών με τις χώρες υποδοχής. Αν και η αξία της παραπάνω προσέγγισης επαληθεύεται από τις εξελίξεις (πχ. σε επίπεδο Ε.Ε. η μετατροπή των χωρών από χώρες αποστολής σε χώρες υποδοχής επιτεύχθηκε ως ένα βαθμό μέσα από την οικονομική τους ανάπτυξη) υπάρχουν δύο βασικά σημεία τα οποία δυσχεραίνουν αυτή τη διαδικασία. Πρώτον, το γεγονός ότι η εναλλακτική πρόταση έχει μερικό χαρακτήρα αφού η ύπαρξη συμφωνιών και παροχής βοήθειας δεν αφορά (ή δεν μπορεί να αφορά) το σύνολο των χωρών που είναι εν δυνάμει πηγές αποστολής μεταναστών. Ουσιαστικά η επιλογή των χωρών βασίζεται σε μια ποικιλία κριτηρίων όπως η γεωγραφική γειτνίαση, η πολιτική σταθερότητα στις χώρες αποστολής, η ύπαρξη προηγούμενων διμερών σχέσεων και η προοπτική ένταξης των χωρών αποστολής σε συγκεκριμένους γεωπολιτικούς συνασπισμούς. Αυτή η επιλογή οδηγεί σε περιορισμένη αποτελεσματικότητα των μέτρων περιορισμού των μεταναστευτικών ρευμάτων αφού οι αντίστοιχες πολιτικές παραβλέπουν ένα σημαντικό κομμάτι των χωρών-πόλων μετανάστευσης. Δεύτερον, το γεγονός ότι η οικονομική ανάπτυξη των χωρών αποστολής απαιτεί μια λίγο ή πολύ μακροχρόνια περίοδο μετάβασης. Η εμπειρία φανερώνει ότι στη διάρκεια της μεταβατικής αυτής περιόδου οι κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές στη χώρα αποστολής συνοδεύονται από μια ρήξη σε σχέση με το παρελθόν η οποία αντί να καλυτερεύει μάλλον δυσχεραίνει τις μέχρι τότε συνθήκες απασχόλησης και διαβίωσης του πληθυσμού με αποτέλεσμα να ευνοεί τη μετανάστευση. Με άλλα λόγια, αν και η οικονομική ανάπτυξη των χωρών αποστολής μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό των μεταναστευτικών ρευμάτων, ο χρονικός ορίζοντας που απαιτείται καθιστά σχεδόν αναπόφευκτη τη συνέχιση των μεταναστευτικών ρευμάτων.

⁵⁸Bagavos, C. & D. Papadopoulou, D. (2003), "Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική"

❖ 5. Αντί επιλόγου

I. Σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις στην μεταναστευτική διαδικασία

Το μεταναστευτικό φαινόμενο αποτελεί ένα παγιωμένο χαρακτηριστικό της σύγχρονης πραγματικότητας και αναμένεται ότι θα ακολουθήσει αυξητική τάση. Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει γίνει αποδέκτης σημαντικών μεταναστευτικών ρευμάτων τα οποία πρέπει να τύχουν κοινής αντιμετώπισης από τα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική⁵⁹ διαμορφώνεται σταδιακά και αναπτύσσεται σε τρεις άξονες : τον προγραμματισμό της νόμιμης μετανάστευσης και την ενσωμάτωση των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής, την διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής ασύλου, και τέλος την αποτροπή και αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης. Στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης, εκτός από τις δράσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της Μεταναστευτικής Πολιτικής, καλείται να συμβάλλει και η Εξωτερική Πολιτική της Ένωσης περιορίζοντας τις αιτίες που την κινητοποιούν. Η Μεταναστευτική Πολιτική αναπτύσσεται υπό τις ιδιαιτερότητες του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος στο οποίο η μεν φύλαξη των εθνικών συνόρων δεν αποτελεί κοινή αρμοδιότητα αλλά αρμοδιότητα των κρατών μελών, η υιοθέτηση όμως του χώρου Σένγκεν έχει ως συνέπεια την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα-δεδομένα που επιβαρύνουν δυσανάλογα τα κράτη που βρίσκονται σε εξωτερικά σύνορα.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο αποτελεί πλέον ένα παγιωμένο δεδομένο της σύγχρονης οικονομικής και κοινωνικής ζωής που επιφέρει θετικές ή και αρνητικές συνέπειες. Οι θετικές συνέπειες αναφέρονται στην δυνατότητα συμβολής των μεταναστών στην ανάπτυξη της χώρας υποδοχής, αλλά και στην βελτίωση των συνθηκών στην χώρα προέλευσης μέσω της δημογραφικής αποσυμφόρησης, των μεταναστευτικών εμβασμάτων και της διάδοσης των νέων γνώσεων που ο μετανάστης αποκτά στην χώρα όπου εγκαθίσταται. Οι αρνητικές μπορεί να συνίστανται σε ανεξέλεγκτη αύξηση του αριθμού των μετακινουμένων ατόμων με αποτέλεσμα αναντιστοιχία μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας στην χώρα υποδοχής, ανεπαρκή ενσωμάτωση στο νέο κοινωνικό σύνολο, αύξηση της κοινωνικής επιβάρυνσης όπως πχ αύξηση δαπανών υγείας, αλλά και ενδεχόμενη αύξηση της παραβατικής συμπεριφοράς.

Οι τάσεις που αφορούν την διεθνή μετανάστευση προβλέπεται ότι θα παραμείνουν αυξητικές. Εάν ο παγκόσμιος πληθυσμός των μεταναστών συνεχίσει να αυξάνεται με τον ρυθμό που παρουσίασε τα τελευταία 20 χρόνια, τότε ο αριθμός των ατόμων που ζουν έξω από την χώρα καταγωγής τους το 2050 θα φθάνει τα 405 εκατομμύρια, ενώ των εσωτερικών μεταναστών, τα 740εκ. (IOM 07/2010).

Τόσο το γεγονός ότι οι ρυθμοί των μεταναστευτικών ρευμάτων είναι υψηλοί, όσο και το ότι οι σχετικές προβλέψεις αναμένουν ότι θα συνεχίσουν να αυξάνονται, αναγκάζει σε λήψη μέτρων για την διαχείρισή τους. Παρότι θεωρητικά οι πολιτικές που μπορεί να υιοθετηθούν, είναι δυνατόν να κινούνται σε μεγάλο φάσμα πιθανών επιλογών, δηλαδή από την προσπάθεια πλήρους αποτροπής της μετανάστευσης ως την άσκηση πολιτικών για την ενσωμάτωση των

⁵⁹Γιώτη Παπαδάκη Όλγα, "Η σταδιακή διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής», Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης, Τόμος III, Αρ. 1,2012 ,σελ 12

μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής, στην πραγματικότητα η αποτροπή της μετανάστευσης δεν είναι εφικτή. Αντίθετα είναι προτιμότερη η αποδοχή του γεγονότος ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι πιθανό να ανατραπεί και ότι οι διεθνείς μεταναστευτικές κινήσεις μπορεί να αποτελέσουν συντελεστή ανάπτυξης τόσο για τις χώρες προέλευσης, όσο και για τις χώρες υποδοχής εφόσον ισχύουν ορισμένες προϋποθέσεις. Με βάση αυτήν την αποδοχή μια σύγχρονη μεταναστευτική πολιτική πρέπει να επιδιώκει την αύξηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης και την εξάλειψη των αρνητικών. Η υποδοχή των ατόμων που ζητούν άσυλο υπάγεται σε διαφορετική λογική που υπακούει σε ανθρωπιστικές και ηθικές παραμέτρους.

II. Βασικά συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής⁶⁰

Αν πάρουμε σαν παράδειγμα μεταναστευτικής πολιτικής την μέχρι τώρα πορεία της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, αναμφίβολα ο ρόλος και η συμβολή της Ε.Ε. στη διαχείριση του φαινομένου της μετανάστευσης είναι καθοριστικός. Η ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης προκύπτει ως μια ανάγκη λόγω του υπερεθνικού χαρακτήρα του φαινομένου της μετανάστευσης. Η είσοδος, η παραμονή και η γεωγραφική κινητικότητα των πολιτών τρίτων χωρών στα κράτη μέλη της Ε.Ε. δεν μπορούν να ρυθμιστούν μόνο από εθνικές πολιτικές. Ουσιαστικά η αποτελεσματικότητα μιας εθνικής πολιτικής μετανάστευσης συναρτάται σε σημαντικό βαθμό με τις πολιτικές που ασκούνται στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Η αλληλεξάρτηση αυτή είναι ιδιαίτερα εμφανής στην περίπτωση των παράνομων μεταναστών και των αιτούντων πολιτικό άσυλο, όπου η αυστηρότητα ή η ελαστικότητα των σχετικών θεσμικών ρυθμίσεων μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με το μόνιμο-προσωρινό και νόμιμο-παράνομο χαρακτήρα της μετανάστευσης. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει τη ρύθμιση της μετανάστευσης αφού προσδίδει ένα διαφορετικό χαρακτήρα στα διάφορα κράτη μέλη, στο βαθμό που κάποια από αυτά τείνουν να αποτελέσουν εστίες μόνιμης εγκατάστασης, κάποια παρουσιάζονται ως εστίες διακίνησης (transit) και άλλα ως εστίες παροχής ασύλου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη με τη Σύμβαση του Άμστερνταμ έγινε μια προσπάθεια καθορισμού στόχων σχετικά με την κινητικότητα και τη μετανάστευση. Οι στόχοι αυτοί αφορούν στη ρύθμιση της μετανάστευσης σε σχέση με την ύπαρξη εσωτερικών συνόρων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., με την εισροή πολιτών τρίτων χωρών και τις διαδικασίες ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., με τη δυνατότητα μετακίνησης πολιτών τρίτων χωρών από ένα κράτος μέλος σ' ένα άλλο, με τον καθορισμό κάποιων ελάχιστων κανόνων υποδοχής προσφύγων και παροχής πολιτικού ασύλου καθώς και με την ανάγκη λήψης μέτρων για περιορισμό της παράνομης μετανάστευσης και επαναπατρισμό των παράνομων μεταναστών. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, από το Μάιο του 2004 και μετά τα ζητήματα αυτά θα ρυθμίζονται πλέον σε ευρωπαϊκό και όχι σε εθνικό επίπεδο.

⁶⁰Bagavos, C. & D. Papadopoulou, D. (2003), "Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική"

Αντίθετα τα ζητήματα που αφορούν την είσοδο, την παραμονή και την οικογενειακή συνένωση πολιτών τρίτων χωρών καθώς και το δικαίωμα όσων από αυτών διαμένουν νότια σε μια χώρα μέλος για εγκατάσταση σε μια άλλη χώρα μέλος θα εξακολουθήσουν να ρυθμίζονται από τις εθνικές πολιτικές.

Μια ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική απαιτεί ειδικό σχεδιασμό και μελέτη, γνώση και τους κατάλληλους μηχανισμούς για να μην μείνει ανεφάρμοστη στα συρτάρια των πολιτικών γραφείων ή να αποτελέσει γράμμα ανενεργούς νόμου. Οι προτάσεις που κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί από τους διάφορους αρμόδιους φορείς έχουν ένα στοχευόμενο χαρακτήρα για τη διοικητική κυρίως αντιμετώπιση των εφαρμογών της νομοθεσίας. Οι κύριες όμως κατευθύνσεις των πολιτικών πρέπει να δοθούν μέσα από θεμελιώδεις αρχές και κύριους άξονες που θα προσαρμόζονται στις ανάγκες όλων των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών. Για το λόγο αυτό και ανεξάρτητα από τις εθνικές ιδιαιτερότητες και ευαισθησίες μιας χώρας όλα τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες αρχές:

- **Η ασφάλεια των συνόρων αποτελεί βασικό άξονα χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής αλλά πρέπει να ακολουθεί και όχι να προηγείται της διαφύλαξης της εσωτερικής κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Οπωσδήποτε πρέπει να συνοδεύεται από ουσιαστικά μέτρα συνεργασίας και ενδυνάμωσης της σχέσης των ευρωπαϊκών χωρών με τις χώρες αποστολής μεταναστών.**
- **Καμία μεταναστευτική πολιτική δεν μπορεί να πετύχει εάν δεν σχεδιάσει επιμελώς εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των ήδη εγκατεστημένων και νόμιμων μεταναστών αλλά και εκείνων που εισέρχονται και εγκαθίστανται με νόμιμους όρους. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι εθνικοί θεσμοί πρέπει από εδώ και στο εξής να λαμβάνουν υπόψη τους και να ενθαρρύνουν την παρουσία αλλά και τη συμμετοχή των μεταναστών. Η επίτευξη αυτή απαιτεί αναδόμηση των εθνικών θεσμών (κυρίως της εκπαίδευσης, της υγείας, της στέγης και της αγοράς εργασίας) και του ευρωπαϊκού εθνικού θεσμού στο σύνολό του.**
- **Δεν έχουμε άμεσες πετυχημένες αναφορές σε παραδοσιακές μεταναστευτικές πολιτικές. Όλες οι ευρωπαϊκές χώρες ακολούθησαν την ιστορία τους και την πολιτική και πολιτισμική τους κληρονομιά για να χαράξουν την ιδιαίτερη μεταναστευτική πολιτική τους. Άρα δεν υπάρχουν συνταγές επιτυχίας που θα πρέπει να ακολουθήσει μία χώρα, και δη η Ελλάδα, για να χαράξει τη δική της μεταναστευτική πολιτική. Οι κανόνες κοινωνικής ρύθμισης και ανασυγκρότησης της κοινωνικής συνοχής έχουν «μοναδικό» για την κάθε κοινωνία χαρακτήρα που πολλές φορές κρίνονται όχι σε εθνική αλλά τοπική βάση. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να χαραχθεί ευρωπαϊκό πλαίσιο μεταναστευτικής πολιτικής με κύριους άξονες και να δοθεί περιθώριο νομικής ρύθμισης και εξειδίκευσης των μεταναστευτικών μέτρων στο επίπεδο της περιφέρειας ακόμη και της τοπικής κοινωνίας.**
- **Ωστόσο η εμπειρία των χωρών υποδοχής μεταναστών είναι πολύτιμη για τις νέες χώρες υποδοχής μεταναστών. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η μεταναστευτική εμπειρία χαρακτηρίζεται σε γενικές γραμμές από κοινές αρχές και παραδοχές. Εάν λάβουμε αυτό υπόψη, ήδη έχουμε κάνει ένα μεγάλο βήμα στη χάραξη μίας και μοναδικής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που θα υπακούει σε μία και μόνη**

αρχή: το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αυτή η αρχή δεν πρέπει να είναι υπό διαπραγμάτευση. Πρέπει να είναι δεδομένη και αποδεκτή από όλους.

- Τέλος, τα βασικά πολιτικά επιχειρήματα υπέρ της μετανάστευσης και κατά της μετανάστευσης είναι τελείως συγκυριακά έως και δημαγωγικά σε ορισμένες των περιπτώσεων. Δεν θα πρέπει να αποτελούν βασικές αρχές χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής γιατί είναι ρευστά, αμφιλεγόμενα και οδηγούν σε βραχυπρόθεσμες και αντικρουόμενες λύσεις. Οι μεταναστευτικές διαδικασίες και τάσεις είναι λίγο πολύ δεδομένες για τα επόμενα χρόνια, οπότε και οι προτεινόμενες πολιτικές θα πρέπει να τις λάβουν σοβαρά υπόψη με γνώμονα τα μακροπρόθεσμα κριτήρια που θέσαμε παραπάνω. Μόνο τότε θα μπορούμε να αξιοποιήσουμε σωστά την παρουσία των μεταναστών στις δεκαετίες που έρχονται.

Η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση θα πρέπει να αφορά τις διαφορές πτυχές του φαινομένου της μετανάστευσης και πιο συγκεκριμένα:

- Τη διεύρυνση της Ε.Ε.
- Την οικογενειακή συνένωση
- Το ζήτημα των πολιτικών προσφύγων
- Το ζήτημα των οικονομικών μεταναστών
- Την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των μεταναστών.
- Τη λειτουργία και οργάνωση των εκπαιδευτικών θεσμών.

Ακόμη, στην αντιμετώπιση των πολλών προκλήσεων που παρουσιάζει η «πολυπολιτισμική» κοινωνία, ένα πρώτο βήμα για την ένταξη των μεταναστών θα ήταν το δικαίωμα ψήφου. Η καταπολέμηση του αποκλεισμού από το μηχανισμό λήψης αποφάσεων είναι ένας αναγκαίος όρος για τη δόμηση μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής. Δεν είναι όμως, και ο μοναδικός. Η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι κοινωνική, δηλαδή, να εκπορεύεται από κοινωνικούς φορείς με «λαϊκή βάση» και όχι μόνο κρατικούς. Μόνο τότε θα είναι νέα και μόνο τότε θα μπορεί να προωθηθεί στον κοινωνικό χώρο.

Κλείνοντας, για την αρμονική συνύπαρξη σε μια «πολυπολιτισμική» κοινωνία θεωρείται απαραίτητο ένα πλαίσιο δεσμευτικό για όλους τους συμμετέχοντες, μια κοινή βάση. Αυτό είναι κατά την άποψή μας τα **Ανθρώπινα Δικαιώματα**. Ο οικουμενικός προσανατολισμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν αποτελεί απειλή κατά της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας και της ταυτότητας ατόμων, εθνοτικών-πολιτισμικών ομάδων και εθνών. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει τη βάση, πάνω στην οποία τα άτομα, οι εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες και τα έθνη μπορούν να αναπτύξουν την ιδιαιτερότητά τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Η ανθρωπότητα βλέπει στην εκπαίδευση ένα ανεκτίμητο εφόδιο στην προσπάθειά της να κατακτήσει τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Πηγές-Βιβλιογραφία

A. Πηγές

Μεταναστευτικές πολιτικές στην Ε.Ε.

- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Σύμβαση της Γενεύης για το Καθεστώς πολιτικού πρόσφυγα, Ύπατη Αρμοστέία του ΟΗΕ
- Σύμβαση της Γενεύης
- Συνθήκη του Άμστερνταμ
- Συνθήκη του Σένγκεν
- Ανακοίνωση Συνόδου Κορυφής του Τάμπερε
- Σύμβαση του Δουβλίνου

Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

- ΟΔΗΓΙΑ 2011/95/ΕΕ
- ΟΔΗΓΙΑ 2013/32/ΕΕ
- ΟΔΗΓΙΑ 2013/33/ΕΕ
- Κανονισμός 604/2013 Δουβλίνο III
- Κανονισμός 603/2013

Μεταναστευτικές πολιτικές στην Ελλάδα

- Νόμος 3907/2011
- Νόμος 4375/2016
- Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας

B. Βιβλιογραφία

B.1 Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Baganos, C. & D. Papadopoulou, D. (2003), “Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική”

Γιώτη Παπαδάκη Όλγα,(2012) “Η σταδιακή διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Μεταναστευτικής Πολιτικής”, Κείμενα Περιφερειακής Επιστήμης, Τόμος III, Αρ. 1

Ζωγραφάκης Σ., Κόντης, Α., Μητράκος, Θ. (2009), “Τα βήματα των μεταναστών στην ελληνική οικονομία”, Εκδόσεις Ι.ΜΕ.ΠΟ

Έρα Έμκε-Πουλοπούλου,(2007) «Η μεταναστευτική πρόκληση». Εκδόσεις Παπαζήση

Ιωακείμογλου Η. (2009, 1η έκδοση 2001), “Οι μετανάστες και η απασχόληση” (“Μετανάστες στην Ελλάδα”), Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Κόντης Α., Ζωγραφάκης Σ. και Μητράκος Θ. (2006), Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Α.Ε.Π.

Λίνα Βεντούρα,(1994) “Μετανάστευση και έθνος”

Μουσουρού, Λ. (1991) : «Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη» εκδ. GUTENBERG Αθήνα

Σαρρής Α., Ζωγραφάκης Σ., (2000), “Φτώχεια και ανισοκατανομή εισοδήματος στην Ελλάδα μετά την μεταπολίτευση”. Η εργασία δημοσιεύτηκε στο Επιστημονικό Περιοδικό «Οικονομικά», Τόμος 1^{ος}

B.2 Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Anderson, Stuart, (September 15, 2010) *Let’s Not Blame Immigrants for High Unemployment Rates* . Cato Institute Immigration Reform Bulletin, September 2010.

Ager, P., & Brückner, M. (2013). Cultural diversity and economic growth: Evidence from the US during the age of mass migration. *European Economic Review*, 64, 76-97.

Background paper WMR 2010. The future of European Migration: Policy options for the European Union and its member States

“Economic theories of international migration and the role of immigration policy” (2006) (extended provisional abstract), Roel Jennissen, Research and Documentation Centre of the Dutch Ministry of Justice (WODC) and Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI) <http://epc2006.princeton.edu/papers/60112>

G. Borjas, ‘The Economic Benefits from Immigration’, *Journal of Economic Perspectives*, 9:2 (Spring 1995), 3-22. Ειδικά για την Ελλάδα βλ. Α. Κόντης, Σ. Ζωγραφάκης & Θ. Μητράκος, (Δεκέμβριος 2006) «Οι οικονομικές επιπτώσεις της απασχόλησης των μεταναστών κατά τη

διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν» Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς

International Organization of Migration, (2003) "An Overview of International Migration" https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2003_1.pdf

Melissa Borlaza, (2015) "The Other Migrant Crisis", International Organization for Migration Publications, Trafficking and exploitation of Migrant terminology, σελ. 6

"Promoting a common understanding of Migration Trends" (2017), IOM Online Bookstore <http://publications.iom.int/books/promoting-common-understanding-migration-trends>

United Nations Publications (2013), "International Migration Policies: Government Views and Priorities", http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/InternationalMigrationPolicies2013/Report%20PDFs/z_International%20Migration%20Policies%20Full%20Report.pdf

B.3. Άρθρα

Απόσπασμα άρθρου Δ. ΕΣΔΡΑ (Τεύχος Μάιος- Ιούνιος 2004) στο περιοδικό « Αστυνομική Ανασκόπηση» σελ 40

Άρθρο του *Holger Schmieding* (2016), ανώτατου οικονομολόγου της *Berenberg Bank*, για την μεταναστευτική κατάσταση το 2016 στη Γερμανία

Holger Schmieding (2015), ανώτατος οικονομολόγος της *Berenberg Bank*, άρθρο <<Πιθανές επιπτώσεις από τη μετανάστευσή», εφημερίδα "Η Καθημερινή"
<http://www.kathimerini.gr/830283/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/pi8anes-epiptwseis-apo-th-metanasteysh>

B.4 Σύνδεσμοι - Hyperlinks

Επίσημα στοιχεία έρευνας του Πανεπιστημίου του Λέιντεν σχετικά με την κατεύθυνση των μεταναστευτικών ροών και της διεθνούς μετανάστευσης της περιόδου 1500 έως σήμερα.
<http://www.let.leidenuniv.nl/history/migration> .

www.iom.int – International Organization of Migration, The UN Migration Agency

<http://www.unhcr.ch/cgi-bin/teaxis/vtx/home-UNHCR>, The UN Refugee Agency

<http://www.unric.org/el/> , Επίσημη Ιστοσελίδα Περιφερειακού Κέντρου Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών

https://europa.eu/european-union/law_el - Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αποφάσεις Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου

<http://www.astynomia.gr> Το φαινόμενο της Μετανάστευσης, του Αστυν. Α΄ Αδάμ Παραδεισιάνου

«Βιβλίο-βοήθημα συνοπτικών πληροφοριών για την Ελλάδα». Ιστοσελίδα Υπουργείου Εσωτερικών

<https://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/poioi-eimaste-ti-kanoyme.html> , επίσημος Ελληνικός αντιπρόσωπος της Ύπατης αρμοστείας του Ο.Η.Ε.

https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el , επίσημη ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/sumboulio-tis-europis.html> Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών για το Συμβούλιο της Ευρώπης,

<http://www.ypes.gr/el/AINEIAS/etairoi/dom> , Υπουργείο Εσωτερικών για τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης

Επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ε.Ε. , <http://ec.europa.eu/eurostat>

Επίσημα στατιστικά στοιχεία για την Ελλάδα, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)
<http://www.statistics.gr>

www.asylo.gov.gr Ελληνική υπηρεσία ασύλου

Αστυν. Α΄ Αδάμ Παραδεισιάνου, "Το Φαινόμενο της Μετανάστευσης"
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852&

CNN, Αυξήθηκε ο πληθυσμός της Ευρώπης λόγω της μετανάστευσης,
<http://www.cnn.gr/news/kosmos/story/38630/ayxithike-o-plithysmos-tis-eyropis-logo-tis-metanasteysis>

Οι μετανάστες, πνοή ζωής για την Ευρώπη,
<http://www.kathimerini.gr/834907/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/oi-metanastes-pnoh--zwhs-gia-thn-eyrwph>

Γ. Παράρτημα

Μηχανές αναζήτησης βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκαν:

International Organization for Migration publications <https://publications.iom.int>

Google Scholar <https://scholar.google.gr>

Βιβλίονet <http://www.biblionet.gr>